УТВЪРЖДАВАМ:
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ -
ОБЩИНА БРЕЗНИК
……/В.УЗУНОВ/
……..2022 Г.

СЪГЛАСУВАЛ:
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБЛАСТЕН СЪВЕТ
ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ -
ОБЛАСТ ПЕРНИК
……../Л.ВЕСЕЛИНОВ/
…….2022 Г.

ПЛАН

ЗА

ЗАЩИТА ПРИ БЕДСТВИЯ

НА ОБЩИНА БРЕЗНИК

ГР. БРЕЗНИК

2022г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Документи за съгласуване и приемане на плана	4 стр.
История на разпространените екземпляри от плана	5 стр.
История на направените промени в плана	6 стр.
Използвани съкращения	8 стр.
Раздел I. Въведение	10 стр.
1. Основание за разработване на плана.	10 стр.
2. Цел на плана.	10 стр.
3. Основни задачи.	10 стр.
4. Връзка с други планове	10 стр.
5.Въвеждане на плана в действие	11 стр.
6**.** Описание на географския район на действие на плана.	11 стр.
6.1. Обща характеристика на района	11 стр.
6.1.1 Географско положение, граници и големина на община Брезник	11 стр.
6.1.2. Население и селища	11 стр.
7. Аудитория за която е предназначен плана	14 стр.
8. Описание на процеса на разработване на плана	14 стр.
Раздел II. Профил на риска	14 стр.
1. Цел на раздела	14 стр.
2. Описание на природната среда	15 стр.
2.1. Релеф. Инжинерно- геоложки и хидроложки условия	15 стр.
2.1.1. Релеф	15 стр.
2.1.1. Инжинерно- геоложки и хидроложки условия	16 стр.
2.2. Климатични и метеорологични условия	17 стр.
2.3. Водни ресурси	18 стр.
2.4. Почви. Флора и фауна	19 стр.
2.5**.** Полезни изкопаеми	20 стр.
2.6. Защитени територии	21 стр.
3. Описание на социалната среда	22 стр.
3.1. Демографска характеристика на общината	22 стр.
3.1.1. Обща демографска характеристика.	22 стр.
3.1.2. Брой и възпроизводство на населението	23 стр.
3.1.3. Основни демографски структури	27 стр.
3.1.4. Основни изводи и тенденции в демографското развитие.	34 стр.
4. Описание на икономическата среда.	35 стр.
4.1. Обща характеристика и тенденции в икономическото развитие на община Брезник	35 стр.
4.1.1. Инвестиционна активност и атрактивност	37 стр.
4.2. Анализ на развитието по сектори	38 стр.
4.2.1. Индустрия	38 стр.
4.3. Селско, горско и рибно стопанство	38 стр.
4.4. Туризъм	43 стр.
5. Инфраструктура	45 стр.
5.1. Обитаване и жилищен фон	45 стр.
5.1.1. Обща характеристика и структура	45 стр.
5.1.2. Жилищни сгради по година на построяване	47 стр.
5.1.3. Жилищни сгради по брой на етажите	48 стр.
5.1.4. Структура на жилищата по форма на собственост	49 стр.

5.1.5. Структура на жилищните сгради според конструкцията 49 стр.

5.1.6. Благоустроеност на жилищата 50 стр.
5.2. Социална инфраструктура и услуги 51 стр.
5.2.1. Образование 51 стр.
5.2.2. Здравеопазване 53 стр.
5.3. Транспортна инфраструктура 54 стр.
5.4. Друга техническа инфраструктура 56 стр.
5.4.1. Водоснабдяване и канализация 56 стр.
5.4.1.1. Водоснабдяване 56 стр.
5.4.1.2. Канализация 56 стр.
5.4.2. Енергийна система. Електроразпределение 57 стр.
5.4.2.1. Изграждане и развитие на системата 57 стр.
5.4.2.2. Източници от регионално и Републиканско ниво 58 стр.
6. Оценка на риска 59 стр.
6.1. Идентифициране на риска 59 стр.
6.1.1. Природни явления 59 стр.
6.1.2. Инциденти 59 стр.
6.1.3. Аварии 60 стр.
6.2. Описване на риска – области на вредни последствия. 60 стр.
6.2.1. Описание на сценариите 60 стр.
6.2.1.1. Земетресения 60 стр.
6.2.1.2.Речни наводнения 61 стр.
6.2.1.3. Скъсване на язовирна стена 62 стр.
6.2.1.4. Пожари 63 стр.
6.2.1.5. Снегонавяване и обледяване 65 стр.
6.2.1.6. Градушки, гръмотевични и ветрови бури. 65 стр.
6.2.1.7.Високи температури и засушавания 66 стр.
6.2.1.8. Свлачища, срутвания и ерозия 66 стр.
6.2.1.9. Завишен радиационен фон вследствие авария в АЕЦ 67 стр.
6.2.1.10. Промишлени аварии, свързани с отделянето на опасни химични вещества 68 стр.
6.2.11. Големи автотранспортни произшествия 68 стр.
6.2.2. Анализ на вредните последствия 70 стр.
6.3. Анализ на риска 70 стр.
Раздел III. Превенция 71 стр.
1. Цел на раздела 71 стр.
2. Основни компоненти на раздела 72 стр.
2.1. Принципи и критерии за намаляване на риска от бедствия чрез превенция 72 стр.
2.2. Определяне на мерки за превенция 72 стр.
Раздел IV. Готовност 75 стр.
1. Цел и основни компоненти на раздел „Готовност” 75 стр.
Раздел V. Реагиране 79 стр.
1. Цел на раздела 79 стр.
2. Основни компоненти 79 стр.
Раздел VI. Възстановяване и подпомагане 79 стр.
1. Цел на раздела 87 стр.
2. Основни компоненти 87 стр.
Раздел VII. Мониторинг и оценка 89 стр.
1. Цел и основни компоненти на раздел 89 стр.
Раздел VIII. Приложения 90 стр.

ДОКУМЕНТИ ЗА СЪГЛАСУВАНЕ И ПРИЕМАНЕ НА ПЛАНА

1. Решение на Общински съвет Брезник за приемане на плана №…….. (Приложение № …)

2. Писмо за съгласуване на плана от Председателя на Областен съвет за намаляване на риска от бедствия област Перник, рег. №……. (Приложение № …)

№ по ред	Име и фамилия	Длъжност	Дата	Подпис
1.	Иван Бъчваров	Заместник кмет на община Брезник	.....2022 г.	
2.	Мария Добревска	Заместник кмет на община Брезник	.....2022 г.	
3.	Мартин Тодоров	Началник на РУ – Брезник при МВР - Перник	.....2022 г.	
4.	Елизабета Милчева	Инспектор по ЗН в група ПКПД на сектор ПКД към РДПБЗН - Перник	.....2022 г.	
5.	Ваня Тренчева	Отговорник на ЦСМП филиал Брезник	.....2020 г.	
6.	Арх. Петър Петров	Гл. архитект на община Брезник	.....2022 г.	
7.	Иван Тинков	Председател на Общински съвет Брезник	.....2022 г.	
8.	Борислав Григоров	Представител на Общински съвет Брезник	.....2022 г.	
9.	Любляна Петрова	Гл. спец. ОМП при община Брезник	….....2022 г.	
10.	Инж. Петър Савев	Директор на ТП „Държавно горско стопанство“ гр.Брезник	….....2022 г.	
11.	Методи Бачев	Ръководител район „ОЦ“ Брезник Електроразпределителни мрежи Запад ЕАД	….....2022 г.	
12.	Димитър Димитров	Началник „ВиК“ район Брезник	….....2022 г.	
13.	Иван Ковачев	Управител на „Водоснабдяване“ ЕООД Брезник – Перник	….....2022 г.	
14.	Красимир Стоилов	Началник РПС район Брезник	….....2022 г.	
15.	Д-р Асен Петров	Представител на Областна дирекция безопасност по храните – Брезник защита на животните	….....2022 г.	

ИСТОРИЯ НА РАЗПРОСТРАНЕНИТЕ ЕКЗЕМПЛЯРИ ОТ ПЛАНА

ПРЕДОСТАВЕНИ ЕКЗЕМПЛЯРИ:

Екземпляр №	**Организация/структура**	**Представител/ ръководител**	**Подпис**
1.	Областна администрация	Людмил Веселинов	
2.	Регионална дирекция ”Пожарна безопасност и защита на населението”- Перник	Методи Миланов	
3.	Районно управление Брезник при ОД на МВР	Мартин Тодоров	
4.	Военно окръжие Перник	Иван Иванов	
5.	ТП „Държавно горско стопанство“ гр.Брезник	инж. Петър Савев	
6.	ОЦ Брезник Електроразпределителни мрежи Запад ЕАД	Методи Бачев	
7.	„ВиК“ район Брезник	Димитър Димитров	
8.	Областта дирекция безопасност на храните- ЗЖ	Д-р Асен Петров	
9.	Регионална здравна инспекция Перник	Миряна Владимирова	
10.	Районна пътна служба -Брезник	Красимир Стоилов	
11.	„Водоснабдяване“ ЕООД	инж.Иван Ковачев	
12.	ЦСМП – филиал Брезник	Ваня Тодорова	
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			

ИСТОРИЯ НА НАПРАВЕНИТЕ ПРОМЕНИ В ПЛАНА

Промените в плана се извършват от гл. спец.ОМП и представителите (точки за контакт) на съответните структури на ЕСС на които е предоставен екземпляр от плана. За отразяването на направени промени във всичките екземпляри на ОбщПЗБ, определеното длъжностно лице от съответната структура на ЕСС извършила промяната, размножава страниците с промени заедно с таблицата "История на промените" и ги изпраща на координатора и точките за контакт на останалите структури на ЕСС, които подменят съответните страници в техните екземпляри от плана.

ИСТОРИЯ НА ПРОМЕНИТЕ:

Промяна №	Дата	Променена част, страница/и	Дата на изпращане	От кого е изпратена

Промяна №	Дата	Променена част, страница/и	Дата на изпращане	От кого е изпратена

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество
АЕЦ – Атомна електроцентрала
АМ – Автомагистрала
АЯР – Агенция за ядрено регулиране
БВП - Брутен вътрешен продукт
БДЗБР – Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“
Обл.С на БЧК – Областен съвет на Български червен кръст
ВиК – Водоснабдяване и канализация
ГДПБЗН – Главна дирекция “Пожарна безопасност и защита на населението”
ДФ – Доброволно формирование
ЕАД – Еднолично акционерно дружество
ЕЕНСП – Единен европейски номер за спешни повикания
ЕООД – Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕСС – Единна спасителна система
ЕТ – Едноличен търговец
ЗБИЯЕ - Закона за безопасно използване на ядрената енергия
ЗЗБ - Закон за защита при бедствия
ЗИДЗЗБ – Закон за изменение и допълнение на закон за защита при бедствия
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗУТ – Закон за устройство на територията
ИЙЛ – Източници на йонизиращи лъчения
ИСЗ – Индивидуални средства за защита
МКВП – Междуведомствена комисия за възстановяване и подпомагане
МО – Министерство на отбраната
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МПС – Моторно превозно средство
МС – Министерски съвет
МТО – Материално техническо осигуряване
МШК – Медведев-Шпонхойер-Карник
НИМХ – Национален институт по метеорологиям и хидрология
НСИ – Национален статистически институт
НСНРБ - Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия
НСРПО - Националната система за ранно предупреждение и оповестяване при бедствия
ОбщА – Общинска Администрация
ОДБХ – Областна дирекция по безопасност на храните
РУП – Районно управление „Полиция”
ОДСП – Областна дирекция „Социално подпомагане“
ООД - Дружество с ограничена отговорност
ОПЗБ - Областен план за защита при бедствия
ОПУ – Областно пътно управление
РПС – Районна пътна служба
ОбщСНРБ - Общински съвет за намаляване на риска от бедствия
ОЦ – Оперативен център
ПЗБ - План за защита при бедствия
ПСПВ – Пречиствателна станция за питейни води
ДГС – Държавно горско стопанство
РСПБЗН – Районна служба “Пожарна безопасност и защита на населението”
РЗИ – Регионална здравна инспекция
РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

РО – Ръководител на операциите
РПМ - Републиканската пътна мрежа
РУО – Регионално управление на образование
РЦСМП – Регионален център за спешна медицинска помощ
СМП – Спешна медицинска помощ
СНРБ - Съвет за намаляване на риска от бедствия
СОП – Стандартна оперативна процедура
УКВ – Ултракъси вълни
ФПЧ - Фини прахови частици
ЦСМП - Център за спешна медицинска помощ
Ч – Официалното време в Република България, в което е възникнала криза, бедствие или извънредна ситуация, изискващи въвеждане на настоящия план.
ЮЛ – Юридически лица

I. ВЪВЕДЕНИЕ В ПЛАНА

1. Основание за разработване на плана.

Планът за защита при бедствия в Община Брезник е разработен на основание и в изпълнение на чл. 9, ал.10 от Закона за защита при бедствия, обн. ДВ, бр. 102 от 19 декември 2006 г./последно изм. и доп. ДВ. бр.60 от 7 юли 2020 г./ и в съответствие с Указанията за разработване и готовността за изпълнението на плановете за защита при бедствия дадени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 9, ал. 15 от Закона за защита при бедствия.

2. Цел на плана.

Осигуряване на ефективно и ефикасно управление на риска от бедствия чрез партньорство между организации, институции, ведомства и юридически лица упражняващи дейността си на територията на община Брезник и имащи отношение към намаляването на риска от бедствия.

Създаване на организация и координирани действия, които да са насочени към намаляване на рисковете от природни и причинени от човека опасности по разходо-ефективен начин.

организиране прогнозирането на характера и последствията от най-често проявяващи се бедствия и аварии на територията на общината целящо свеждането до минимум неблагоприятното въздействие на опасностите върху човешкия живот, социалната и икономическата структура на общности, инфраструктура, собственост и природната среда.

Създаване на способности за реагиране и възстановяване от природни и технологични бедствия.

3. Основни задачи.

Набелязване на мерки за предотвратяване или намаляване на последиците от бедствия и мерки за защита на населението при заплаха или възникване на бедствия.

Изграждане и поддържане на системи за наблюдение, ранно предупреждение и оповестяване при бедствия и аварии.

Създаване на организация за действие и взаимодействие между органите за управление и силите за провеждане на мероприятия по защитата на населението и собствеността.

Формиране, подготовка и поддържане в готовност за действие на органи за ръководство, сили и средства, предназначени за предотвратяване и ликвидиране на последствията от бедствия и аварии.

Създаване на резерви от финансови и материални средства.

Организиране и поддържане на реда, сигурността и опазване на собствеността в засегнатите райони.

Строго спазване на националното законодателство и международните споразумения.

Всестранно осигуряване на мероприятията по предотвратяване и ликвидиране на последствията от бедствия.

4. Връзка с други планове.

Общинският план за защита при бедствия съдържа данни и информация за ръководството и организацията за защита при бедствия на територията на общината и включва изпълнение на задачите, произтичащи от областния ПЗБ, който пък от своя страна включва изпълнението на задачите произтичащи от Националния план за защита при бедствия. Осигуряването на свързаност

между планиращите документи ще позволи изпълнението на целите залегнали в Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия.

5. Въвеждане на плана в действие

Плана за защита при бедствия може да бъде въведен в действие от кмета на общината или негов заместник на основание чл.65, ал.2, чл.48, ал. 2 и при условията на чл.48, ал. 3 от Закона за защита при бедствия .

6. Описание на географския район на действие на плана.

6.1. Обща характеристика на района.

6.1.1. Географско положение, граници и големина на община Брезник.

Община Брезник е разположена в западната зона на страната и е част от Югозападния район за планиране в Република България. Тя влиза в състава на област Перник, като заема северната част от нея. /Фигура №1/ От североизток граничи с общините Божурище и Сливница, от север с община Драгоман, от запад с община Трън, от югозапад с община Земен, от юг граничи с община Ковачевци и от югоизток с община Перник.

Община Брезник попада в категорията на общините със средно голяма площ в страната. Тя е на четвърто място по големина (от общо 6 общини) в област Перник и е трета по големина според брой на населението. Територията на общината е 404 кв. км – 16.9% от територията на областта.

За потенциала на община Брезник и функциите, които изпълнява тя на регионално ниво, представа дава оценката за функционалната и категория. На базата на система от критерии и показатели, които са регламентирани в Заповед на МРРБ Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. за категоризацията на общините в Република България, общината е причислена към III категория.

Административен център на община Брезник е гр. Брезник, който се намира на 20 км от гр. Перник, на 29 км от гр. Трън, на 50 км от столицата София, на 45 км от границата с Р Сърбия. През общината преминават транспортни пътища от републиканската пътна мрежа: Път II-63 Перник-Брезник-Трън-ГКПП „Стрезимировци"; Калотинци-Гигинци-Селищен дол (участък от Път-III-605 Гюешево-София); Брезник-Пали лула (участък от Път-III-811 Сливница-Брезник-Батановци); Брезник-Бабица-Софийска област (участък от Път-III-638)./Фигура №2/

6.1.2. Население и селища.

Община Брезник според броя на населението е на трето място в областта (след Радомир и Перник и преди Трън, Земен и Ковачевци). Населението на общината по данни на НСИ е 5904 д. (2021 г.) – 5.0% от населението на областта.

По данни на ГД „ГРАО" населението на община Брезник към 15.12.2021 г. по постоянен адрес е 5663 души, а по настоящ адрес 6241 души. По-високият брой на населението по настоящ адрес е индикатор, че в населените места на общината обитателите са повече от статистически регистрираните.

В демографски аспект община Брезник се характеризира с параметри близки до тези за областта и страната – намаление и застаряване на населението, неравномерност в териториален аспект.

Средната гъстота на населението на община Брезник е 14.6 души/кв.км (под средната гъстота на населението за област Перник – 49.4 души/кв.км, за Югозападния район – 102.0 души/кв.км и за страната – 61.6 души/кв.км). По гъстота на населението общината е с параметри, които я нареждат на трета позиция. Най-гъсто населена е община Перник с център областния град, най-рядко – община Трън.

Голяма част от територията на общината включва планински земи, в които не е развита селищна мрежа. Основната част от населението на община Брезник е локализирано в общинския център.Пазарът на труда в общината, както и в областта е силно повлиян от икономическата криза в страната (след 2009 г.) и от обвързаността с пазара на труда с този на град София, поради близостта до столицата.

По отношение на равнището на безработицата (8,6% – ср.год. за 2021 г.) община Брезник е в по-неблагоприятна позиция от средното равнище за област Перник (7,2%) и за страната (5,3%).

Общината включва 35 населени места – 1 град и 34 села. В центъра на общината – гр. Брезник е съсредоточено 63.3 % (3735 – по данни на НСИ, към 31.12.2021 г.) от населението на общината. Според съществуващия брой на населението селата са малки (с. Ноевци) и много малки (останалите 33 села). от които с население над 100 жители са 6 населени места, а 27 са с население под 100 жители към 2021 г. (по данни на НСИ).

Фигура №1

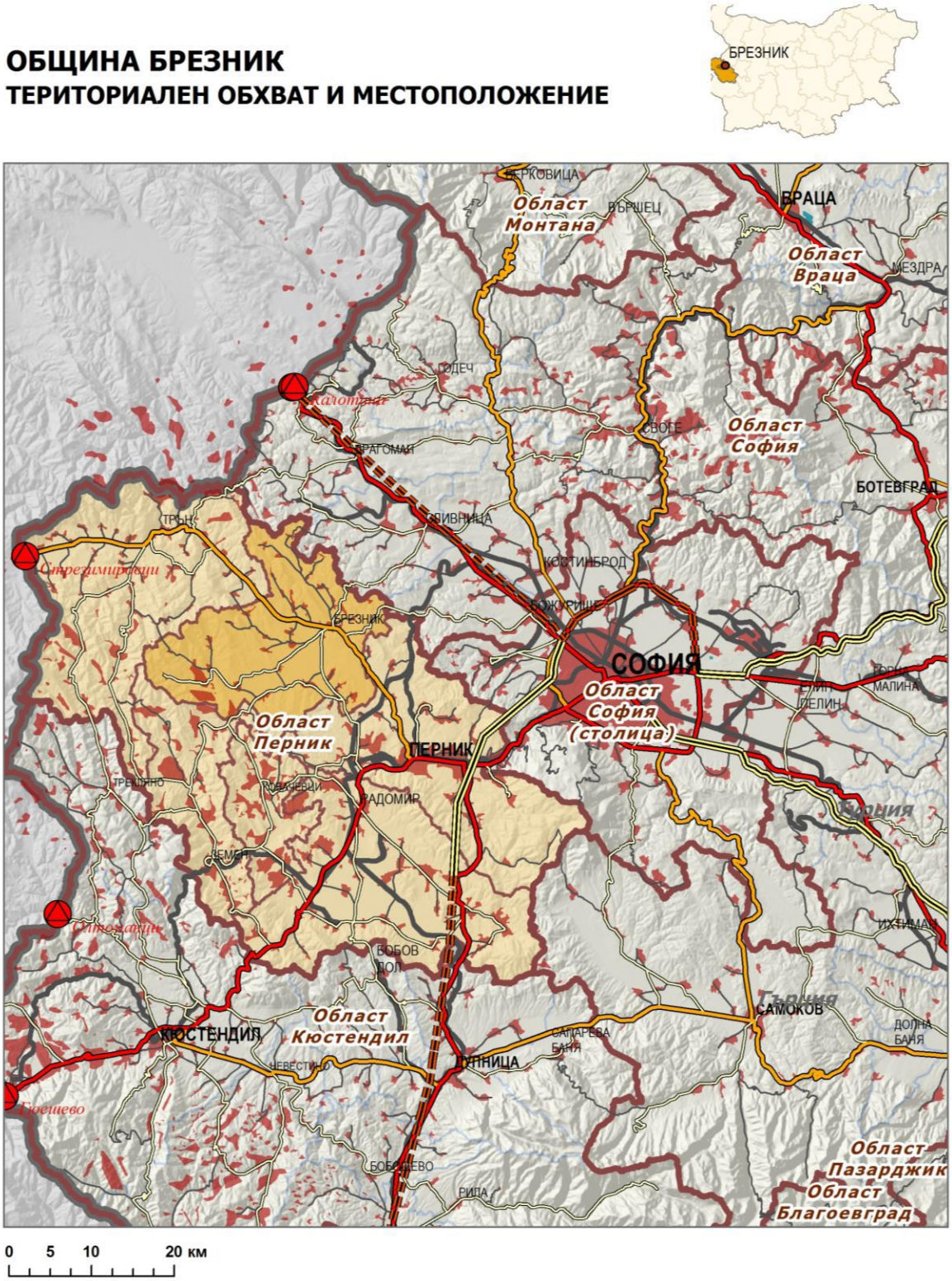

Транспортна инфраструктура – свързаност и достъпност

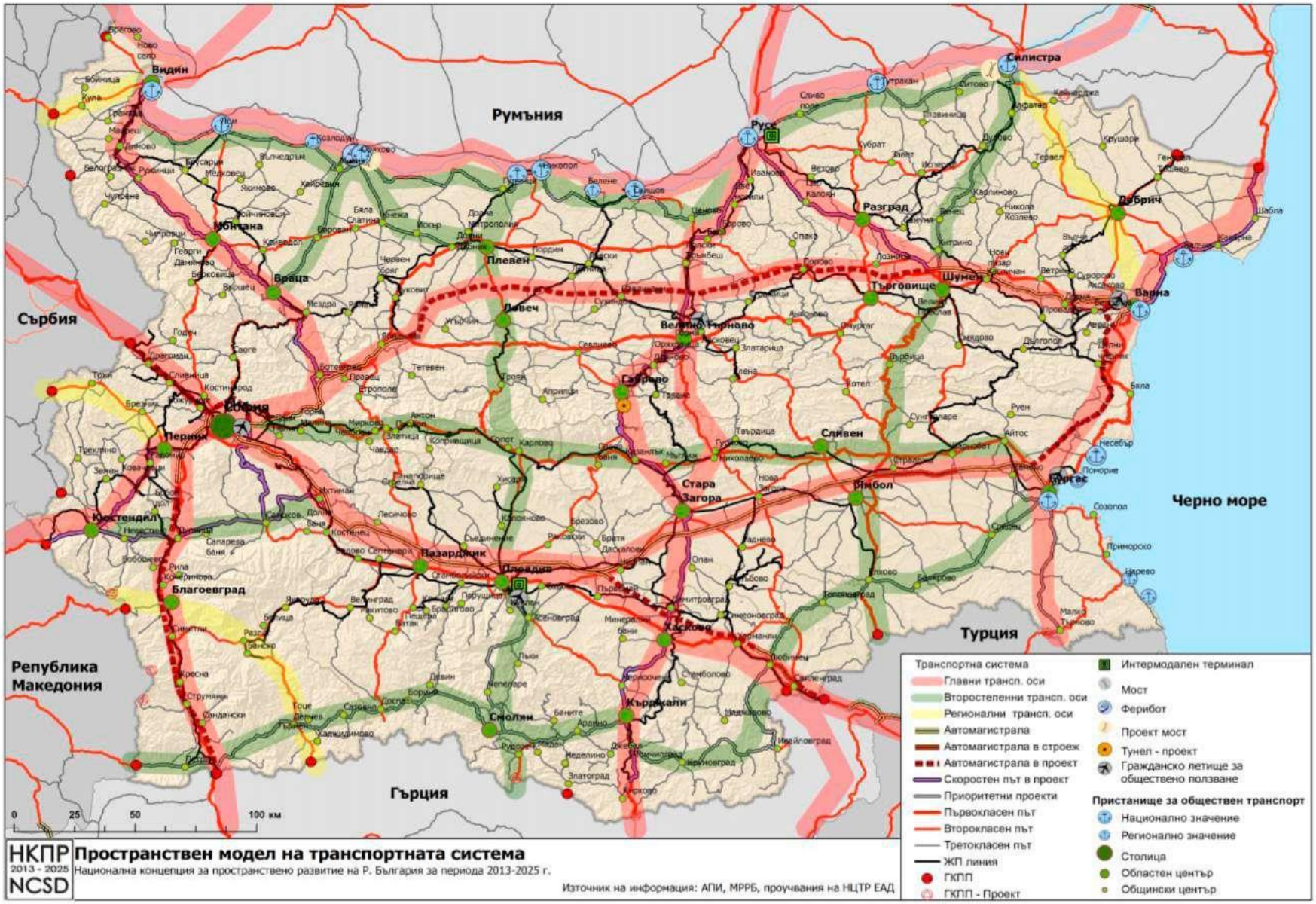

Източник: Национална концепция за пространствено развитие, 2013-2025 г.

7. Аудитория за която е предназначен плана.

Планът е предназначен да запознае аудиторията с опасностите и рисковете, които я заплашват. Той е насочен към две основни целеви групи:

Членовете на съвета за намаляване на риска от бедствия, определени със Заповед на кмета на община Брезник /Заповед РД-2-970/31.10.2022 г./, представители на местни структури и части на единната спасителна система, на териториални звена на централната изпълнителната власт, юридически лица, еднолични търговци и търговски дружества, упражняващи дейността си на територията на общината.

Другата целева група са Общностите.

Понятието за общност е един от най-неясно формулираните и двусмислени термини, който и до днес няма утвърдено специфично значение.Най- малкото, което този термин може да означава, е съвкупност от хора в дадена географска зона.Съществуват и три други елемента, които могат да се третират като значение на термина общност:

1) Общностите могат да се считат за съвкупности от хора със специфична социална структура и ето защо съществуват групи от хора, които не са общности.

2) Чувство на принадлежност или дух на общността.

3) Всички дейности на общността, трудови или нетрудови, произтичат в рамките на географската зона, т.е. тя е самостоятелна.

Различните оценки за общността съдържат някои или всички гореспоменати елементи. На база на тези тълкования и във връзка с разгледаната по нататък демографска характеристика на общината, може да се каже, че плана е предназначен да запознае населението на община Брезник с рисковете и заплахите, които го застрашават и съответно с необходимостта от готовност за справяне с възникнало бедствие.

8. Описание на процеса на разработване на плана.

Общинския план за защита при бедствия се разработва, съгласува и приема по реда на ЗЗБ (чл. 9, ал. 10 и ал. 11 ЗЗБ).

Разработва се от Общинския съвет за намаляване на риска от бедствия (ОбщСНРБ) към община Брезник и се приема от Общинския съвет, след съгласуване с председателя на Областния Съвет за намаляване на риска от бедствия.

План за защита при бедствия е разработен на базата на досега действащия план за защита при бедствия. Използвани са данни и информация от одобрени от общински съвет Брезник документи като: Общ устройствен план и Общински план за развитие на община Брезник. Допълнително бе събрана информацията чрез кореспонденция както и от официалните интернет страници на НСИ и ТСБ-Перник, Агенция по заетостта, министерства, ведомства и др.

Планът за защита при бедствия се преразглежда и актуализира най-малко веднъж на 5 години, след всяко въвеждане, както и при промяна на нормативната уредба, свързана с изпълнението му (чл. 9, ал. 14 ЗЗБ).

Плана може да бъде преразглеждан по всяко време от ОбщСНРБ (чл. 9, ал. 16 ЗЗБ), като при необходимост може да бъде изменен, допълнен, отменен или заменен по съответния ред.

Прегледът на ОбщПЗБ може и да не доведе до изменение, допълнение, отмяна или замяна на плана.

II. ПРОФИЛ НА РИСКА.

1. Цел на раздела.

Основната цел на раздела е да характеризира средата на риска и да предостави основа за приоритизиране на ресурсите и усилията в планирането на защитата при бедствия, основано на управлението на риска.

2. Описание на природната среда.

2.1. Релеф. Инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия

2.1.1. Релеф.

Според съвременното физикогеографско райониране на България североизточната част на Община Брезник спада към II Балканска зона, а югозападната – към III Тунджанско-Краищенска зона. В морфоложко и морфоструктурно отношение Община Брезник също така се отнася към две области – Средногорие, като западна част на Балканската зона, и Краище – западна част от Краищенско-Тунджанската зона. По своя разнообразен релеф Община Брезник представлява мозайка от високо издигнати планински вериги и междупланински котловини и е част от Краищенско-Ихтиманската подобласт, която има преходен планинско-котловинен характер. Този релеф се е формирал и развивал в резултат на гънкови и разседни движения през неогена и кватернера. В края на миоцена рязко оживяват многобройни разседи, които съпътстват старите дълбочинни разломи по тези места. Средната надморска височина на североизточната част на Община Брезник е около 850 м, а на югозападната – около 1000 м.

Характерни за морфологията на Община Брезник са издължените планински вериги като Любашката и Вискяр-Завалската, междупланинските котловини като Брезнишката и Станьовско-Кошаревската. Те заедно с изолираните ниски плоско разстлани хълмове и остри високи върхове, силната раздробеност на морфографските единици, противоположните положителни и отрицателни форми, обуславят една сравнително висока сеизмичност на тези места.

Община Брезник представлява и забележителен вододел между Черно и Егейско море. Вододелната линия минава през Люлин, Радуйската седловина, Вискярските височини, Завалска китка и Букова глава, през върховете Любаш, Копрен, Росен и Големи връх над с. Душинци. Отводняването на местата става чрез реките Конска и Светля – притоци на р. Струма и няколко малки притока на р. Искър (Ракитската, Делянската и Радуйската река) в североизточната част на Община Брезник, северно от линията Вискярска могила – Мечи камък – Чеканска бука.

В Община Брезник се разполагат следните морфоструктурни единици:

- Вискярско- Пределска редица от върхове с посока северозапад- югоизток, с надморска височина средно около 1000 м. От с. Расник в северозападна посока до с. Брусник се издигат върховете: Вискярска могила, Шилева чука, Чегаревец, Цървеня, Св. Илия, Божа глава над с. Горни Романци, Типча, при с. Красава и билото Предела, северозападно от Красава. Успоредно на тази редица са върховете Кръстато дърво, източно от с. Радуй, Кръста, Големата могила западно от Радуй, Зимници, Радош, Криви колник, Мечи камък над с. Ракита, Плашивец над с. Красава и Буката над с. Расник.
- Гребен-Завалска редица от върхове и ридове разделя Брезнишката котловина на две части: Община Брезник поле по долината на р. Конска и Красавско-Мещичка низина. Проследени от югоизток към северозапад, върховете са: Клисурица между селата Велковци и Сопица, Глог, Добра могила, Община Брезник бърдо с връх Св. Никола, Гребен, Цръчна, Китка, западно от с. Завала.
- Красавско-Мещичка низина, оформена по разседи между Вискяр-Пределската и Гребен-Завалската планинска редица от върхове;
- Община Брезник поле, оформено при пропадане на блокове по надлъжни разломи и с надморска височина от 700 до 800 м.
- Черногорско-Любашка верига от върхове, част от Верилско-Руйската планинска редица, която огражда от североизток Краището. Черна гора е силно разчленене масив с най-висок връх Тумба (около 1130 м), ограничен от северозапад от Ноевската река. Любашката редица се разполата между селата Бегуновци и Лялинци и е прорязана от малки напречни проломи, наречени клюзи, между които са се оформили върховете: Бегуновска могила, Садовичка могила, Ребърска могила и Любаш, придобил конусовиден облик от денудацията.
- Ридът Дебелец, разположен паралелно на Любашката редица с върховете Св. Петър и Големи куси рид.

- Ридът Меловете, разположен успоредно на Дебелец, с дължина около 6 км, изграден от бели варовици.
- Кошаревско-Станьовско-Секирненската котловина представлява гребен, в средата на който се издига ридът Балчар и връх Поп. Те разделят котловината на Кошаревско-Станьовско и Секирненска низина, образувани при пропадане на блокове по разседи.
- От северозапад и запад Кошаревско-Станьовската котловина се огражда от дъговидно разположени най-високи (над 1100 м) в Община Брезник върхове: Копрен, Редованица, Шилковец, Росен, Големи връх (около 1480 м) – най-високият връх в Община Брезник, Павлов рид и Главичка могила. По-голямата част от тези върхове са изградени от напукани и окарстени варовици, които задържат дъждовната могила и подхранват р. Светля, която е резерв за снабдяването на Община Брезник с питейна вода.

В Община Брезник във физикогеографско отношение се разграничават два района – североизточен, с относително по-ниски планински вериги и по-добре оформени низини, и югозападен, с високопланински характер на морфоструктурните форми.

2.1.2. Инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия

Геоложкият строеж дава отражение върху характера на релефа. Община Брезник има интересно геоложко минало и сложен геоложки строеж. Доказателство за това са разнообразните скали, които се разкриват. Най-старите от тях са от преди около 300 милиона години. През някои геоложки периоди са действали и вулкани, които разнообразявали още повече скалния материал. Много сложен е геоложкият строеж на югозападната половина на Община Брезник, част от планинския терен на Краището. Тези места са привличали вниманието на чужди и много наши геолози. Върху геологията на Община Брезник и съседните места – Трънската рудна зона и Пернишкия въгленосен район, са публикувани повече от 70 научни труда.

В Община Брезник са застъпени всички геоложки формации: Палеозойската ера е представена от силур, девон и перм. Скалите от силурската система са най-старите в района. В аргилитите и лидитите са намерени за пръв път в България останки от животни – граптолити. Девонът е представен от аргилити и пясъчници. Над Ръждавец има габро и диорити, които са част от огромен масив, разкрит около с. Милкьовци. Габрото и диоритът може да се използват като строителен материал и за изрязване на плочи за облицоване и блокове за паметници. Пермските скали се разкриват в Черна гора, южно от с. Ноевци и при с. Кривонос.

Мезозойските скали имат най-голямо разпространение в Община Брезник. Те оформят геоложкия облик на терена, а палеозойските и неозойските скали представляват само отделни петна в геоложката карта. Почти през цялата ера (в продължение на около 130 милиона години) Община Брезник е заливано от сменящи се морета. Така са се образували разнообразни утаени скали и чак в края на ерата се е появила вулканична дейност.

Палеогенът е представен от еоцен и олигоцен. Еоценът е разпространен само на запад от с. Конска около Остри връх. Скалите са конгломерати, пясъчници и глини. Олигоценът е представен от червени и сиви пясъчници, конгломерати, аргилити и мергели. Около Красава и Горни Романци се разполага една битуминозна задруга, в която главна съставна част са нефтошистите (бутумулитите). Те са известни и в олигоцена при с. Станьовци. Плиоценът е разпространен в низината между Брезник и Ноевци. Плиоценските утайки са съставени от сиви, бели и жълти пясъци, песъчливи и чисти бели или зелени глини. Пластовете са почти хоризонтални или съвсем слабо наклонени. В пясъците в местността Татарски брод под с. Слаковци са намерени кътни зъби от мастодонт, с които се определя плиоценската им възраст. Под с. Вискяр, северно от шосето Брезник-Перник, в плиоценските глини се разполага пласт от сладководен плътен сиво-бял варовик с дебелина 2 м.

В тектонско отношение в Община Брезник се разграничават две различни зони: Краищидна структурна зона, разположена югозападно от линията Ноевци – Садовик – Ребро, и Средногорска – на североизток от тази линия. Зоните се разделят от Пернишкия разломен сноп. Извънредно сложният геоложки строеж, особено на югозападния район на Община Брезник, многократните нагъвания и разместванията на пластовете, образувани през различните геоложки периоди многобройни, някои и дълбоки разседи, характеризират тази област на Югозападна България като нестабилна и силно сеизмична. Проучванията на разседите е от голямо значение за строителството, което трябва да бъде от висока степен противоземетръсно. Това важи особено за

град Брезник, който е разположен върху блок, пропаднал по надлъжни и напречни разседи между Гребена и Бърдото.

Пернишката котловина (грабенов седиментен басейн, известен като Пернишки въглищен басейн) и Брезнишката котловина са разположени на територията на Западносредногорската структурна област. На север се ограждат от планините Вискяр и Люлин, на изток – от Витошкия масив, на юг – рида Голо Бърдо и на запад от Черна гора и Любаш планина.

Пернишкият басейн е запълнен от дебели моласови седименти с въгленосни и битуминозни задруги със средно-горноолигоценска (до долномиценска) възраст. Общата им дебелина достига 1300-1700 m. Литоложки пъстрите палеогенски пластови свити в котловината и в другите седиментогенни басейни от Крайщето са практически неводоносни скални задруги. Неогенските, предимно глинести, седименти заемат малки участъци върху палеогенските свити в околностите на градовете Перник и Брезник и са неводоносни. Кватернерната покривка от чакъли, пясъци и песъчливи глини заема тясна ивица в ниските тераси на р. Конска, с площ около 80 km^2 и обща дебелина от 0 до 10 m.

Речните (aQ) чакъли и пясъци акумулират неголямо количество порови безнапорни води. Те са хидравлически свързани с водните строежи на реките, като имат плитко ниво под теренната повърхност и ограничени експлоатационни ресурси. Алувиалните отложения в терасата на р. Конска имат нисък коефициент на водопроводимост (T=k.h) » 20 m^2/d.

Пукнатинните води от изворите, каптирани за водоснабдяването на гр. Брезник и околните села са с много малък дебит Q – от няколко g/s и десетки g/s, рядко над 0.2 l/s. Според справката на „ВиК", използваните над 50 извора на територията на общината, която обхваща не само котловината, но и значителна част от Любашката планина и областта Крайще имат сумарен дебит само 4.7 l/s.

В южната част на Любаш планина (Любашкато моноклинална структура) с относително по-значителни водоносности се отличават карбонатните триаски и юрски пластови ивици. Във водосбора на р. Конска те се разкриват на площ от 3.5 km^2. Експлоатационните им ресурси не ще надвишават 5-6 l/s. Пукнатинните карстови води подхранват отделни малки извори.

Като цяло, районът съдържа подземни води само в най-горната изветрителна зона на разкритията и почвения слой. Тези води, формирани в зоната на екзогенната напуканост имат плитка циркулация и активен водообмен. Имат спорадимен, място временен характер. Те са ненапорни, порово-пуктатинни. Подхранването им се осъществява от паднали атмосферни валежи и снеготопене, а дренирането – в хидрографската мрежа и от извори с малки дебити. Често през сухи сезони повечето от изворите пресъхват. В дълбочина напукаността и водопропускливостта на скалите намалява и те се явяват съществен водоупор, затрудняващ проникването на води в дълбочина.

2.2. Климатични и метеорологични условия

Разглежданият район по своите климатични фактори принадлежи към климатичния район на предбалканските припланински и нископланински части на умереноконтинеталната климатична подобласт на европейско-континеталната климатична област. В Община Брезник климатът показва известно разнообразие, което се обуславя от разликата във физикогеографските условия в североизточния и югозападния район. В най-общи линии Община Брезник, като част от преходната зона на България се характеризира с умерено континетален планински климат, но с редица специфични особености в горепосочените райони.

Районът е с характерна средна за България (1894 часа) годишна продължителност на слънчево греене при нормална продължителност на температурата на въздуха над 10°C.

Климатът се характеризира със студена зима, като средномесечните януарски температури са под нулата (-2.2ºC), и сравнително топло лято със средномесечна температура за юли 21.2ºC.

Най-ниската температура, отбелязана за Община Брезник, е – 34,5 C°. По същото време в Трън е отбелязана най-ниската температура за България -38,3 C°.

Средната годишна сума на валежите в североизточния район е 600 – 800 мм. Максимумът на валежите е през юни, а минимумът – през февруари.

С нарастването на надморската височина в югозападния район количеството на валежите нараства до 1000 мм и повече. При това положение котловините в североизточния район остават в т. нар. валежна сянка, където се налага задържането на пролетните и есенните води в изкуствени водоеми. Сравнително малката годишна валежна сума в североизточния район, преобладаващият равнинен релеф и значителното изпарение на водата в почвата обуславят незначителна водоносност на скалните маси и водоснабдяването на района за питейни и мелиоративни нужди е много важен и същевременно труден за разрешаване проблем. Сравнително по-благоприятни са хидроложките условия в югозападния район, в който валежната сума е по-голяма, окарстените терени задържат по-голямо количество дъждовна и снежна вода и осигуряват по-голям и по-постоянен воден отток, който представлява резерв за водоснабдяването на североизточния район. Съществуват благоприятни инженерно-геоложки условия за изграждането на водоеми по течението на р. Светля около Долна Секирна, по течението на Ноевската и Красавската река (пролома при с. Гърло), на Романската река (пролома при Гребен).

2.3. Водни ресурси

Географското разположение на община Брезник и климатичните особености на региона обуславят наличието на собствени водни ресурси, подхранвани и от валежи.

Община Брезник попада в категорията на териториите със средна обезпеченост с водни ресурси (оценката е направена въз основа на класификация на Института за световни ресурси).

Водните ресурси на общината включват повърхностно течащи води (реки), водоеми с естествен и изкуствен характер (язовири), подземни води.

- ***Повърхностни води***

Територията на община Брезник попада в пределите на Западнобеломорския район на басейново управление на водите / Басейнова Дирекция-Западнобеломорски район/.

Съгласно хидроложкото райониране на България, територията е част от областта с континентално климатично влияние на оттока, което обуславя неговия максимум през месеците май и юни и минимум – през август и септември.

Основната хидроложка единица тук се явява река Конска, събираща водите си от планините Вискяр, Люлин, Любаш и Черна гора. Водосборът й представлява горски територии, земеделски земи и в по-малка степен урбанизирани територии.

Код на водното тяло /р. Конска/: BG4ST900R020, тип : TR26, предпланински с доминиращ субстрат чакъл и пясък.

Въздействие върху естествения отток на р. Конска оказва изграждането на яз. „Бегуновци”, яз.”Красава”, яз. „Брезнишки извор”, яз. „Слаковци” и микроязовири : яз. „Красава” и яз. „Завала”. яз. „Конска”, яз. „Кошарево”

Средногодишно разпределение на оттока на р. Конска - 0, 452 куб.м./сек.

Язовир „Красава”-основен водоизточник за питейно-битово водоснабдяване на община Брезник. Завирен обем- 2 970 000 куб.м., площ на езерото – 352 дка, предназначение-промишлено и битово водоснабдяване.

Язовир „Бегуновци” – изграден на р. Изворщица, общ обем 1 550 куб.м. , предназначение – напояване и спортен риболов.

Язовир „Брезнишки извор” – общ обем 187 000 куб.м. , предназначение – рекреация и спортен риболов – с прекратена концесия.

Язовир „Слаковци”-предназначение- спортен риболов и рекреация – предоставен на концесия

Съгласно действащото в страната законодателство, водите в зависимост от тяхното използване се разделят на четири категории:

- I категория – води, които се използват за питейни нужди, в хранителната промишленост, плувни басейни и други.
- II категория – води, които се използват за водопой на добитъка, рибовъдство, воден спорт и други.
- III категория – води, които се използват в промишлеността, за напояване и други.
- IV категория – води, за които не се предявяват определени изисквания и тяхното използване е възможно само след оценка на качеството индивидуално за всеки отделен случай.

Съгласно тази категоризация реките в община Брезник могат да бъдат причислени към I и II категория. Към I категория спадат горните течения на реките - от изворите им до навлизането им в първите населени места. Преминаването на реките през селищните образувания понижава тяхната категория и в средните си и долни течения те спадат към II категория. Главната причина за това е замърсяването на реките в населените места с битови отпадни води.

Язовирите в общината отговарят на изискванията за II категория водни ресурси. Изключение прави язовир „Красава“ /I-ва категория/, ползван за питейно-битово водоснабдяване.

Основните източници на замърсяване на водните ресурси в общината са населените места и по-точно битово-фекалните води. Поради липсата на големи производствени предприятия, които да функционират върху разглежданата територия, към момента не се наблюдават замърсявания с производствен характер.

Замърсяването на водните ресурси с битово-фекални води е пряк резултат от липсата на цялостно изградена канализационна мрежа в населените места в общината. Канализационна мрежа е частично изградена има само в гр. Брезник. Изградените отвеждащи колектори на градската канализационна мрежа – Брезник заустват отпадните води на територията в регулацията на града в р. Турска и р. Бабешка, притоци на р. Конска. Няма изградена градска пречиствателна станция за отпадни води (ГПСОВ). До този момент е направено само предпроектно проучване за изграждането на подобно съоръжение, като общината разчита на финансиране по линия на европейските структурни фондове за реализацията.

Съгласно Заповед № РД-272/03.05.2001г. на Министъра на околната среда и водите за категоризация на повърхностните води във водните обекти или части от тях, р. Конска се определя като повърхностен воден обект от II-ра категория.

- **Подземни води**

Подземните води в района са пресни по съдържание на разтворени соли с преобладаващи йони: хидрокарбонат, калций, магнезий.

Подземните води са минерализирани, неутрални, много твърди, сулфатно-хидрокарбонатни, калциево-магнезиеви с повишено съдржание на тежки метали-алуминий, желязо, манган.

- **Минерални води**

На кота 830 м. в местността „Лесков дол” в западната част на възвишението „Бърдото” на територията на община Брезник се намира водоизточник „Галерията” на минерална вода „Желязната вода”. Водоизточника е публична общинска собственост.

Минералната вода е каптирана във възстановената част /60-70м./ на древна галерия и е изведена към тръбопровод към чешма. Устието на галерията е на 360м. западно от вр. „Света троица” .Водите от извора са студени- 10-13.7 0С, кисели- рн 2.7-3.8., сулфатни.

Минерален извор в Ловния парк – каптиран в левия бряг на дере, водещо началото си от седловината между вр. „Св. Троица” и вр. „Св. Никола”. С тръбопровод водите се извеждат към чешма до оградата на храм „Св. Петка”. Водите са студени- 2.5-13.50С, слабо минерализирани, неутрални-рн-6.8-7.1 , сулфатно-хидрокарбонатни, калциево-магнезиеви, ниски съдържания на тежки метали- желязо, манган, алуминий.

2.4. Почви. Флора и фауна

- ***Почви***

Разнообразието на релефа, климата, надморската височина и скалите, които изграждат Община Брезник, обуславят голямото разнообразие и на почвите. В Брезнишкото поле са застъпени предимно ливадни почви и чернозем-смолници, които се образуват при изветрянето на вулканичните скали – андезити и техните туфи, и върху наносен материал и плиоценски наслаги. По планинските склонове са застъпени сиви почви от същия произход. Изобщо почвите във вулканските терени са с тъмен до черен цвят и са сравнително богати на калий, бедни на азот и фосфор.

В югозападния район по-голямо разпространение имат планинските кафяви горски почви. Те се формират върху палеозойските глинесто-пясъчникови скали, богати на желязо, и в карбонатните терени на Любашката верига и около Големи връх, Балчар и други варовити терени. Характерни за Черна гора, Кошаревско, Бегуновско, Садовичко и други места са червените почви, образувани върху червените пясъчници на перма и триаса.

- ***Флора***

В Община Брезник растителната покривка се отличава с голямо разнобразие. Умерено континенталният климат и различната надморска височина, разнобразният воден режим и други фактори опредлят няколко растителни типа. В равнинните и хълмисти места преобладава тревната растителност. В предпланинските възвишения и височините до 1000-1200 м са застъпени широколистни листопадни съобщества от дъб, ясен, глог, дрян, шипка, калина, леска, повет, габър и др. Край реките се развиват добре върбата и тополата. Буковият пояс се среща само по най-високите места.

От културните видове са разпространени: ябълката, сливата, крушата, орехът, вишната, по-рядко черешата, дюлята, ягодата, мушмулата, малината, френското грозде, черницата. От зърнените култури – пшеницата, ръжта, царевицата, овесът, ечемикът, лимецът. Добре виреят още ленът, конопът, картофите, фасулът, слънчогледът, лещата, фият, еспарзетата, люцерната, грахът.

- ***Фауна***

Фауната, в т.ч. гръбначната, която е най-добре разпространеният тип фауна, и чийто природозащитен статус в България е най—добре регламентиран, в рйона на община Брезник е от видовете, характерни за най-ниските части на страната.

От гръбначната фауна , най- многобройни са птиците, клас AVES.

Характерни и типични за гръбначната фауна видове:

- Земноводни - зелена кръстава жаба, голяма водна жаба/2 вида/;
- Влечуги - зелен гущер, стенен гущер, ливаден гущер, голям стрелец/4 вида/
- Птици - обикновен мишелов, северен мишелов, гургулица, гугутка, горски бекас, обикновена кукувица, горска улулица, обикновен пчелояд, галям ястреб, малък ястреб, скален орел, ливаден блатар, тръстиков блатар, сокол орко, малък сокол, червеношипа ветрушка, яребица, пъдпъдък, ливаден дърдавец, гривяк, червеногърба сврачка, домашно врабче, сива врана, сврака, чинка, червенушка, щъркел и др./ 89 вида/;
- Бозайници - източноевропейски таралеж, обикновена къртица, заек, полска полевка, полска мишка, домашна мишка, горска мишка, белозъбо сляпо куче, куче, чакал, лисица, дива котка, домашна котка, язовец, бялка, невестулка, черен пор, сърна, дива свиня./20 вида/.

2.5. Полезни изкопаеми

- ***Минерални находища***

По произход и разпространение на минералите Община Брезник се разделя на две рудни зони: Краищидна и Средногорска. В Краищидната зона минералите са привързани към палеозойските, мезозойските и неозойските скални комплекси. В палеозойските скали се срещат главно железорудни метали: хематит, лимонит, магнетит и пирит като прослойки и гнезда в аргилитите на силура и девона около Кошарево, Станьовци и Банище. По-голямо разпространение имат минералите в мезозойските скали. Лимонит и хематит има в триаските и юрските варовици около Горна и Долна Секирна. Срещат се като гнезда и жили или т.нар. "железни шапки", образувани при окисляване на сулфидните минерали халкопирит, пирит и арсенопирит. Медни рудни минерали - малахит и азурит, има в долнотриаските пясъчници при с. Душинци. Барит се разкрива в жила /10-15 см/ в долнотриаските пясъчници в Черна гора, южно от с. Непразненци. Арагонит запълва кухини в триаските и юрските варовици около Долна Секирна.

В Средногорската рудна зона минералите са привързани главно с андезитовите ерупции. В андезитовите терени се срещат минералите: малахит, азурит, хризокола, образувани при изветряването на сулфидните минерали халкопирит, борнит и халкоцит. Образувани са в пукнатини като жили или разпръснати отделни зърна (импрегнации) в андезитите. Около с. Ярославци и Завала и в местн. Брезнишко бърдо медните минерали се разполагат в пропилитизираните андезити и туфи. Северно от селата Расник и Гоз в андезитови туфобрекчи се срещат зърна от самородна мед. Хематит и лимонит има източно от връх Петров кръст. Около моста при Брезнишките кошари в андезитовите туфобрекчи се срещат кристали от гипс. В андезитите на много места се срещат минерали от групата на зеолитите под формата на жили до 10 см дебелина и няколко десетки метра дължина. Запълват и малки заоблени кухини с големина на лешник, орех или ябълка, наречени миндали. Освен зеолити в тях участват и минералите

хлорит, епидот, калцит, кварц или халцедон и опал. Образувани са под действието на горещи разтвори и газове, отделени при вулканичната дейност. Същите разтвори и газове са причинили избеляването и поръждавяването на андезитите в пропилитизираните зони в Община Брезник, при Видрица, Ярославци, Завала и на много други места, но в по-ограничени размери. Над брезовата гора е намерен минералът алунит, който съдържа алуминий. В южния склон на Бърдото над минералния извор е намерена и оловната руда галенит. При изветряването на андезитите и туфите се отделят зърна от минерала магнетит, който придава черен цвят на пясъка в ровините и вадичките по време на валежи. Около височината Добра могила, северно от Слаковци, са намерени кремъчни конкреции (сферични лещовидни тела с диаметър до 5-10 см), изградени от концентрично разположени разноцветни слоеве на минерала халцедон, които при полиране изпъкват много добре и представляват декоративни камъни - ахати. В околностите е намерен манганoвият минерал пиролузит, който придружава хематит и лимонит.

- ***Нерудни полезни изкопаеми***

Ценна суровина представляват битумулилитите в околностите на Красава и Горни Романци. Плиоценските глини в Брезнищко се използуват за груби керамични изделия (тухли и керемиди). В околностите на Станьовци и Банище са проучени около 700 хил. тона запаси от висококачествени огнеупорни глини. Неограничени практически са запасите от чисти варовици за добив на вар и строителен камък - блокове и чакъл. Големи са запасите и от червените пясъчници в околностите на с. Ноевци в Черна гора, Бегуновци и Садовик. От тях се изработват плочки и блокове за облицовка и строителни съоръжения, огради, подпорни стени, основи на сгради. Като строителен материал в Община Брезник се използуват горнокредните /сенонски/ пясъчници около Конска, Извор, Брезник, Завала, разкрити в Гребен и Цръчна. Като строителен материал се използват и трахиандезитите в околностите на селата Расник, Вискяр, Бабица, Гоз и Ракита, както и диоритът в участъка Радуй - Логатор, който по якост и други технически качества стои близо до витошките сиенити. За изработване на сувенири и детайли за декоративно оформяне на сгради подходящ материал представляват арагонитът от Долна Секирна, кремъците/ясписи и ахати/ от Радуй, Ракита и Слаковци. За облицовка могат да се добиват плочки и от зелените андезитови туфи от околностите на Радуй, Вискяр и Бабица.

2.6. Защитени територии.

Според Закона за защитените територии /ДВ бр. 133/1998 г, защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа. Защитените територии включват: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк.

Богатото биоразнообразие в община Брезник е причина за включването на части от територията в мрежата „НАТУРА 2000”.

„Натура 2000“ включва територии, съставящи общоевропейска мрежа, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа, в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици (Директива за птиците).

В България, към настоящия момент, защитените територии от“ Натура 2000“ покриват около 33, 89 % от територията на страната. Значими части от територията на община Брезник също са включени в екологичната мрежа.

Защитените зони са за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Обособени са две защитени зони за опазване на дивите птици– BG 0002089 „Ноевци” и BG 0002101 „Мещица”. Зоните защитават впечатляващо по своя обем биоразнообразие и добре съхранени естествени хабитати с висока консервационна стойност.

Защитена зона BG 0002089 „Ноевци”

Зоната е одобрена за защитена зона по Директивата за хабитатите с Решение на Министерски съвет №122/02.03.2007 г и Заповед № РД-808/06.11.2008 г /ДВ бр. 108/2008 г/ на Министъра на околната среда и водите. Тя обхваща площ от 84 748,945 дка, разпределена върху териториите на община Брезник, землищата на с. Бегуновци, с. Брезнишки извор, с. Гигинци, с. Кошарево, с. Кривонос, с. Непразненци, с. Ноевци, с. Ребро, с. Садовик, с. Слаковци, с. Станьовци, община Земен, землището на с. Беренде, община Ковачевци, с. Слатино, община Перник, с. Лесковец, с. Планиница, с. Селищен дол, с. Ярджиловци.

Предмет на опазване в защитената зона „Ноевци" са видовете птици по Закона за биологичното разнообразие: Ливаден дърдавец /Crex crex / и червеногърба сврачка /Lanius collurio/.

Защитената зона се обявява с цел опазване и поддържане на местообитанията на дивите птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

В границите на защитената зона се забранява залесяването на ливади, пасища и мери, превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения, използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади, косенето на ливади преди 1 юли, и косене от периферията към центъра.

Защитена зона BG 0002101 „Мещица"

Зоната е одобрена за защитена зона по Директивата за хабитатите с Решение на Министерски съвет №122/02.03.2007г./ДВ бр. 21/2007г. и Заповед № РД-809/06.11.2008г. /ДВ бр. 108/2008г./ на Министъра на околната среда и водите. Тя обхваща площ от 34 163,153 дка, разпределена върху териториите на община Брезник, землищата на с. Бабица, с. Велковци, с. Гоз, с. Сопица община Перник, с. Вискяр, с. Витановци, с. Мещица, с. Радуй, с. Расник, община Божурище, Софийска област , с. Делян, с. Златуша.

Предмет на опазване в защитената зона „Мещица" са видовете птици по Закона за биологичното разнообразие: Ливаден дърдавец /Crex crex / и червеногърба сврачка /Lanius collurio/.

Защитената зона се обявява, с цел опазване и поддържане на местообитанията на дивите птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

В границите на защитената зона се забранява- залесяването на ливади, пасища и мери, превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения, използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади, косенето на ливади преди 1 юли, и косене от периферията към центъра, добиването на подземни богатства по открит взривен способ.

Изготвен е проект за „Разработване на планове за управление на защитена зона по Директива 2009/147/ЕС за опазване на дивите птици BG 0002101 „Мещица":

Изготвени са проекти на Заповеди за обявяване на зони за местобитания :

- Защитена зона BG 0000314 „Ребро"- площ 2 133,897 дка.
- Зоната включва община Брезник, землища на с. Кривонос, с. Ребро.
- Защитена зона BG 0000624„Любаш"- площ 1 267,00 дка.

Наличието на защитени територии и богатото биоразнообразие в община Брезник се явява ценен природен ресурс за развитие на екологичен, познавателен, орнитоложки и други форми на алтернативен туризъм. Развиването на подобен вид дейности обаче, крие риск от антропогенно претоварване на посочените територии и негативно въздействие върху естествените природни компоненти. Ето защо развитието на туризма и туристическата инфраструктура в региона следва да бъде съобразено с капацитета и характеристиките на всяка отделна защитена зона.

3. Описание на социалната среда.

3.1. Демографска характеристика на общината.

3.1.1. Обща демографска характеристика.

В община Брезник по данни на НСИ, към 31.12.2021 г. живеят 5904 души (5,0 % от населението на област Перник). Средната гъстота на населението е ниска – 14.6 души/кв.км (под средната гъстота на населението за област Перник – 49.4 души/кв.км, за Югозападния район – 102.0души/кв.км и за страната – 61.6 души/кв.км).

Общината включва 35 населени места – 1 град и 34 села. В центъра на общината – гр. Брезник е съсредоточено 63.3 % (3735 – по данни на НСИ, към 31.12.2021 г.) от населението на общината. Според броя на населението селата са малки и много малки. Към малките села (по градоустройствената класификация) с население от 250 до 1000 жители се отнася село Ноевци (487 д., 22.5% от селското население на общината). Населението на останалите 33 много малки села е до 250 жители, от които с население над 100 жители са Слаковци (202 д.), Кошарево (179д.), Велковци (147д.), Бегуновци (122 д.), Гигинци (103 д.), Долна Секирна (102 д.), а 27 населени места са с под 100 души население към 2021 г. (по данни на НСИ) (*табл.4*).

3.1.2. Брой и възпроизводство на населението

По данни на НСИ за периода 2014-2021 г. броят на населението на община Брезник намалява от 6492 д. на 5904 д., или със 588 д. (-2.0% средногодишен темп на намаление) (*табл. 1, фиг.3*). Тенденцията на намаление на населението е характерна за всички населени места от общината, а за центъра град Брезник се наблюдава положителен прираст. Интензитетът на намаление средногодишно е 0% за гр. Брезник докато за селата той е -6%.

Таблица № 1

Население 2014-2021 г.

Населени места	2014г.	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	Прираст - 2014-2021 г.		
									общ	средногодишен	
	брой								брой	брой	%
Общ. Брезник	**6492**	**6455**	**6391**	**6292**	**6160**	**5977**	**6083**	**5904**	**-588**	**-84**	**-1%**
Гр. Брезник	***3999***	***3954***	***3935***	***3953***	***3928***	***3850***	***3843***	***3735***	***-264***	***2***	**0%**
Села	***2493***	***2501***	***2456***	***2339***	***2232***	***2127***	***2240***	***2169***	***-324***	***-46***	**-1%**
с.Арзан	14	14	14	16	14	13	13	12	-2	0	**0%**
с.Бабица	30	30	36	33	30	29	33	32	2	0	**0%**
с.Банище	54	58	54	52	47	44	51	45	-9	-1	**-1%**
с.Бегуновци	119	145	143	136	131	126	125	122	3	0	**0%**
с.Билинци	5	5	4	4	4	3	4	5	0	0	**0%**
с.Брезнишки извор	23	23	24	23	23	23	24	23	0	0	**0%**
с.Брусник	3	3	4	4	5	5	5	5	2	0	**0%**
с.Велковци	196	196	192	182	181	165	168	147	-49	-7	**-3%**
с.Видрица	17	17	15	20	20	18	31	24	7	1	**-5%**
с.Гигинци	127	131	125	114	103	101	99	103	-24	-3	**-2%**
с.Гоз	7	7	6	5	5	5	9	9	2	0	**0%**
с.Горна Секирна	13	12	12	10	10	9	11	11	-2	0	**0%**
с.Горни Романци	23	21	20	20	22	17	21	14	-9	-1	**-4%**
с.Режанци	85	89	83	77	70	73	73	75	-10	-1	**-1%**
с.Гърло	63	59	57	52	51	56	58	71	8	1	**1%**
с.Долна Секирна	170	162	151	139	135	121	112	102	-68	-10	**-5%**
с.Долни Романци	9	9	10	14	13	14	15	13	4	1	**0%**
с.Душинци	8	6	6	6	5	3	10	10	2	0	**0%**
с.Завала	9	9	10	9	9	8	8	9	0	0	**0%**
с.Кошарево	227	226	217	205	198	183	191	179	-48	-7	**-3%**
с.Красава	9	9	8	8	8	7	10	11	2	0	**0%**
с.Кривонос	9	9	8	10	7	6	5	9	0	0	**0%**
с.Конска	103	99	94	88	85	83	100	93	-10	-1	**0%**
с.Муртинци	14	14	17	17	14	15	15	17	3	0	**0%**
с.Непразненци	58	59	50	48	46	46	51	47	-11	-2	**-3%**
с.Ноевци	556	534	537	519	494	480	497	487	-69	-10	**-1%**

Населени места	2014г.	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	Прираст - 2014-2021 г.		
									общ	среднегодишен	
	брой								брой	брой	%
с.Озърновци	1	1	14	13	12	9	9	7	6	1	**1%**
с.Ребро	36	41	38	35	33	36	54	50	14	2	**5%**
С. Режанци	85	89	83	77	70	73	73	75	-10	-1	**-1%**
с.Ръжавец	14	12	11	9	8	8	10	11	-3	0	**0%**
с.Садовик	95	97	90	85	85	81	78	77	-18	-3	**-3%**
с.Слаковци	233	247	245	236	221	206	204	202	-31	-4	**-1%**
с.Сопица	96	95	94	89	87	86	94	95	-1	0	**0%**
с.Станьовци	52	49	46	45	40	34	36	41	-11	-2	**-3%**
с.Ярославци	15	15	16	16	16	14	16	11	-4	-1	**-6%**
Обл. Перник	**127048**	**125456**	**123770**	**122421**	**120880**	**119190**	**120426**	**118023**	**-9025**	**-1289**	**-1%**
В градовете	**100254**	**98365**	**97316**	**96647**	**95860**	**94747**	**93788**	**92158**	**-8096**	**-1157**	**-1%**
В селата	**26794**	**27091**	**26454**	**25774**	**25020**	**24443**	**26638**	**25865**	**-929**	**-133**	**0%**

Фигура № 3

Население 2014-2021(брой)

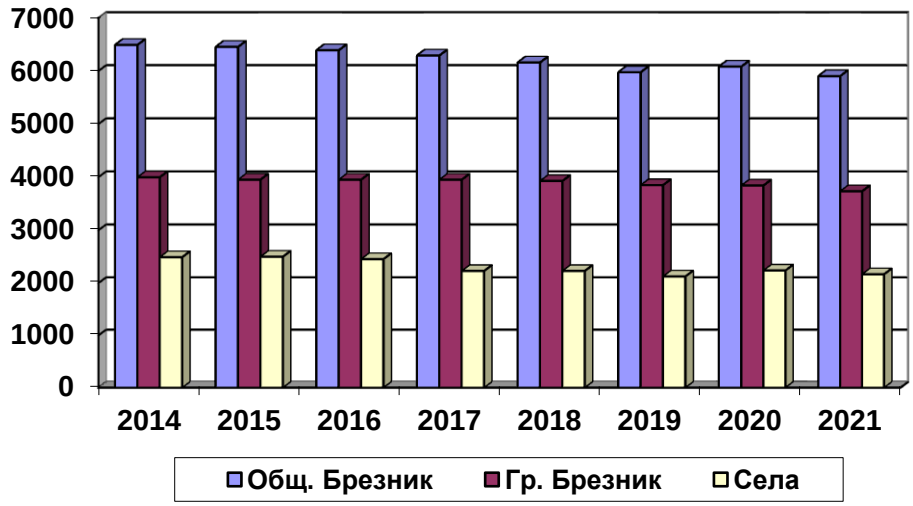

Източник: *НСИ*

По данни на ГД „ГРАО” населението на община Брезник към края на 2021 г. е 5663 души по постоянен адрес и 6241 души – по настоящ адрес. Различията с данните на НСИ се дължат на методическия подход при регистрирането на населението и на временно отсъстващите лица (*табл. 2*). Информацията в системата се актуализира периодично, което позволява да се ползват и месечни данни през текущата година 2022 г.). Към 15.09.2022 г. данните за броя на населението на общината са близки до тези към 15.12.2021 г. – по постоянен адрес 5564 души; по настоящ адрес 6173 души. По-високият брой на населението по настоящ адрес е индикатор, че в населените места на общината обитателите са повече от статистически регистрираните.

Паралелно с националните преброявания на населението и на демографската статистика това са едни от най-достоверните данни за числеността на населението в селищата, общините, областите и другите административни единици (общински райони).

Таблица № 2

Население 2021-2022 г. (брой)

Населени места	31.12.2021 г.		15.09.2022 г.	
	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
Общ. Брезник	**5650**	**6218**	**5564**	**6173**
Гр. Брезник	***3922***	***3845***	***3880***	***3835***
Села	***1728***	***2373***	***1684***	***2338***
с.Арзан	5	6	5	6

Населени места	31.12.2021 г.		15.09.2022 г.	
	Постоянен адрес	Настоящ адрес	Постоянен адрес	Настоящ адрес
с.Бабица	11	30	11	25
с.Банище	29	46	26	50
с.Бегуновци	101	127	98	130
с.Билинци	0	7	0	8
с.Брезнишки извор	18	38	19	38
с.Брусник	1	6	0	6
с.Велковци	118	154	112	149
с.Видрица	13	25	12	24
с.Гигинци	99	119	97	125
с.Гоз	1	9	1	8
с.Горна Секирна	8	14	8	14
с.Горни Романци	9	14	9	13
с.Гърло	41	79	40	77
с.Долна Секирна	92	129	89	126
с.Долни Романци	7	13	7	13
с.Душинци	3	11	3	11
с.Завала	8	12	7	11
с.Конска	65	104	65	102
с.Кошарево	157	187	152	179
с.Красава	12	20	11	19
с.Кривонос	1	10	1	9
с.Муртинци	2	24	2	24
с.Непразненци	46	52	46	51
с.Ноевци	459	491	448	483
с.Озърновци	0	7	0	7
с.Ребро	38	68	39	68
с.Режанци	63	80	60	77
с.Ръжавец	5	10	5	10
с.Садовик	46	89	45	83
с.Слаковци	189	234	186	228
с.Сопица	63	91	60	90
с.Станьовци	24	50	22	53
с.Ярославци	4	16	3	14
Обл. Перник	**126721**	**125400**	**125773**	**124470**

Източник: *ГД "ГРАО"*

Върху броя на населението отражение оказва неговото естествено и механично движение. Естественото възпроизводство на населението е фактор за демографската жизненост на населените места. Компонентите на естественото възпроизводство оказват влияние и върху възрастовата структура на населението. От равнището на раждаемостта се влияят и някои от специфичните възрастови контингенти, които са важни за обектите на образователната инфраструктура – детски заведения, училища и др.

Естественият прираст на населението се формира от раждаемостта и смъртността. Състоянието на *раждаемостта* е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за ***2021 г.*** показват, че в община Брезник броят на родените е общо 41 д. Коефициентът на раждаемост (брой родени на 1000 д. от населението) средно за общината през 2021 г. е 6.9 ‰, като за разглеждания период е в диапазон – от 5.0‰ до 7.8‰.

В териториален аспект общината е със стойности на раждаемостта през 2021г., под средните за страната (8.5‰), за област Перник (7.2‰) и за ЮЗР (9.4‰). Развитието на естественото възпроизводство на населението на общината по данни на НСИ се вижда от данните в таблица 3. Раждаемостта е по-висока в общинския център. За селата само в отделни населени места е регистрирана.

Смъртността (в т.ч. коефициентът на смъртност) на населението е вторият основен компонент, формиращ естествения прираст на населението. През разглеждания период броят на

умрелите лица в общината се движи в диапазона 209-276 д. годишно (като през ***2021 г.*** техният брой е най- големия 276 д.). Това формира коефициент на смъртност за периода в рамките на около 26-40‰, в т.ч. за 2021 г. 40.4 ‰ (за страната – 15.5‰ през 2021 г., за област Перник – 19.9‰, за ЮЗР – 13.6‰). Данните от таблицата показват, че общата смъртност на населението на общината е доста по-висока от средните стойности за страната и областта.

Таблица № 3

Естествен прираст на населението

Населени места	2014 г.			2016 г.			2018 г.			2020 г.			2021 г.		
	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст	Родени	Умрели	Естествен прираст
	Брой														
Общ. Брезник	42	221	-179	43	223	-180	46	245	-199	48	209	-161	41	276	-235
Обл. Перник	939	2366	-1427	950	2395	-1445	933	2384	-1451	803	2755	-1952	853	3382	-2529
Общ. Брезник	6.5	34.0	-27.6	6.7	34.9	-28.2	7.5	39.8	-32.3	6.9	34.4	-26.5	6.9	46.7	-39.8
Обл. Перник	7.4	18.6	-11.2	7.7	19.9	-11.7	7.7	19.7	-12.0	6.7	22.9	-16.2	7.2	28.7	-21.4

Източник: *НСИ*

Естественият прираст на населението на общината е отрицателен, в диапазона между минус 26,5‰ и минус 39,8‰ (табл.3,). За сравнение средно за страната през 2021 г. естественият прираст е минус 13.2‰, в т. ч за градовете минус 10,5 ‰, за селата минус 20.2‰ ; за областта стойностите на показателя са съответно минус 21.2‰ – общо, минус 17.1 ‰ за градовете и минус 35.8 ‰ за селата в областта; за ЮЗР минус 9.9‰ – общо, за градовете минус 8.2‰, селата в района минус 19.3‰). Данните показват, че естественият прираст на населението на страната, района, областта и общината е отрицателен, като различията са в неговата интензивност – за общината той е значително с по-високи отрицателни стойности, формирани от ниската раждаемост и главно от високата смъртност, поради застаряване на населението.

Механичното движение на населението на община Брезник показва, че броят на заселените лица е по-голям от този на изселените (табл.4.).
През 2021г. в общината са се заселили 269 души, а изселените са 149. Това формира положителен механичен прираст, характерен за целия период 2010-2017 г. За отбелязване е, че механичният прираст на град Брезник също е положителен.
В сравнителен план, средните коефициенти за движение на населението на община Брезник съпоставени със съответните за област Перник и страната, показват че демографските параметри в общината имат специфични проявления.

Таблица № 4

Механичен прираст на населението (брой)

Населени места	2014 г.			2016 г.			2018 г.			2020 г.			2021 г.		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Общ. Брезник	220	130	90	258	142	116	242	175	67	402	135	267	223	167	56
Гр. Брезник	117	73	44	147	76	71	168	85	83	171	82	89	97	82	15
Села	103	57	46	111	66	45	74	90	-16	231	53	178	126	85	41
Обл. Перник	2082	2303	-221	1859	2100	-241	2342	2432	-90	5862	2674	3188	2962	2836	126

Източник: *НСИ*

От 2007 г. механичното движение на населението съгласно методиката на НСИ включва лицата, които са променили настоящия си адрес не само в рамките на страната, но и извън нея. Заселените по области, общини и населени места включват и лицата, изселени от чужбина и заселили се в страната. Изселените от областите, общините и населените места включват и лицата, заселили се в чужбина. Механичният прираст е резултат от вътрешната и външната миграция. Вътрешната миграция на населението се отнася за мигриралите лица. Данните са получени въз основа на обработените съобщения за промяна на настоящия адрес на лицата в страната. *Данните за външната миграция обхващат само лицата, които са декларирали* пред административните власти промяната на своя настоящ адрес от страната в друга държава и от други държави в страната.

3.1.3. Основни демографски структури

- ***Структура на населението по пол***

Половата структура на населението е с пропорции, които са сходни със средните за областта и страната. Броят на жените в общината (3005 д. – 2021 г.) е по-голям от този на мъжете (2899 д.) (*табл.5*), тъй като жените са с по-висока средна продължителност на живота и с по-голям дял в по-високите възрастови групи. Броят на жените на 100 мъже е 104.8, като по населени места се наблюдават различия. Стойностите на показателя за област Перник са 105.2 и за страната 107.8 (брой жени на 100 мъже).

Таблица № 5

Структура на населението по пол 2016-2021 г.

	2016 г.			2017г.			2018 г.			2019 г.			2020 г.			2021г.		
	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже
Общ. Брезник	3121	3270	104.8	3072	3220	104.8	3014	3146	104.4	2927	3050	104.2	2977	3106	104.3	2899	3005	103.7
Гр. Брезник	1899	2036	107.2	1904	2049	107.6	1899	2029	106.8	1857	1993	107.3	1860	1983	106.6	1810	1925	106.4
Села	1222	1234	101.0	1168	1171	100.2	1115	1117	100.2	1070	1057	98.8	1117	1123	100.5	1089	1080	99.17
с.Арзан	6	8	133,3	7	9	128.6	6	8	133,3	6	7	116.7	6	7	116.7	5	7	140.0
с.Бабица	25	11	44.0	23	10	43.5	21	9	42.9	20	9	45.0	22	11	50.0	22	10	45.5
с.Банище	27	27	100.0	24	28	116.7	20	27	135.0	20	24	120.0	24	27	112.5	23	22	95.7
с.Бегуновци	80	63	78.8	75	61	81.3	71	60	85.71	68	58	85.3	68	57	83.8	66	56	84.8
с.Билинци	3	1	33.3	3	1	33.3	3	1	33.3	2	1	50.0	3	1	33.3	3	2	66.7
с.Брезнишки извор	11	13	118.2	10	13	130.0	10	13	130.0	10	13	130.0	10	14	140.0	11	12	109.1
с.Брусник	2	2	100.0	2	2	100.0	3	2	66.7	3	2	66.7	3	2	66.7	3	2	66.7
с.Велковци	94	98	104.3	88	94	106.8	89	92	103.4	83	82	98.8	83	85	102.4	76	71	93.4
с.Видрица	11	9	81.8	11	9	81.8	12	8	66.7	11	7	63.6	19	12	63.2	14	10	71.4
с.Гигинци	67	58	86.6	61	53	86.9	57	46	80.7	56	45	80.4	54	45	83.3	57	46	80.7
с.Гоз	3	3	100.0	3	2	66.7	3	2	66.7	3	2	66.7	6	3	50.0	6	3	50.0
с.Горна Секирна	6	6	100.0	6	4	66.7	6	4	66.7	6	3	50.0	8	3	37.5	8	3	37.5
с.Горни Романци	11	9	172.7	11	9	81.8	12	10	83.3	10	7	70.0	9	12	133.3	6	8	133.3
с.Гърло	29	28	96.6	25	27	108.0	25	26	104.0	28	28	100.0	26	32	123.1	29	42	144.8
с.Долна Секирна	71	80	112.7	66	73	110.6	63	72	114.3	57	64	112.3	52	60	115.4	48	54	112.5
с.Долни Романци	6	4	66.7	8	6	75.0	7	6	85.7	8	6	75.0	9	6	66.7	8	5	62.5
с.Душинци	2	4	200.0	2	4	200.0	2	3	150.0	1	2	200.0	4	6	150.0	4	6	150.0
с.Завала	6	4	66.7	5	4	80.0	5	4	80.0	4	4	100.0	4	4	100.0	5	4	80.0
с.Конска	44	50	113.6	41	47	114.6	40	45	112.5	38	45	118.4	43	57	132.6	39	54	138.5
с.Кошарево	105	112	106.7	103	102	99.0	100	98	98.0	92	91	98.9	96	95	99.0	91	88	96.7
с.Красава	6	2	33.3	6	2	33.3	6	2	33.3	5	2	40.0	6	4	66.7	7	4	57.1
с.Кривонос	4	4	100.0	5	5	100.0	4	3	75.0	3	3	100.0	3	2	66.7	6	3	50.0

	2016 г.			2017г.			2018 г.			2019 г.			2020 г.			2021г.		
	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже	мъже	жени	бр.жени / 100 мъже
с.Муртинци	11	6	54.5	11	6	54.5	9	5	55.6	9	6	66.7	10	5	50.0	11	6	54.5
с.Непразненци	22	28	127.3	21	27	128.6	21	25	119.0	21	25	119.0	25	26	104.0	24	23	95.8
с.Ноевци	259	278	107.3	255	264	103.5	244	250	102.5	238	242	101.7	243	254	104.5	242	245	101.2
с.Озърновци	10	4	40.0	9	4	44.4	8	4	50.0	7	2	28.6	7	2	28.6	6	1	16.7
с.Ребро	17	21	123.5	16	19	118.8	13	20	153.8	14	22	157.1	21	33	157.1	21	29	138.1
с.Режанци	47	36	76.6	42	35	83.3	38	32	84.2	38	35	92.1	40	33	82.5	38	37	97.4
с.Ръжавец	3	8	266.7	2	7	350.0	2	6	300.0	2	6	300.0	4	6	150.0	5	6	120.0
с.Садовик	43	47	109.3	43	42	97.7	43	42	97.7	42	39	92.9	40	38	95.0	36	41	113.9
с.Слаковци	112	133	118.8	107	129	120.6	103	118	114.6	97	109	112.4	95	109	114.7	96	106	110.4
с.Сопица	48	46	95.8	47	42	89.4	43	44	102.3	44	42	95.5	49	45	91.8	48	47	97.9
с.Станьовци	24	22	91.7	23	22	95.7	19	21	110.5	17	17	100.0	17	19	111.8	19	22	115.8
с.Ярославци	7	9	128.6	7	9	128.6	7	9	128.6	7	7	100.0	8	8	100.0	6	5	83.3
Обл. Перник	60413	63357	104.9	59646	62775	105.2	58824	62056	105.5	57932	61258	105.7	58550	61876	105.7	57252	60771	106.1

Източник: НСИ

- ***Възрастова структура***

За периода 2017-2021 г. настъпват изменения във възрастовата структура на населението на общината (*табл. 6, фиг. 4*). Налице е процес на демографско остаряване, особено сред населението на селата, където възрастното население е колкото населението в активна възраст.

- През 2017 г. под 15-годишна възраст са били 620 д. – 9.9% от населението на общината. През 2021 г. техният брой се е увеличил на 629 д. – 10,7%).
- На фона на общото намаление на населението намаляват и контингентите във възрастовата група 15-64 години от 3553 д. (56.5%) през 2017 г. на 3387 д. (57.4%) през 2021 г.
- Населението над 65 години намалява като абсолютен брой и като относителен дял (2119 д. – 33.7% през 2017 г.; 1888 д. – 32% през 2021 г.).

Таблица № 6

Структура на населението по основни възрастови групи 2017-2021 г. (брой)

Населени места	2017 г.			2018 г.			2019 г.			2020 г.			2021 г.		
	0-14г.	15-64г	65+	0-14г.	15-64г	65+	0-14г.	15-64г	65+	0-14г.	15-64г	65+	0-14г.	15-64г	65+
Общ. Брезник	620	3553	2119	604	3479	2077	583	3401	1993	615	3461	2007	629	3387	1888
Гр. Брезник	*500*	*2459*	*994*	*496*	*2432*	1000	*484*	*2394*	*972*	*499*	*2383*	*961*	*516*	*2326*	*893*
Села	*120*	*1094*	*1125*	*108*	*1047*	*1077*	*99*	*1007*	*1021*	*116*	*1078*	*1046*	*113*	*1061*	*995*
Обл. Перник	14918	77025	30478	14975	75461	30444	14762	74054	30274	14956	74967	30503	14823	73336	29764

Източник: НСИ

Фигура № 4

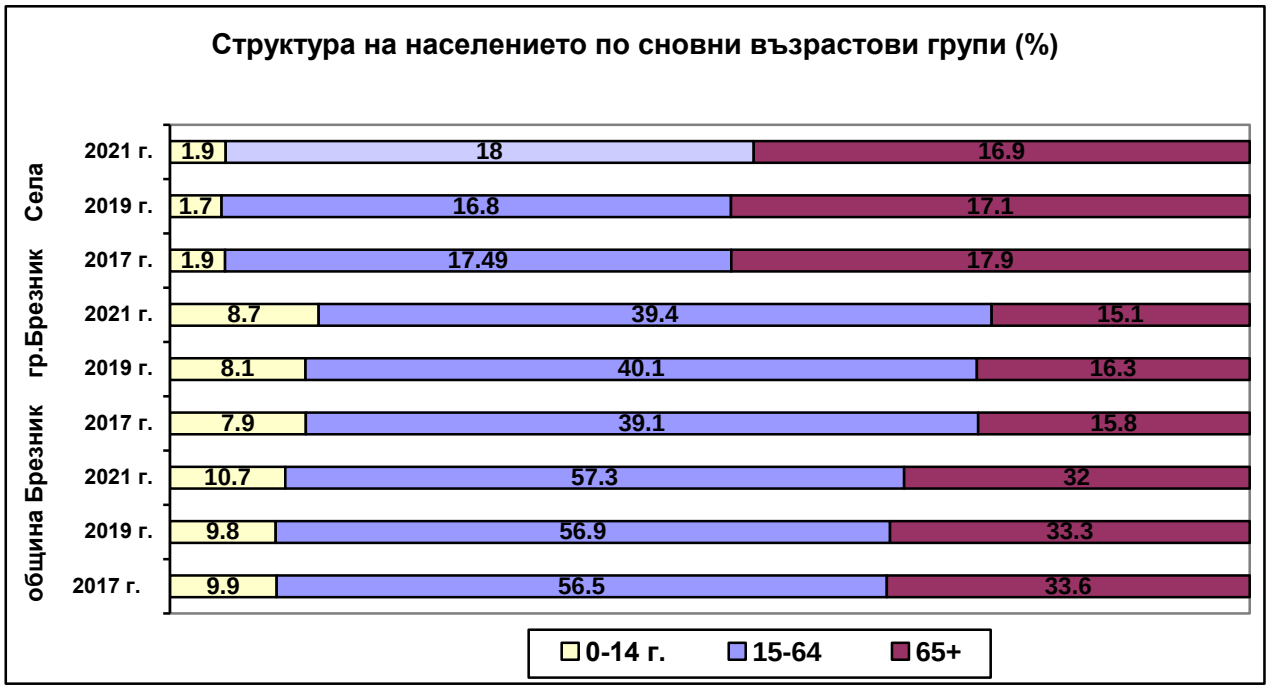

Източник: НСИ

Следва да се отбележи, че с най-благоприятна възрастова структура е гр. Брезник, а с най-влошена – много малките населени места. Процес на остаряване на населението се наблюдава и на областно, регионално и национално ниво.

Разпределението на населението на общината във възрастовите групи под, във и над трудоспособна възраст през 2021 г. по данни на НСИ е както следва: 663д. – 11.2% (под трудоспособна възраст), 3166 д. – 53.6% (във трудоспособна възраст) и 2075д. – 35.1% (над трудоспособна възраст) (*табл. 6.1, фиг. 5*). За град Брезник структурата на населението според тези три възрастови групи (под, във и над трудоспособна възраст) е доста по-благоприятна в сравнение с тази на населението в селата. 49.2% от населението на селата е в надтрудоспособна възраст, докато за град Брезник този дял е 26.9%. Трудоспособните контингенти в град Брезник съставляват 58.6% от населението на града, докато за селата техният дял е 45.1%. Младите генерации в подтрудоспособна възраст в град Брезник са 14.4%, а в селата – 5.9%.

Структурните съотношения по пол са в съответствие с изискванията за трудоспособната възраст при мъжете и жените, което дава дифенцирани показатели, т.е. мъжете преобладават в трудоспособната възраст и съответно са с по-малък дял сред населението над трудоспособна възраст в сравнение с жените.

Таблица № 6.1

Население под, във и над трудоспособна възраст - 2021 г.

Възрастови групи	**Общо**			**В градовете**			**В селата**		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
	Брой								
Община Брезник	**5904**	**2899**	**3005**	**3735**	**1810**	**1925**	**2169**	**1089**	**1080**
Под трудоспособна възраст	663	342	321	539	275	264	124	67	57
В трудоспособна възраст	3166	1726	1440	2188	1153	1035	978	573	405
Над трудоспособна възраст	2075	831	1244	1008	382	626	1067	449	618
Област Перник	**86134**	**41451**	**44683**	**72258**	**34447**	**37811**	**13876**	**7004**	**6872**
Под трудоспособна възраст	12217	6338	5879	10746	5582	5164	1471	756	715
В трудоспособна възраст	51182	26918	24264	43369	22499	20870	7813	4419	3394
Над трудоспособна възраст	22735	8195	14540	18143	6366	11777	4592	1829	2763
Р България	**6838937**	**3311311**	**3527626**	**5000496**	**2396362**	**2604134**	1838441	914949	923492
Под трудоспособна възраст	1059727	544649	515078	799535	410882	388653	260192	133767	126425
В трудоспособна възраст	4106936	2150237	1956699	3068850	1579271	1489579	1038086	570966	467120
Над трудоспособна възраст	1672274	616425	1055849	1132111	406209	725902	540163	210216	329947
	Относителен дял - %								
Община Брезник	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	11.2	11.8	10.6	14.4	15.2	13.7	5.7	6.2	5,3
В трудоспособна възраст	53.6	59.7	47.9	58.6	63.7	53.8	45.1	52.6	37.5
Над трудоспособна възраст	35.1	29.5	41.4	27.0	21.1	32.5	49.2	52.7	57.2
Област Перник	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	14.2	15.3	13.2	14.9	16.2	13.7	10.6	10.8	10.4
В трудоспособна възраст	59.4	59.5	54.3	60.0	65.3	55.2	56.3	63.1	49.4
Над трудоспособна възраст	26.4	28.7	32.5	25.1	18.5	31.1	33.1	26.1	40.2
Р България	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**	**100.0**
Под трудоспособна възраст	15.5	16.4	14.62	16.0	17.1	14.9	14.2	14.6	13.7
В трудоспособна възраст	60.1	64.9	55.5	61.4	65.9	57.2	56.5	62.4	50.6
Над трудоспособна възраст	24.5	18.6	29.9	22.6	17.00	27.9	56.5	62.4	50.6

Източник: *НСИ*

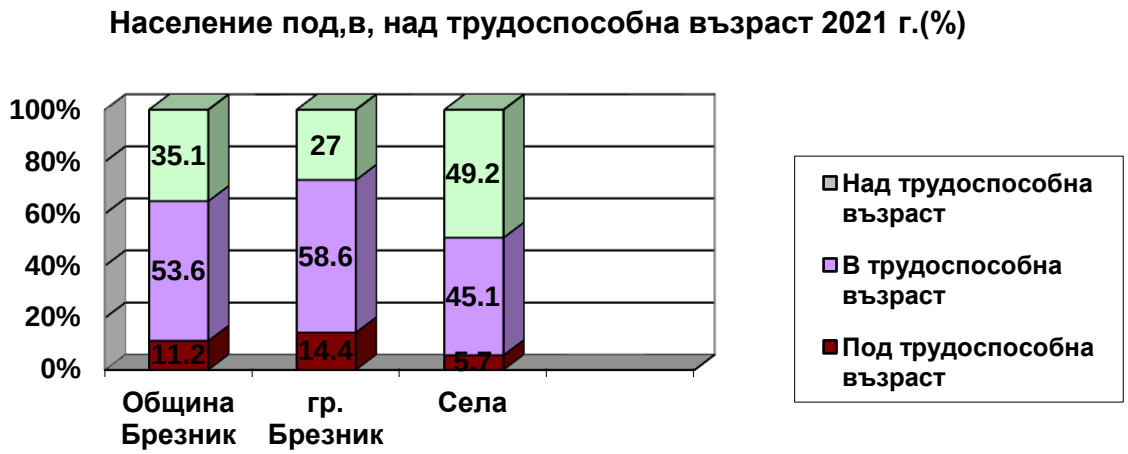

Фигура № 5

Източник: *НСИ*

Намаляващият брой на лица в училищна възраст рефлектира и върху условията за функциониране на училищната мрежа. Статистическите данни за *специфичните възрастови групи* от населението са показани в табл.№6.2.

Таблица № 6.2

Структура на населението по специфични възрастови групи 2017-2021 г. (брой)

Населени места	2017г.					2021 г.				
	Общо население	Възрастови групи				Общо население	Възрастови групи			
		0-4	5-9	10-14	15-19		0-4	5-9	10-14	15-19
Общ. Брезник	**6292**	**207**	**203**	**210**	**205**	**5904**	**195**	**216**	**218**	**184**
Гр. Брезник	***3953***	**169**	**170**	**161**	**162**	**3735**	**171**	**172**	**173**	**138**
Села	***2339***	**38**	**33**	**49**	**43**	**2169**	**24**	**44**	**45**	**46**

Източник: *НСИ*

Тенденция на намаляване на броя на населението в някои специфичните възрастови групи е характерна и за областта и страната.

Статистическите данни показват, че само в някои населени места съществува демографски ресурс за функциониране на детски и учебни заведения (гр.Брезник, с. Ноевци).

- ***Образователна структура***

Структурата на населението по образователен ценз се наблюдава при преброяванията. Данните от последното преброяване 2021 г. все още не са публикувани. За периода до 2011 г. образователната структура на населението на 7 и повече навършени години се подобрява в сравнение с предходните преброявания, с тенденция на увеличение на броят и делът на населението с висше и средно образование и намаляване на броя на лицата с по-ниско образование.

Към 01.02.2011 година броят на лицата с висше образование е 495 д., или 7.4% от населението на 7 и повече години (*табл. 7, фиг.9*). В сравнение с предходното преброяване относителният дял на висшистите се увеличава с 2 процентни пункта.

Таблица № 7

Структура на населението по образование - 2011 г.

Населени места	Население на 7 и повече години	Висше (университетско и колежанско)	Средно	Основно	Начално и незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете (до 7 години вкл., което още не посещава училище)
Брой							
Общ. Брезник	**6682**	**495**	**3086**	**2177**	**877**	**35**	**12**
Гр. Брезник	3915	376	1949	1101	457	22	10
Села	2767	119	1137	1076	420	13	2
Относителен дял - %							
Общ. Брезник	**100.0**	**7.4**	**46.2**	**32.6**	**13.1**	**0.5**	**0.2**
Гр. Брезник	100.0	9.6	49.8	28.1	11.7	0.5	0.3
Села	100.0	4.3	41.1	38.9	15.1	0.5	0.1

Източник: *НСИ, преброяване на населението*

Данните показват, че 46.2% (3086 д.) от населението на община Брезник на 7 и повече години е със средно образование, като за последните десет години увеличението е с 10.9 процентни пункта. С основно образование са 2177 д. – 32.6%. Начално и незавършено начално образование имат 13.1% (877 д.) от жителите на общината, а 35 души (0.5%) никога не са посещавали училище и са неграмотни.

За периода между преброяванията на населението в периода 2001-2011 г. делът на високообразованото население в община Брезник (със средно и висше университетско и колежанско образование) нараства от 40.7% на 53.6% (спрямо населението на 7 и повече години). Лицата с основно образование намаляват от 37.6% на 32.6%, а тези с начално и незавършено начално образование също намаляват от 20.7% (2001 г.) на 13.1% (2011 г.). Неграмотното население също бележи тенденция на намаление от 0.7% на 0.5%.

Населението на общинския център – Брезник е с по-високо образователно равнище в сравнение със средното за общината.

Най-голям е делът на лицата със средно и с основно образование в общината. Ромското население в общината е с по-нисък образователен ценз, което е характерно и за страната като цяло.

- ***Етническа структура***

Етническата структура на населението, както и образователната се наблюдава при преброяванията, като се прилага принципът на доброволен отговор. От отговорилите на доброволния въпрос за етническа принадлежност в община Брезник (95.4% от населението на общината), при преброяването на населението през 2011 г./, от българската етническа група се самоопределят 96.7% от населението на общината (96.4% за област Перник и 84.8% за страната). Българската етническа група доминира, като обхваща 6410 д. от лицата, доброволно декларирали етническото си самоопределение (*табл.8*). От турската етническа група към 1.02.2011 г. са се самоопределили 0.1% – 7 д. (0.2% за област Перник и 8.8% за страната).

Характерно е, че не настъпват съществени изменения в етническата структура на населението в годините между последните две преброявания – запазва се доминиращата численост на българският етнос и равнопоставеността и равноправието на всички етноси.

Ромският етнос към 01.02.2011 г. наброява 189 души с относителен дял 2.8%, ***според самоопределението*** *на лицата,* но в действителност са повече (съсредоточени основно в град

Брезник) (за област Перник делът на ромите също е 2.8%, за страната 4.9%). Ромската етническа група в град Брезник е съсредоточена предимно в квартал „Могилица", като кварталът е със смесено население, преобладаваща част от което са роми. Около 92.7% от ромите в ромските семейства живеят при добри материално-битови и санитарно-хигиенни условия. Около 90% от ромите са интегрирани в обществото. Останалите 7.3% живеят при лоши битови условия, в пренаселени жилища. В училищата и детските градини в общината няма обособени групи с деца и ученици от ромската общност.

Към други етнически групи са се самоопределили 11 души, или 0.2% (*фиг. 10*).

Таблица № 8

Население по етническа група - 2011 г.

Населени места	Брой лица, отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				Не се самоопределят
		българска	турска	ромска (циганска)	друга	
Брой						
Общ. Брезник	**6629**	**6410**	**7**	**189**	**11**	**12**
Гр. Брезник	3925	3741	..	169	..	8
Села	2704	2669	..	20	..	4
Относителен дял - %						
Общ. Брезник	**100.0**	**96.7**	**0.1**	**2.8**	**0.2**	**0.2**
Гр. Брезник	99.8	95.3	..	4.3	..	0.2
Села	99.6	98.7	..	0.6	..	0.1

.. Данните са анонимизирани в съответствие с чл. 25 от Закона за статистиката.

Източник: *НСИ, преброяване на населението*

Фигура № 6

Източник: НСИ, преброяване на населението

3.1.4. Основни изводи и тенденции в демографското развитие.

Основните изводи и тенденции дават една обща характеристика на основната общност, за която е предназначен плана /населението на община Брезник / и те са:

- Демографското развитие на общината е подобно на повечето общини, разположени в селските и планински райони на страната.
- Броят на населението на общината е с тенденция на намаление, но с по-нисък интензитет през последните години.
- Очертаните тенденции в естественото движение на населението бележат възпроизводство с отрицателен естествен прираст.
- Налице е намаление на родилните контингенти и на най-репродуктивната възрастова група (15-34 г.) (обща тенденция за страната и областта).
- Нето-миграцията е положителна, по-изявена е временната трудова миграция, свързана с пазара на труда.
- Структурата на населението по пол е сравнително балансирана.
- Наблюдава се тенденция на постепенно застаряване на населението на общината (характерна и за областта и страната).
- Възпроизводството на трудоспособното население е по-неблагоприятно от средното ниво за областта и страната – 100 лица излизащи от трудоспособна възраст се заместват от 44 д. (средно за областта – 49 д., за страната – 62 д.).
- Броят на лицата с висше и средно образование нараства, а намалява този на лицата с ниско образование за периода между последните две преброявания (2001-2011 г.), но образователният ценз на населението на общината е под средното ниво за областта и страната. Образователното равнище е по-високо в общинския център – гр. Брезник.

В етническата структура на населението основна етнически група е българската. Не се очертават съществени изменения в етническата структура на населението на общината за периода между последните две преброявания, различията са в резултат на общото намаление на населението.

4. Описание на икономическата среда.

4.1. Обща характеристика и тенденции в икономическото развитие на община Брезник.

Анализът на стопанската дейност е извършен на базата на информация от НСИ, от регистъра на статистическите единици и други данни, използвани за планирането на защитата при бедствия.

Данните от таблица 9 показват , че икономическите резултати за периода 2014-2021 г. бележат ръст и тенденция към устойчивост. Но кризисните явления приз последните две години на разгрлеждания период като COVID кризата , а от там и на световната икономиката неминуемо оказват влияние върху родната индустрия. Анализът на наличната информация показва, че стопанската криза е факторът, който оказва негативно влияние върху икономическите инициативи, респективно води до закриване на дейности.

През анализирания период селското стопанство успява да увеличи своя обем с най – висок ръст през 2016 г.

Секторът на услугите показва по-висок растеж но като цяло отбелязва по-малки промени като участие в структурата на произведената продукция от общинската икономика.

Таблица № 9

Основни показатели на нефинансовите предприятия – 2014-2021 г.

Години	Предприятия	Заети лица	Произведена продукция*	Приходи от дейността	Разходи за дейността	ДМА
	брой		хиляди лева			
2014	224	807	27665	48106	40453	31675
2015	238	843	29795	49550	47956	32125
2016	245	825	29 801	53 416	51 287	32 809
2017	241	854	35 663	58 592	55 861	34 350
2018	258	839	48 389	69 909	66 317	33 984

2019	250	891	70 583	96 684	82 534	35 837
2020	257	875	75 580	100 889	95 498	36 447

** Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика*
Източник: *НСИ*

За характеризиране на икономиката са анализирани показатели на ниво община за вида на регистрираните предприятия в нефинансовия сектор в зависимост от броя на заетия персонал. Последните данни са за 2020 г. и показват, че в общината са регистрирани общо 257 броя предприятия. Обликът на общинската икономика дават микро- и малките предприятия.

В община Брезник, в икономическо отношение съсредоточие на активности е основно град Брезник. Промишленият сектор е представен предимно от преработваща промишленост, важен дял в местната икономика заема и отрасълът на услугите. Това е продиктувано както от концентрацията на население в града, така и от неговото значение като икономически и обслужващ център.

По отношение на общия брой заети тенденцията за разглеждания период 2014-2021 г. е към постепенно неголямо нарастване

Фигура № 7

Брой предприятия от нефинансов сектор

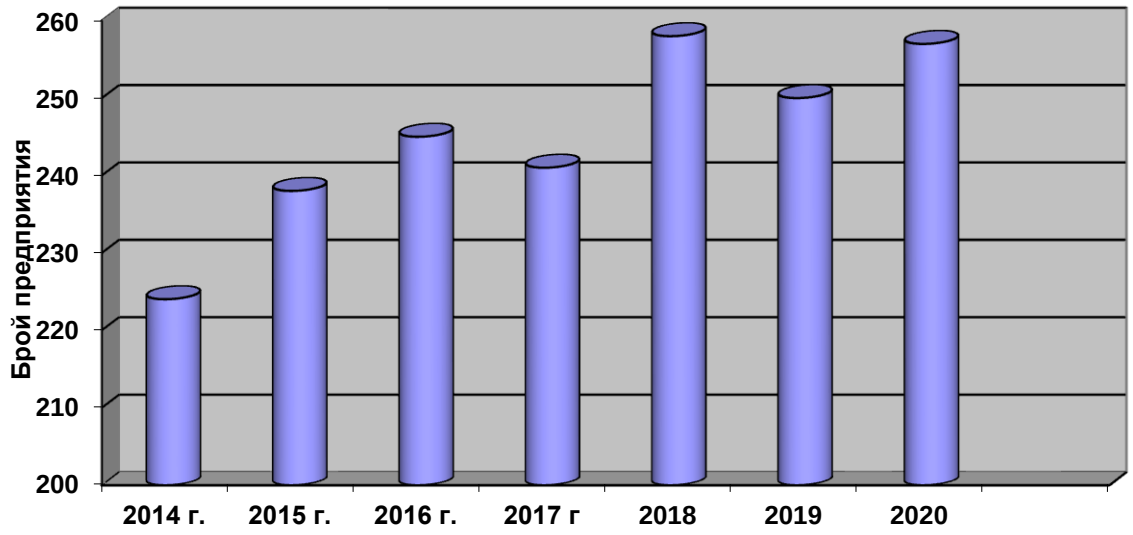

Източник: *НСИ*

По отношение на абсолютния брой на регистрираните предприятия през наблюдавания период се очертава тенденция на нарастване главно на предприятията в сферата на услугите и аграрния сектор.

В динамиката на предприятията в общината измененията се дължат основно на структурните промени в икономическите и ковид криза (*табл.9, фиг.7*). Като цяло броят на предприятията в община Брезник се е увеличил със 33 за периода 2014-2020 г. – от 224 през 2014 г. на 258 през 2018 г., с лек спад на 241 през 2017 г. и 250 през 2019 г. основно микро и малки предприятия.

През анализирания период най-голям е броят на фирмите, които са ангажирани с търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети (32.8% от всички предприятия в общината, 2020 г.). На второ място е селското, горското и рибното стопанство – 27.2%, следвано от фирмите ангажирани с хотелиерство и ресторантьорство (12.5%) и от предприятията в преработващата, добивната промишленост и друга промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива (8.6%). Добре са

представени още: професионалните дейности и научните изследвания, административните и спомагателни дейности. Не е малък и броят на предприятията в хуманното здравеопазване, социалната работа, културата, спорта и развлеченията.

Общите приходи от дейността на нефинансовите предприятия в община Брезник се характеризират с динамика, като през 2014 г. те са били 48 106 хил.лв., постепенно се увеличават и през 2020 г. те са 100 889 хил.лв. (*фиг.9*). Най-висок ръст на реализираните приходи за наблюдавания период е отбелязан в икономическите дейности „хотелиерство и ресторантьорство".

Фигура №8

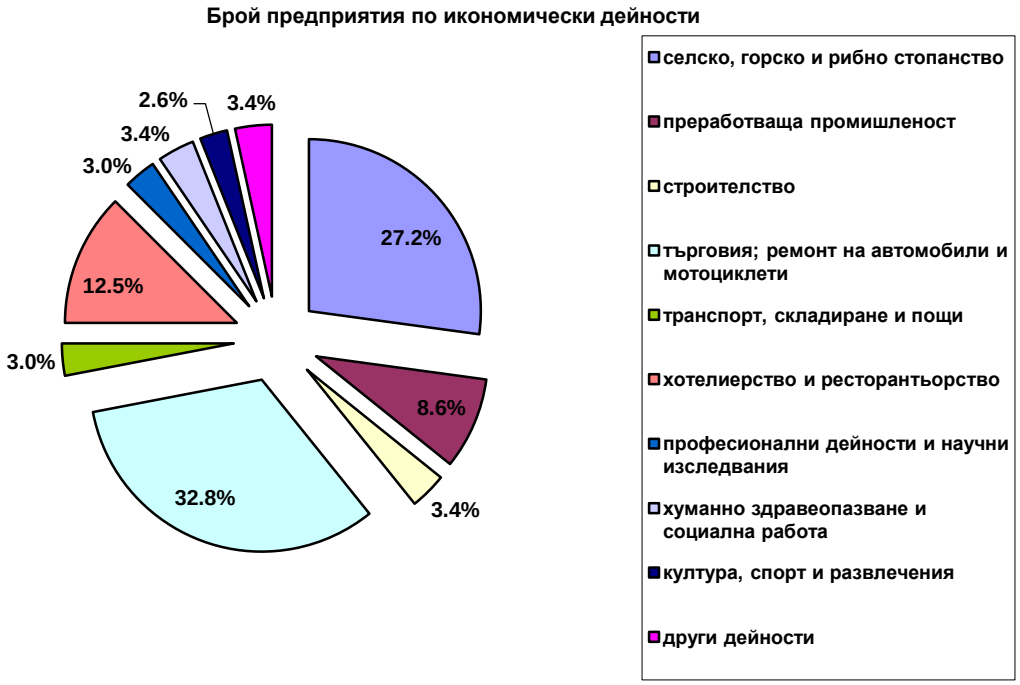

Източник: *НСИ*

Стойността на произведената продукция е с най-нисък размер през 2014г. (27665 хил.лв.), като дълготрайните материални активи (ДМА) бележат постепенно нарастване и през 2020 г.(последни данни от НСИ) вече е 75 580 хил.лв.

Фигура № 9

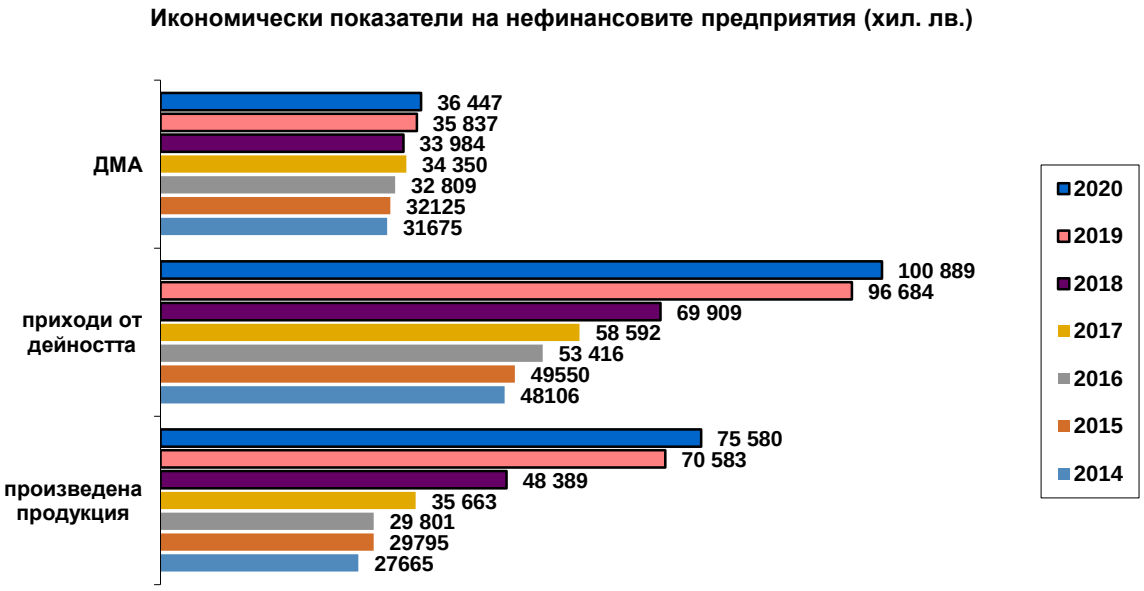

Източник: *НСИ*

4.1.1. Инвестиционна активност и атрактивност

Инвестициите са особено важни за устойчивото икономическо развитие, тъй като в тяхната основа стоят финансови средства, които се влагат за по-продължителен период от време. На базата на направените инвестиции се очаква нарастване на доходите, капитала и други полезни икономически ефекти след определен срок от време.

Модернизирането на съществуващата и изграждането на нова инфраструктура е важно за социално-икономическото развитие на Брезник. Това дава възможност за осигуряване на предпоставки за растеж на местната икономика, което е от значимост за нейната ефективност. От съществено значение в това отношение са инвестициите в публичния сектор, които подобряват транспортните, енергийните, комуникационните и ВиК мрежите и създават по-добри условия на живот на местното население, но не са директно свързани с получаване на максимален доход и възвръщаемост.

Стойността на Дълготрайните материални активи (ДМА) в общината е най-голема през 2020 г. (36447хил. лв.), а най-малка през 2014 г. (31675 хил. лв.). (*табл. 10*).

Таблица № 10

Икономически дейности (А21)	**2014 г.**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Общо за община Брезник	**31 675**	**32 125**	**32 809**	**34 350**	**33 984**	**35 837**	**36 447**
Селско, горско и рибно стопанство	7 005	8 621	8 322	10 387	13 847	16 766	12 083
Добивна промишленост	-	-	-	-	-	-	-
Преработваща промишленост	3 341	3 166	3 035	3 164	3 701	3 512	3 507
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	4 497	3 120	6 315	..	1 557	..	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	..	..	..	..	..	..
Строителство	..	..	1 969	3 601	3 646	4 256	5 760
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	2 568	2 373	..	2 437	2 222	2 381	2 367
Транспорт, складиране и пощи	..	857	441	429	554	445	400
Хотелиерство и ресторантьорство	11	582	323	..	386	398	403
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	..	..	..	..	..	..	..
Операции с недвижими имоти	..	..	-	-	..	..	..
Професионални дейности и научни изследвания	..	..	5	5	64	..	4 504
Административни и спомагателни дейности	..	..	..	..	..	..	54
Образование	-	-	-	-	..	..	..
Хуманно здравеопазване и социална работа	2 162	1 731	1 575	1 357	1 266	..	545
Култура, спорт и развлечения	..	..	8 703	..	..	..	5 498
Други дейности	-	-	-	..	..	..	

Най-голям дял на ДМА имат тези в селското стопанство.

Увеличаването на вътрешните и външните инвестиции в общината е свързано с провеждането на целенасочена инвестиционна политика, активен маркетинг и реклама за популяризиране на условията за бизнес и инвестиции на територията на общината, както и изграждането на инфраструктурата в общината.

4.2. Анализ на развитието по сектори.

4.2.1. Индустрия

Индустрията според методологията на НСИ включва добивна и преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване; строителство.

Промишлеността в общината е представена от предприятия на преработващата и добивната промишленост – производство на: метални изделия, битови електроизделия, облекло и други текстилни изделия, хранително-вкусова и друга промишленост. Икономическият потенциал на общината е съсредоточен в гр. Брезник и се явява основен фактор за осигуряване на трудова заетост на работната сила от района. Структуроопределящи са предприятията , „Брезина - 2000" ООД, „Брезник БГ" ЕООД, „ТЕХ-МА " ООД, „Тимекс" ЕООД, „Логел" ООД, „РЕМ" ООД и др. Значителен дял от общинската икономика заемат шивашката и хранително-вкусовата промишленост. На територията на града работят три фирми с предмет шивашка дейност – „Брезина - 2000" ООД, „ТЕХ-МА " ООД и „МО СИЗЪРС" ЕООД, месопреработвателно предприятие „Брезник БГ" ЕООД.

Изградена е съвременна база за преработка на билки от фирма „Тимекс" ЕООД. Функционира производството на биогорива от фирма: „ПЕЛЕТИ - ЕНЕРГИЯ" ООД. Определящи за общинската икономика са промишлеността, търговията, горското стопанство и земеделието. Произвеждат се: алуминиева дограма и стъклопакет, гаражни врати, шивашки изделия. Развитието на частния сектор е насочено предимно в сферата на търговията и услугите. Развит е малкият и среден семеен бизнес. Добрите климатични условия благоприятстват за отглеждане на зърнени култури (пшеница, ечемик, овес), фуражни култури, както и на някои технически култури (слънчоглед), трайни насаждения.

Проектите са насочени предимно към подобряване на икономическата, социалната и техническата инфраструктура, опазване на околната среда, развитие на културата, спорта и туризма. Обезпечеността на общината с поземлени и водни ресурси, добрите природни дадености, наличието на икономически и инфраструктурен потенциал, потенциалът в образователната и културната сфера и наличието на добре обоснована общинска политика и осигуреност с инвестиционни ресурси дават възможност за стабилизиране на икономиката и селското стопанство. Перспективата е чрез активна политика да бъдат привлечени български и чуждестранни инвеститори, които да усвоят неизползвана общинска собственост, да реализират проекти насочени към оползотворяване на наличните обработваеми земи и селскостопански сграден фонд, да инвестират в областта на културния и селския туризъм.

Строителният отрасъл е един от отраслите, най-силно засегнати от стопанската криза. Заетите лица за периода 2010-2013 г. бележат значителен спад. Строителните предприятия в отрасъла през 2017 г. са 8

4.3. Селско, горско и рибно стопанство

- ***Селско стопанство***

Селското стопанство е традиционна икономическа дейност за всички населени места в общината, като то е основен отрасъл в селата. Представено е от подотраслите растениевъдство и животновъдство, като растениевъдното направление е с по-голям дял. Регистрирани са 329 земеделски стопанства (ЗС) през стопанската година 2021/2022 г., от които 289 – на физически лица и 10 – на юридически лица (*табл. 11*).

Таблица № 11

Брой на земеделските стопани (ЗС) регистрирани по реда на Наредба №3/1999 г. за създаване и поддържане на регистъра на земеделските стопани

Регистрация на ЗС по стопански години	Общ брой на регистрираните ЗС	ЗС - Физически лица и ЕТ (бр.)	ЗС - Юридически лица (бр.)	ЗС отглеждащи животни
2016/2017 г.	427	375	52	70
2017/2018 г.	366	325	41	97
2018/2019 г.	345	308	37	81
2019/2020 г.	331	296	35	73
2020/2021 г.	331	264	40	67
2021/2022 г.	329	289	10	64

Източник: *ОД "Земеделие" - Перник*

Благоприятните природни предпоставки, както и стратегическото местоположение спрямо голям консумативен център (град Перник), създават добри възможности за развитие на селското стопанство.

За развитие на *растениевъдството* в общината са налице благоприятни природогеографски условия (релеф, климат, почви, води). Големият размер на земеделските територии – близо 2/3 от площта на общината (от които около 85% обработваеми) е фактор за развитие на земеделието. Отглеждат се предимно: зърнено-житни култури (пшеница, овес, ечемик), технически култури (слънчоглед), царевица (за зърно), картофи, фуражни култури (царевица за силаж, фуражен грах и др.). Зеленчукопроизводството няма пазарна ориентация, развито е главно в семейните градини.

В структурата на засетите площи (табл.12), най-голям е делът на зърнено-житните култури (2/3 от засетите площи), следвани от техническите култури (22%).

През последните години се увеличават и площите, засети със слънчоглед и трайни насаждения (ябълки, сливи, круши). Благоприятни условия за отглеждане на трайни насаждения има в землищата на Брезник, Режанци и в земите, които се намират край долината на р. Конска.

Таблица № 12

Засети площи с основни видове отглеждани култури на територията на общ.Брезник и среден добив от тях през годините 2017 - 2022г.

	2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Култури	**Засети площи (дка)**					
пшеница	32588	33380	34280	35400	34710	35900
овес	2356	2000	1520	558	392	1074
пролетен ечемик	520	650	780	1000	1000	573
картофи	367	400	450	446	670	420
царевица за силаж	2900	2500	2200	1800	1261	2336
царевица за зърно	3536	4500	5000	6000	7440	6592
слънчоглед	25082	26800	26550	26000	31530	32250
Култури	**Среден добив (от дка)**					
пшеница	320	350	300	250	380	420
овес	2356	200	160	227	200	220
пролетен ечемик	520	480	400	355	300	130
картофи	367	2000	2000	2000	2000	2000
царевица за силаж	3536	4000	3800	4000	3950	4000
царевица за зърно	3536	400	450	500	350	450
слънчоглед	300	270	250	249	170	280

Размерът на поливните площи е ограничен (под 5%). На територията на община Брезник имотите, собственост на Напоителни системи (НС) ЕАД, клон Струма-Места, са около язовир „Бегуновци” (землищата на селата Бугуновци, Режанци, Садовик). НС не притежават съоръжения от държавния хидромелиоративен фонд.

Основните аспекти в развитието на растениевъдството са следните:

– Природните условия (почвено-климатични) имат важно значение за специализацията на селскостопанските култури.

– В общината са налице благоприятни предпоставки за развитие на зърнопроизводство, технически и фуражни култури, трайни насаждения.

– Според засетите площи с най-висок дял са зърнените и техническите култури.

– Трайните насаждения имат неголям дял с добри възможности за развитие.

– Налице са обективни условия за развитие на основните и традиционни култури, основани на принципите на биологично производство.

Таблица №13

Стопанства и категории на използвана земеделска площ в община Брезник*													
Използвана земеделска площ		**Обработваема земя**		**Зърнени култури**		**Технически култури**		**Фуражни култури**		**Постоянно затревени площи**		**Овощни видове и други трайни насаждения**	
Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)	Стопанства (бр.)	Площ (дка)
423	116823.4	280	98220	223	49740	162	28120	172	10890	379	69180	49	650

Стопанства и видове животни в община Брезник													
Говеда,Биволи		**Овце**		**Кози**		**Свине**		**Зайци**		**Птици**		**Пчелни семейства**	
Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)	Стопанства (бр.)	Животни (бр.)
74	2346	79	4847	31	631	4	7	84	1126	40	1798	22	2788

**) Данни от преброяване през 2020 г. проведено в България, който е основен източник на информация за състоянието и тенденцията в развитието на земеделието.*

Източник: *ОД "Земеделие" - Перник*

На територията на общината съществуват предпоставки и условия за развитие на *животновъдството*. Фуражната база, наличието на постоянно затревени площи, естествени ливади, мери и пасища, както и съществуващите традиции в тази област са добра предпоставка за неговото развитие. В общината се отглеждат основно говеда, овце, кози, свине, птици, пчелни семейства (*табл. 13*). Това се потвърждава и от данните от проведената анкета за броя на селскостопанските животни (*табл. 14*).

Преобладават дребните животновъдни стопанства (чиято продукция е предназначена за лична консумация в стопанството), без пазарна ориентация. За периода се очертава запазване на броя на едрия добитък (говеда, вкл. крави) и намаляване на свинете и на дребния добитък (овце, кози)

Община Брезник - Брой селскостопански животни *Таблица № 14*

Разпределение на стопанствата* по видове и категории животни, по статистически райони, области и общини

Говеда и биволи	Крави и биволици	Кози	Кози майки и млади женски кози за разплод	Овце	Овце майки и млади женски овце за разплод	Свине	Еднокопитни	Птици	Кокошки носачки и подрастващи	Зайци	Пчелни семейства
2346	1426	631	488	4847	4241	7	38	1798	51	257	2788

Източник: *Министерство на Земеделие от преброяване на земеделските стопанства през 2020 г*

Условията в общината са благоприятни за развитие на животновъдство с месно и млечно направление (говедовъдство, овцевъдство, козевъдство). Свиневъдството е застъпено главно в личните стопанства в цялата община. Птицевъдството също е развито, а през последните години се развива добре пчеларството.

Като цяло може да се направи изводът, че потенциалът за развитие на селското стопанство на територията на общината е добър. Комбинацията от климатични и почвени условия позволява на територията на общината да се отглеждат култури традиционни за общината. Проблем е липсата на държавна подкрепа и възможности за ефективна реализация на земеделската продукция. Конкуренцията от вносни земеделски стоки също демотивира земеделските производители и се отразява негативно на селското стопанство.

- ***Горско стопанство***

Горските територии на общината се включват към Териториално поделение (ТП) ДГС „Брезник" на Югозападно държавно предприятие. Площта на горските територии на общината е 28.6% от общата територия (данни на НСИ). От особена важност за дейността на горското стопанството са пътищата от републиканската пътна мрежа Брезник - Перник, Брезник - Трън и Брезник - Божурище. По тези пътни артерии става извозването на основната част на добитата продукция. През горските масиви е прекарана мрежа от черни горски пътища в относително добро състояние. Съществуващата пътна и съобщителна мрежа благоприятстват стопанисването на горите в района.

Площта на стопанството обхваща землищата на всичките 35 населени места от община Брезник. Територията на държавно горско стопанство „Брезник" е с голямо разнообразие на теренни форми. Редуват се ниски заоблени хълмове със силно пресечен планински релеф и котловини. Най-голямата котловина е Брезнишката, заключена между планините Вискяр, Завалска, Черна гора и Любаш. В посока югоизток-северозапад преминават части от планинските поредици Планско-Завалска и Верило-Руйска. По-компактна е площта на държавното горско стопанство в планините от Краище (западната част на горското стопанството) в района на селата Горна Секирна, Долна Секирна, Ръжавец, Банище и Душинци и отчасти в северната част - по склоновете на планините Завалска и Вискяр. Останалата част от горското стопанството е пръсната сред селскостопанския фонд.

Хидроложките условия в района на ДГС „Брезник" са сравнително добри. Хидрографската мрежа се образува от реките Конска и Светля, които са десни притоци на р. Струма. На територията на държавното горско стопанство протичат и някои от притоците на реките Блато и Ерма. Повечето от притоците на тези реки имат непостоянен воден режим.

Според класификационната схема на типовете горски месторастения територията на Държавно горско стопанство „Брезник", попада в Мизийска област - Краищенско-Ихтиманска подобласт. Във вертикално отношение горските масиви са разположени в „Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни" с два подпояса. Дървесният вид, който дава облика на държавно горско стопанство „Брезник" е белият бор. Той заема 29.3% (по данни на ДГС „Брезник" от 17.01.2016 г.) от залесената площ на горското стопанството. Следват го черният бор – 20.4%, букът 19.5%, зимният дъб – 9.5%, габърът – 9.3% и др. По подпояси разпределението на дървесни видове е неравномерно. В по-високият подпояс преобладават букът и белият бор, докато в ниският вследствие стопанската дейност значително е намаляло участието на букът и зимният дъб и на тяхно място са създадени иглолистни култури.

Естествената растителност в „Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела” е представена от чисти и смесени издънкови насаждения от бук, габър и дъбове, с участие в състава единично или с 1-2 десети на много други дървесни видове, като клен, мъждрян, липи, трепетлика и др., които са техни спътници. Тези насаждения имат производителност от II до V бонитет в зависимост от месторастенията, които обитават.

Естествената растителност в „Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч” е представена главно от чистите и с преобладаване на бук, издънкови и семенни насаждения. Издънковите насаждения се отличават с добър растеж - производителността е предимно I-III бонитети по-рядко на бедни месторастения IV-V бонитет. Семенните букови насаждения заемат площ 431.0 ха предимно от III бонитет. Единично в състава на буковите насаждения се срещат габър, зимен дъб, клен и други. Подлесът тук е най-вече от леска и шипкови храсти и в този подпояс основните дървесни видове, от които са създадени повечето култури са боровите - главно бял бор и по-ограничено черен бор.

В разсадник „Стария яз", землище на гр.Брезник се произвеждат декоративни фиданки за озеленяване на жилищни райони и крайградски зони.

Горите в района на ДГС „Брезник”, като източник на дървесина, странични ползвания (лечебни растения, гъби, горски плодове) и други са от значение за икономиката на общината. Районът на стопанството представлява добра база за развитието на ловно стопанство с дивечови запаси и видово разнообразие. Язовирите, намиращи се на територията на стопанството, предлагат добри условия за провеждане на любителски и спортен риболов.

Общата площ на горските територии съгласно горскостопанския план от 2015 г., утвърден със Заповед № 896/29.07.2016 г. в проект е 13430.1 ха, от които:

- Държавна собственост - 9250,6 ха
- Частна собственост – 1727,3 ха
- Общинска собственост – 1730,1 ха
- Друга – 722,1 ха

Общинските гори са обособени в масиви в горския фонд в землищата на селата Завала, Режанци, Кошарево, Долна Секирна.

Обществени екосистемни ползи от горските територии, като резултат от специализираните дейности по управлението им обхващат:

- поддържане на традиционния ландшафт;
- осигуряване на условия за рекреация и туризъм;
- защита на инфраструктурни обекти и съоръжения;
- защита срещу ерозия на почвата;
- обезпечаване на количеството и качеството на водата;
- поддържане на биологичното разнообразие;
- екраниране, поглъщане на шум, поддържане на микроклимат;
- забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата.

От язовирите общинска собственост на концесия са отдадени Слаковски язовир и язовир Красава- Банкова махала, а останалите язовири - язовир Брезнишки язовир, язовир Завала Язовир „Кошарево”.и язовир „Брезник“ не са на концесия и се стопанисват от общината.

Язовир Красава – за питейно- битово водоснабдяване се стопанисва от общинска фирма «Водоснабдяване» ЕООД

4.4. Туризъм

В развитието на туристическата функция на общината от значение е изградената туристическа инфраструктура. Сред нея основно място заемат средствата за подслон и местата за настаняване.

Една от природните и туристически забележителности на община Брезник е лесопарк „Бърдото”. В лесопарка е разположен хотел-ресторант „Бърдото” с модерна база: 15 двойни стаи, един апартамент и една тройна стая; зала за семинари и конференции – за около 20 участника; ресторант с около 150 места, предлагащ българска и европейска кухня; открит

плувен басейн с бар. В лесопарка е разположена и хижа „Брезите” със съвременна леглова база за 16 посетители, традиционна кухня, много добри възможности за отдих и занимания.

Специфичен природен елемент с качества на туристически ресурс е лековитата „желязна” минерална вода.

Гърленският храм-кладенец представлява култов градеж от Късната Бронзова епоха разположен северно от село Гърло.

Красивият пейзаж на Брезнишкия край през четирите сезона предполага създаване на отлични условия за екологичен, опознавателен и алтернативен туризъм, които привличат наши и чуждестранни гости. Лесопаркът, поддържан от общината и от Държавното горско стопанство, е естествен зелен оазис за отдих и почивка и предлага неповторим уют на посетителите. Почитателите на чистата и красива природа могат да се любуват на невероятния пейзаж в местностите Бърдо, Гребен, Римски бани, Плетена бука, Цръчна и др.

Туристически ресурси, които не са екпонирани напълно, са тези с антропогенен характер, свързани с културно-историческото наследство. Обекти на съхранената историческа и културна памет в общината са религиозни исторически и културни паметници – църкви, манастири и др. Сред тях се открояват църквата „Света Петка”, Билинският манастир „Св. Архангел Михаил” (от епохата на Второто Българско царство), църквата „Св. Николай” в с. Ноевци, мегалитният храм-паметник „Пусто Гърло” и др. Много църкви и манастири в селата на общината са от възрожденската епоха. Част от движимите културни ценности са експонирани в Общинския исторически музей в гр. Брезник. На територията на Държавно горско стопанство Брезник са създадени прекрасни възможности за ловен и риболовен туризъм. Язовирите Слаковци, Бегуновци, Завала и Красава са зарибени със сом, толстолоб, бял амур и предлагат отлични условия за риболов и почивка.

Комплекс „Язовир Слаковци” предлага отлични условия за почивка и спортен риболов. Комплексът разполага с малък хотел, бунгала и ресторант, предлагащ традиционна кухня. Туристическият комплекс „Конза” – с. Конска също предлага условия за почивка и отдих.

Брезнишкият край привлича и много любители на лова. Най-голям е интересът към: дивата свиня и хищниците вълк, лисица и чакал. Има и изобилие от дребен дивеч – пъдпъдъци, яребици и фазани.

Ловностопанските райони в района на дейност на ДГС „Брезник” се стопанисват от:

ТП ДГС „Брезник” – Ловище „Топли дол” към държавен ловностопански район (ДЛР) „Букова глава”.

ТП ДЛС „Витошко” – БИСД „Букова глава”.

ЛС „Сокол” – Брезник с ПЛС „Красава”, „Красава – Режанци”, „Долни Романци”, „Бабица”, „Станьовци”, „Долна Секирна”, „Брезник”, „Кошарево – Гигинци”, „Садовик”, „Ноевци”.

Основното направление за стопанисване на дивеча в района на дейност на ДГС „Брезник” през следващото десетилетие ще бъде дивечовъдната дейност, насочена към селекция и подобряване качеството на наличните дивечови популации и разселване на подходящи видове според местообитанията. Успоредно с това ще се развива организиран ловен туризъм, добив на трофеи и дивечово месо, ремонт и поддържане на изградената материална база и охрана на дивеча с оглед достигане на екологосъобразни допустими дивечови запаси и развитие на съвременно ловно стопанство. Близостта със столицата и големият брой туристи предлагат възможност за развитие на странични дейности – екологичен туризъм, конни преходи, офф-роуд, риболовен туризъм, курсове по оцеляване, зелени училища и много други.

Съгласно Програмата за развитие на туризма в община Брезник за периода 2015 - 2018 г. и Програмата за управление на кмета на община Брезник се предвижда развитие на различни форми на туризъм и предоставянето на тематично ориентирани допълнителни туристически услуги:

- ловен и риболовен туризъм и др.
- селски туризъм;
- културно-исторически туризъм;
- еко- туризъм.

Рекреационно-туристическият потенциал не е използван изцяло. В общината има предпоставки за развитие на устойчив туризъм, чрез съхраняване и опазване дългосрочно на природните, културните и социалните ресурси и по положителен и балансиран начин запазване на околната среда.

5. Инфраструктура.

5.1. Обитаване и жилищен фон

5.1.1. Обща характеристика и структура

В община Брезник към **2021** г. са изградени 8534 жилища със 549.5 хил.кв.м. полезна площ и 472.0 хил.кв.м. жилищна площ. 24.8% (2118 бр.) от жилищата в общината са изградени в общинския център – град Брезник (*табл. 15*).

През последните години не се наблюдават съществени изменения в броя на жилищата в общината. Увеличението на жилищната и спомагателната площ е свързано с намалението на населението и главно на селското население.

Таблица № 15

Жилищен фонд и жилищна площ в община Брезник за периода 2019-2021 г.

Жилищен фонд	**Години**		
	2019	**2020**	**2021**
Жилища (брой)	**8524**	**8530**	**8534**
в.т число:			
в града	2114	2117	2118
в селата	6410	6413	6416
Жилищна площ (кв.м.)	**471382**	**471654**	**472003**
в.т число:			
в града	135558	135740	135865
в селата	335824	335914	336138
Спомагателна площ (кв.м.)	**77360**	**77437**	**77535**
в.т число:			
в града	20247	20294	20326
в селата	57113	57143	57209

Източник: *НСИ*

Въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища за периода 2010-2017 г. са представени в таблица № 16.

Таблица №16

Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища в община Брезник за периода 2014-2021 г.

Години	Въведени в експлоатация новопостроени жилища, брой		Полезна площ на въведените в експлоатация новопостроени жилища, кв.м.
	общо	в т.ч. в града	
2014	7	2	1071
2015	5	2	562
2016	3	2	556

Години	Въведени в експлоатация новопостроени жилища, брой		Полезна площ на въведените в експлоатация новопостроени жилища, кв.м.
	общо	в т.ч. в града	
2017	2	1	127
2018	6	2	1050
2019	5	4	620
2020	5	2	609
2021	4	1	236

Източник: *НСИ*

От таблицата се вижда, че новопостроените жилищни сгради и жилища са както на територията на града, така също и в селата (вероятно като жилища за временно обитаване).

На човек от населението в общината се пада приблизително 80 кв.м. жилищна площ и 13 кв.м. – спомагателна площ (*табл. 17, фиг.10*). Средната полезната площ на едно жилище е 64 кв.м. В град Брезник стойностите на показателите отнесени към населението – „полезна площ на човек от населението", „жилищна и спомагателна площ на човек от населението" са по-ниски в сравнение с тези в селата, поради по-голямата численост на населението в града и намалението на числеността на селското население. Жилищната площ на човек от населението в град Брезник е 36.4 кв.м., а спомагателната площ в града на човек от населението е 5.4, докато за селата площите на тези показатели са съответно 154,9 кв.м. и 26.4 кв.м.

Таблица №17

ОБЩИНА БРЕЗНИК	ЖИЛИЩА (БР.)	ПОЛЕЗНА ПЛОЩ (КВ. М)			Полезна площ на човек от населението	Жилищна площ на човек от населението	Спомагателна площ на човек от населението	Средна полезна площ на едно жилище
		ОБЩО	ЖИЛИЩНА	СПОМА-ГАТЕЛНА				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ОБЩО	**8534**	**549538**	**472003**	**77535**	**93.1**	**79.9**	**13.1**	**64.5**
В градовете	2118	156191	135865	20326	41.8	36.4	5.4	73.7
В селата	6416	393347	336138	57209	181.3	154.9	26.4	61.3

Източник: *НСИ*

Фигура № 10

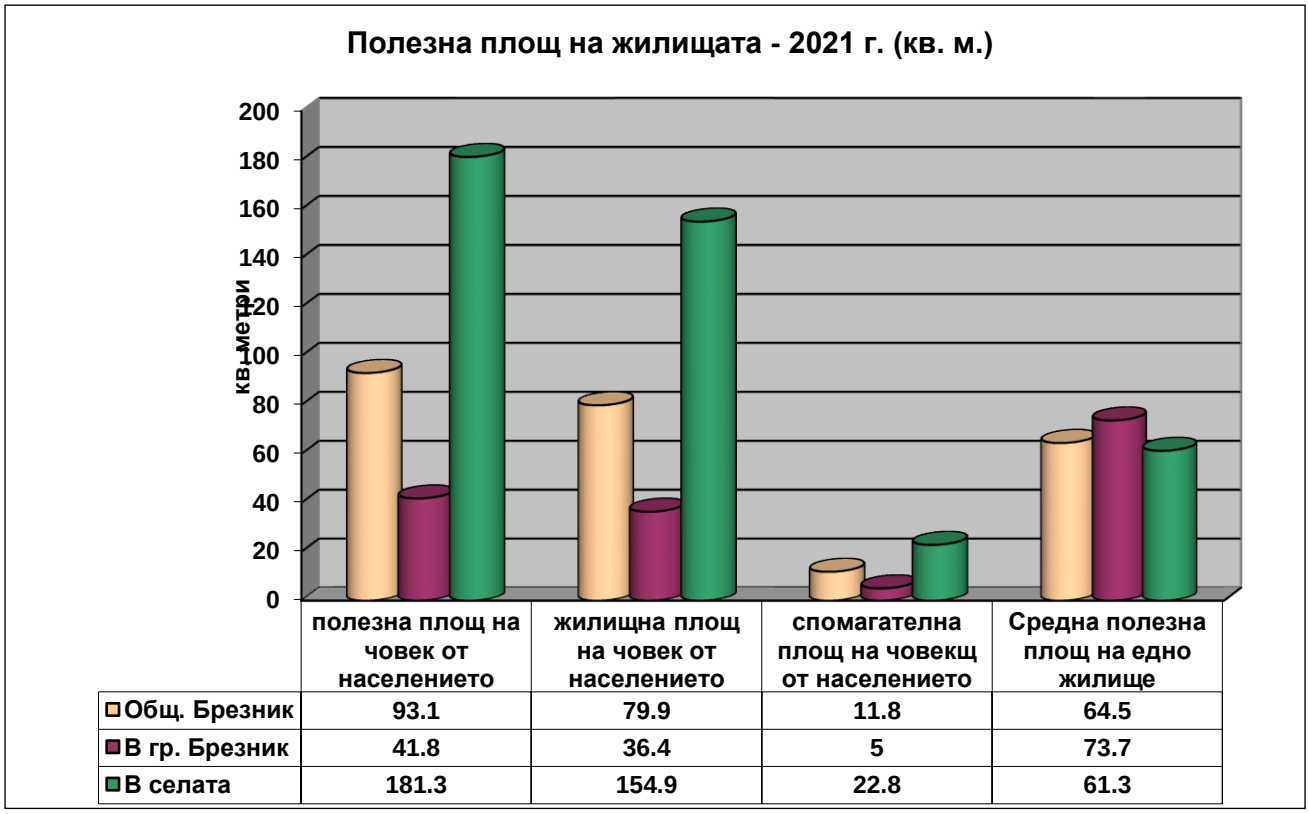

	полезна площ на човек от населението	жилищна площ на човек от населението	спомагателна площ на човекщ от населението	Средна полезна площ на едно жилище
Общ. Брезник	93.1	79.9	11.8	64.5
В гр. Брезник	41.8	36.4	5	73.7
В селата	181.3	154.9	22.8	61.3

Източник: *НСИ*

5.1.2. Жилищни сгради по години на построяване

Близо 40% от жилищния фонд (жилища) в общината е изграден в периода до 1960 г. (37.7%) (*табл. 18, фиг. 11*). Годините от втората половина на 20 в. (1960-1990) са с най-висок дял на построени жилища – повече от половината от жилищата са построени през тези години – 55.9%. Възпроизводството на жилищата след началото на прехода (1990-2000 г.) е значително по-малко (4.7%) в сравнение с предходните периоди. След 2000 г., към фонда са добавени 1.6%. За град Брезник е характерно, че до 1960 г. са изградени 18.4% от жилищата, а основно жилищата са изградени през 1960-1990 г. – 76.7%. През последното десетилетие на миналия век (1990-2000 г.) са изградени 3.0% от жилищата в града, а след 2000 г. – 1.9%.

Таблица № 18

Жилища към 31.12.2021г. по периоди на построяване

	Жилища - общо	**Периоди на построяване**								
		до 1918 г.	**1919 - 1945 г.**	**1946 - 1960 г.**	**1961 - 1970 г.**	**1971 - 1980 г.**	**1981 - 1990 г.**	**1991 - 2000 г.**	**2001 - 2010 г.**	**от началото на 2011 г.**
	Брой									
Общ. Брезник	**8534**	**393**	**1584**	**1238**	**1134**	**1953**	**1677**	**397**	**112**	**46**
В гр.Брезник	2118	66	83	240	542	821	256	63	31	16
В селата	6416	327	1501	998	592	1132	1421	334	81	30
	Относителен дял - %									
Общ. Брезник	**100.0**	**4.6**	**18.6**	**14.5**	**13.3**	**22.9**	**19.7**	**4.7**	**1.3**	**0.3**

Жилища към 31.12.2021г. по периоди на построяване

	Жилища - общо	Периоди на построяване								
		до 1918 г.	1919 - 1945 г.	1946 - 1960 г.	1961 - 1970 г.	1971 - 1980 г.	1981 - 1990 г.	1991 - 2000 г.	2001 - 2010 г.	от началото на 2011 г.
В гр. Брезник	100.0	3.1	3.9	11.4	25.7	38.9	12.1	3.0	1.5	0.4
В селата	100.0	5.1	23.5	15.6	9.2	17.7	22.2	5.2	1.3	0.3

Източник: *НСИ*

В селата ситуацията е по-различна, т.е жилищният фонд е по-стар. 44.2% от жилищата са изградени до 1960 г., 49.2% са изградени в периода 1960-1990 г., 5.2% през 1990-2000 г. и 1.5% от жилищата в селата са изградени след 2000 г.

Фигура № 11

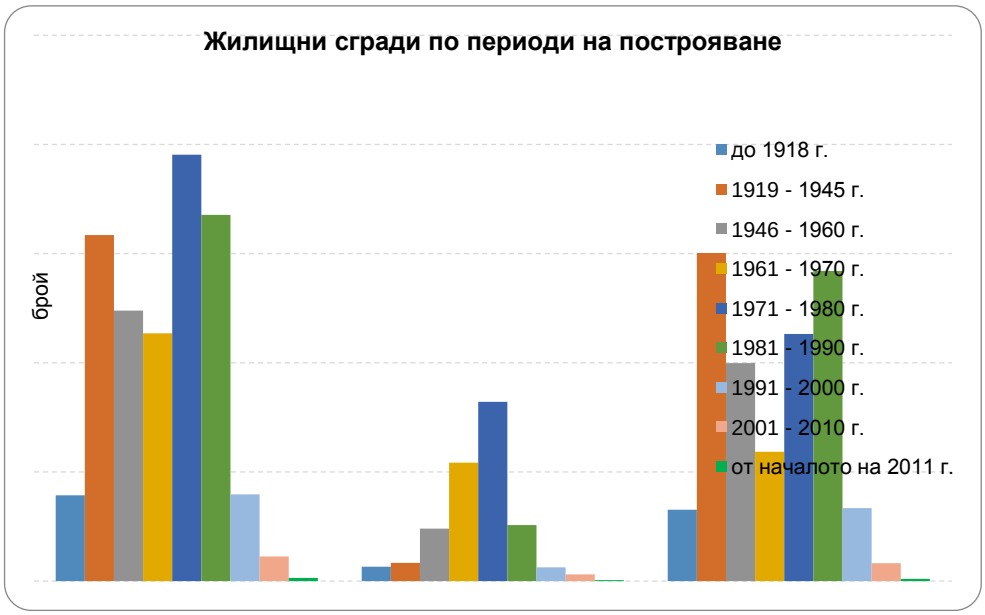

Източник: *НСИ*

5.1.3. Жилищни сгради по брой на етажите

Повечето от жилищните сгради в общината са едноетажни (3996 бр. – 46.8%) и двуетажни (3625 бр. – 42.5%) (*табл. 19*). Триетажните жилищни сгради в общината са 5.8%, а четириетажните – 1.9%. В град Брезник близо половината от жилищните сгради са двуетажни (49.5%). Едноетажните жилищни сгради съставляват 17.5% от жилищните сгради в града. С висок дял са и три- и четириетажните жилищни сгради – съответно 13.0% и 7.5%), както и осеметажните (9.1%). В селата повече от половината от жилищните сгради са едноетажни (56.4%). Двуетажните жилищни сгради също са със значителен дял (40.1%). Останалите жилищни сгради в селата (3.5%) са триетажни.

Таблица № 19

Жилища към 31.12.2021 г. по етажност на сградите

	Жилища - общо	Етажност на сградите							
		едно-етажни	дву-етажни	три-етажни	четири-етажни	пет-етажни	шест етажни	седем етажни	осем етажни
	Брой								
Общ. Брезник	**8534**	**3996**	**3625**	**497**	**159**	**53**	**0**	**12**	**192**
В гр. Брезник	2118	377	1051	274	159	53	0	12	192

Жилища към 31.12.2021 г. по етажност на сградите

	Жилища - общо	Етажност на сградите							
		едно-етажни	дву-етажни	три-етажни	четири-етажни	пет-етажни	шест етажни	седем етажни	осем етажни
В селата	6416	3619	2574	223	0	0	0	0	0
	Относителен дял - %								
Общ. Брезник	**100.0**	**46.8**	**42.5**	**5.8**	**1.9**	**0.6**	**0.0**	**0.1**	**2.2**
В гр. Брезник	100.0	17.8	49.5	13.0	7.5	2.5	0.0	0.6	9.1
В селата	100.0	56.4	40.1	3.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Източник: *НСИ*

5.1.4. Структура на жилищата по форма на собственост

Данните от таблица 20 показват, че 99.1% от жилищата в общината са частни на физически лица. За отбелязване е, че преобладаващата част от жилищата в област Перник и в страната също са частни на физически лица – съответно 97.1% за област Перник и 96.2% средно за страната. (табл. 22).

Таблица № 20

Жилища към 31.12.2021 г. по форма на собственост

	Жилища - общо	Форма на собственост		
		Държавни или общински	Частни на юридическо лице	Частни на физическо лице
	Брой			
Общ. Брезник	**8534**	**33**	**41**	**8460**
В гр. Брезник	2118	33	16	2069
В селата	6416	0	30	6386
	Относителен дял - %			
Общ. Брезник	**100.0**	**0.4**	**0.5**	**99.1**
В гр. Брезник	100.0	1.6	0.8	97.7
В селата	100.0	0.0	0.5	99.5

Източник: *НСИ*

Общината разполага със 18 броя общински жилища.

5.1.5. Структура на жилищните сгради според конструкцията

По вида на *конструкцията*, жилищният фонд към 2021г. е представен в четири обобщени категории – панели, стомано-бетон, тухлени с бетонна плоча и тухлени с гредоред. Панелните жилища са 3.2% (269бр.), по-голяма част от тях (232 бр.) са изградени в град Брезник. Стоманобетонните са 3.9% (338 бр.). Категорията „тухлени с бетонна плоча" са най-масовият вид сгради (48.7%) от всички жилищни сгради (с най-голям дял в гр. Брезник – 64.3% от жилищните сгради в града). Тухлените жилищни сгради с гредоред са 22.7% от жилищните сгради в общината, като техният дял е по-висок в селата (25.7%), докато в град Брезник той е 13.7%.

Таблица № 21

Жилища към 31.12.2021 г. по вид на конструкцията

	Жилища - общо	По конструкция				
		Панели	Стомано-бетон	Тухлени с бетонна плоча	Тухлени с гредоред	Други
	Брой					
Общ. Брезник	**8534**	**269**	**338**	**4163**	**1939**	**1825**
В гр. Брезник	2118	232	146	1361	291	88
В селата	6416	37	192	2802	1648	1737
	Относителен дял - %					
Общ. Брезник	**100.0**	**3.2**	**3.9**	**48.7**	**22.7**	**21.4**
В гр. Брезник	100.0	10.9	6.9	64.3	13.7	4.2
В селата	100.0	0.6	3.0	43.7	25.7	27.1

Източник: *НСИ*

5.1.6. Благоустроеност на жилищата

В Община Брезник жилищата в града са сравнително благоустроени. Над 91.3% от жилищата в града притежават стандартните елементи – електричество и вода. 96.6% от жилищата в града имат обществена канализация.

На територията на общината съществуват голям брой необитавани жилища (предимно в селата).

Статистическите данни показват, че: 59.4% от жилищата в общината имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация (частично изградена само в град Брезник); 11.4% имат като съвкупност електрически ток, водопровод, канализация, централно/местно отопление; 22.7% имат само ел.ток и водопровод; 6.1% – само ел.ток; без благоустроеност са 0.4% от жилищата в общината (*табл. 23*).

Таблица №23

Жилища към 31.12.2017 г. по благоустроеност

	Жилища общо	ел. ток, водопровод, канализация, централно, местно отопление	ел. ток, водопровод, канализация	ел. ток, водо-провод	ел. ток	водопровод, канализация	водопровод	без благоустр.
	Брой							
Общ. Брезник	**8534**	**972**	**5071**	**1939**	**521**	**0**	**0**	**31**
В гр. Брезник	2118	722	1310	31	50	0	0	5
В селата	6416	250	3761	1908	471	0	0	26
	Относителен дял - %							
Общ. Брезник	**100.0**	**11.4**	**59.4**	**22.7**	**6.1**	**0.0**	**0.0**	**0.4**
В гр. Брезник	100.0	34.1	61.9	1.5	2.4	0.0	0.0	0.2
В селата	100.0	3.9	58.6	29.7	7.3	0.0	0.0	0.4

Източник: *НСИ*

В град Брезник по-голяма част от жилищата са свързани с обществена канализация, докато в селата жилищата са свързани основно със септични и попивни ями или други пречиствателни съоръжения.

Данните за наличие на компютър и достъп до интернет показват, че 21.2% от обитаваните жилища в общината имат компютър, а с достъп до интернет са 19.4%, т.е почти всички жилища, в които има компютър са свързани и с интернет.

5.2. Социална инфраструктура и услуги

5.2.1. Образование

За образованието в общината е характерно, че то е с публичен характер. Към настоящия етап няма учебни институции, които се финансират от частния сектор. Функционалният обхват на системата на образованието се определя от контингентите от лица в съответната възраст (подлежащи на предучилищно и училищно образование) и степента на развитост на обслужващите функции на общината.

Обекти на образованието

На територията на община Брезник функционират:

едно средно общообразователно училище:

- СУ „Васил Левски", град Брезник (средищно)
- *едно основно училище:*
- ОУ „Христо Смирненски", село Ноевци (средищно, защитено)
- *Една детска градина:*
- ДГ "Брезица", град Брезник, с част от ДГ"Брезица" в с. Ноевци. Броят на децата в ДГ в началото на учебната 2021/2022г. е 152 деца.

В СУ „В. Левски" гр. Брезник се обучават ученици от гр. Брезник и селата:

Ребро, Брезнишки извор, Конска, Гърло, Сопица, Слаковци, Муртинци и Горни Романци, Завала, Д. Секирна, Кошарево, Непразненци, Ноевци, Велковци.

В ОУ „Хр. Смирненски" с. Ноевци се обучават ученици от с. Ноевци и селата: Кошарево, Гигинци, Бегуновци, Непразненци, Селищен дол, Велковци и Долна Секирна.

Броят на пътуващите ученици в СУ „В. Левски" гр. Брезник за учебната 2022/2023 г. е 40 като транспорта се извършва по сключен договор м/у директора на училището и фирма превозвач- по два маршрута.

В ОУ „Хр. Смирненски" с. Ноевци броят на пътуващите ученици е 20, като транспорта е организиран едновременно по две направления. Училището разполага с училищен автобус, който извършва превоза по едно от направленията. По второто направление има сключен договор м/у директора на училището и фирма превозвач.

Материалната база на училищата в общината е в добро физическо състояние. СУ „В. Левски" в гр. Брезник разполага с много добра база, която включва 28 класни стаи, от които 23 кабинети по отделните дисциплини. Училището разполага с 2 физкултурни салони.

Основното училище в с. Ноевци разполага с голяма сграда, която поради намаления брой ученици се ползват реално – 7 класни стаи в т. ч. 1 кабинет както и 1 физкултурен салон.

Двете училища разполагат с мед. Кабинети.

Сградата на СУ „в. левски" е санирана от гледна точка подобряване на енергийната ефективност.

Записаните в началото на учебната 2022/2023 година ученици в СУ „В. Левски" гр. Брезник са376, а в ОУ „Хр. Смирненски" с. Ноевци са 49 – общо 425 (*табл. 24*). Броят на паралелките в СУ „В. Левски" гр. Брезник е 19, а в ОУ „Хр. Смирненски" с. Ноевци – 4.

Таблица № 24

Брой на учениците в училищата на община Брезник за периода 2016-2022 г.

Вид училище (ОУ, СУ, ПГ)	Брой ученици (по учебни години)						
	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
СУ „В. Левски”	333	349	367		376	389	376
ОУ „Хр. Смирненски”	50	42	44		51	44	49

Източник: *Общ. Брезник*

Детска градина (ДГ) ”Брезица” гр. Брезник е открита на 15.09.1962 г. с една смесена група в отчуждена частна къща като ЦДГ № 1. От 1967 година детската градина функционира в настоящата сграда с шест целодневни групи. Сградата е обновена и осъвременена по проект „Красива България”. Изцяло е подменена външната дограма, покривната конструкция ремонтирани и обновени са фасадата и дворното пространство. Ремонтирани са също така санитарните помещения и освежени занималните на всички групи.

2020 г. е изградена нова подготвителна група, находяща се в сградата на СУ „В. Левски“- по проект „Красива България“ на МТСП и съфинансирана от община Брезник

Детска градина (ДГ) в с. Ноевци е открита през 1949 г. и се намира в сградата на ОУ “Христо Смирненски”. През 2017 г. е преобразувана като част от ДГ „Брезица” – с. Ноевци. Ползват 2 стаи – занималня и спалня, както и 1 кух. Помещение и 1 брой санитарен възел.

Динамиката на броя и капацитета на детските заведения в община Брезник за периода 2016-2021г. е представена в таблица 25.

Таблица №25

Учебна година	Детски заведения	Обхванати деца	Детски учители	Групи
	брой	брой	брой	брой
2015/2016	2	134	11	5
2016/2017	1	136	10	5
2017/2018	1	141	10	5
2018/2019	1	139	11	5
2019/2020	1	142	11	5
2020/2021	1	131	12	6
2021/2022	1	122	11	6
2022/2023	1	152	11	6

Основни изводи:

- В община Брезник е развита инфраструктура на образованието, даваща възможности за получаване на средно и основно образование. Това е обусловено от обслужващите функции на общината и броят на децата и учениците.
- Програмата на общината в сферата на образованието като приоритетна дейност е насочена към: постигане на максимален обхват на децата в задължителна училищна възраст;

осигуряване на равен достъп до качествено образование на всички ученици; подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи ремонти на училищата и детските градини в общината, които не са били обект на ремонтни дейности в предходен период; повишаване на енергийната ефективност на училищата и детските градини.

5.2.2. Здравеопазване

Структурата на здравеопазването, в т.ч. и на здравната инфраструктура в общината са определени и застъпени в Регионалната здравна карта на област Перник. Съобразно нея в община Брезник здравеопазването е представено от ***извънболнична лечебна помощ***. Извънболничната помощ включва ***първична извънболнична медицинска помощ*** и ***стоматологична помощ.***

През 2021 г. в община Брезник функционират общо 5 лекарски практики за първична извънболнична медицинска помощ, обслужвани от 5 *общопрактикуващи* лекари. От тях 3 са в гр. Брезник, които покриват необходимия брой на пациентските листи на общопрактикуващите лекари и 2 са в селата: един за Ноевци и Кошарево и един за Режанци.

Извънболничната *специализирана* медицинска практика се извършва от двама лекари специалисти по неврология и по офталмология. Кабинетите на лекарите специалисти се намират в града.

Първичната дентална помощ се извършва от 2 стоматолози, които са регистрирани като амбулатории за индивидуална практика и за групова първична медицинска помощ по дентална медицина. Териториалното разпределение на лекарите за първична дентална помощ е съсредоточено в гр. Брезник .

За целите на извънболничната медицинска помощ и на денталната помощ се използва база, която е *общинска собственост*. Общопрактикуващите лекари и един от стоматолозите в гр. Брезник ползват помещения в сградата на бившата поликлиника в града. Кабинетите на общопрактикуващия лекар в с. Кошарево са разположени в сградата на кметството. Също в административната сграда на с. Ноевци е настанен кабинета на общопрактикуващия лекар. В сградата на бившата здравна служба в с. Режанци е кабинета на общопрактикуващия лекар.

Населението на общината се обслужва от Филиал за Спешна медицинска помощ (ФСМП) град Брезник, към Центъра за Спешна медицинска помощ (ЦСМП), град Перник (*табл. 26*).

Във ФСМП се оказва спешна медицинска помощ и на болни и пострадали лица, чийто живот не е пряко застрашен, но които се нуждаят от медицинска помощ в кратък срок, за да бъде предотвратено по-нататъшно развитие и усложняване на заболяването. Неотложната медицинска помощ се оказва безотказно и по всяко време на денонощието на всички нуждаещи се. ФСМП в гр. Брезник е разположен в сградата на общинската болница.

Таблица №26

Обекти на здравеопазването - териториална структура 2019-2021 г.

Населено място, обекти	Видове лечебни заведения по нива на обслужване (доболнична и болнична помощ, центрове за спешна медицинска помощ и др.),	Физическо състояние (добро/лошо)
гр. Брезник	Филиал на ЦСМП	добро
гр. Брезник - 3 ЛЗ; с. Ноевци и с. Кошарево – 1; с. Режанци - 1.	5 бр. индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ	добро
гр. Брезник - 2;	1 бр. индивидуални практики за дентална помощ 1 бр. групова практика за дентална помощ	добро

Източник: *Общ. Брезник*

Болничната помощ *до 2012 г.* се осъществяваше от СБАЛВБ „Д-р Й. Стефанов", град Брезник с леглови капацитет от 20 легла. Лечебните дейности бяха организирани в отделение Вътрешни болести и Диагностико – консултативен блок.

С Решение № 146 по Протокол № 8 от 21.06.2012 г. на ОбС Брезник се закрива болницата през 2012 година.

На територията на общината функционира 1 аптека – в град Брезник.

5.3. Транспортна инфраструктура

Транспортно-географското положение на община Брезник в исторически план търпи определени промени. В миналото територията ѝ е пресичана от пътища с важно транспортно значение, което днес е силно намаляло. Днес, община Брезник е с местоположение, което я ситуира встрани от висококласни (автомагистрали и първокласни) пътища.

Пътища I клас – на територията на община Брезник – няма

Територията на общината се обслужва от пътища от Републиканската пътна мрежа, които са основно от II и III клас. Участъци от пътищата от Републиканската пътна мрежа, които са в границите на община Брезник са показани в табл. тр.1.

От участъците от Републиканската пътна мрежа, които преминават през територията на община Брезник, с най-голяма дължина са третокласните пътища – общо 66,972 км, от общата им дължина – 82,772 км. На пътищата II клас се падат останалите 15,8км.

Транспортните връзки на общината с пътища от по-висок клас се осъществяват чрез път II-63, чрез който е възможен достъп до АМ „Люлин" и АМ „Струма" и международните пътища Е-79 и Е-871.

Важен индикатор за транспортната обвързаност и достъпността на територията е гъстотата на пътната мрежа.

Таблица №27

Гъстота на пътната мрежа

Пътища по класове	Гъстота – км/км2 територия		
	Община Брезник	Област Перник	ЮЗ район
Автомагистрали	-	0,04	0,006
Път I клас	-	0,033	0,029
Път II клас	0,04	0,028	0,031
Път III клас	0,175	0,172	0,096
Общински пътища	0,304	0,301	0,106

Гъстотата на пътната мрежа в община Брезник – по клас на пътя показва, че за второкласните пътища тя е значително по-ниска от тази за област Перник и за Югозападния район. Причината е в твърде малката дължина на участъка от път II 63, пресичащ територията. По отношение на третокласните пътища стойностите за гъстота на пътната мрежа са по-добри от средните за област Перник и за района.

Част от населените места в общината са транспортно обвързани чрез мрежата от общински пътища. Общата дължина на общинската пътна мрежа е 117 км. В тази мрежа се включват пътищата:

по ред	*Утвърден № на пътя*	*Наименование на пътя*	*Дължина на км.*	*от км до км*
	PER2001	*/III-605, Батановци - Ноевци/ - мах. Пали лула-Велковци*	*1,9*	*0+000-1+900*

по ред	Утвърден № на пътя	Наименование на пътя	Дължина км.	от км до км
	PER2002	/III-605/ Ноевци - /III - 811/	2,9	0+000-2+900
	PER2003	/III-8114/ Бегуновци - Непразненци /III-605/	2,6	0+000-2+600
	PER2004	/III 605, Ноевци - Габров дол/ Гигинци – Кошарево - /III 8114/	3,4	0+000-3+400
	PER2005	/III-8114/ Станьовци –Душинци – Граница община (Брезник - Трън) - Ерул	7,8мчввц	0+000-7+800
	PER2006	/III - 8114, Брезник - Бегуновци/ - Режанци -Ребро - Гр. община (Брезник - Трън) - Лялинци /II - 63/	11,5	0+000-11+500
	PER2011	/PER2006/ Режанци - Конска - Гърло	7,0	0+000-7+000
	PER2015	/III-8114/ Станьовци - Ръждавец - Банище	3,7	0+000-3+700
	PER2016	/III - 811/ Брезник - Ярославци - Завала	16,2	0+000-16+200
0	PER2019	/III-811, Брезник - п.к. Велковци/ - Слаковци	1,8	0+000-1+800
1	PER3007	/PER2006, Режанци - Брезнишки извор/ - Садовик	2,8	0+000-2+800
2	PER3008	/II - 63/ Брезник - Гоз	3,0	0+000-3+000
3	PER3009	/PER2006, Брезнишки извор - Ребро/ - Кривонос	4,1	0+000-4+100
4	PER3010	/II-63, Брезник - п.к. Конска/ - Видрица - /PER2011/	5,1	0+000-5+100
5	PER3012	/PER2016, Брезник - п.к. Ярославци/ - Красава - Озърновци	7,2	0+000-7+200
6	PER3013	/II-63, п.к. Гърло -Трън/ - Конска /PER2011/	2,3	0+000-2+300
7	PER3014	/II-63, Брезник - Трън/ - Ребро /PER2006/	3,2	0+000-3+200
8	PER3017	/PER2016, Брезник - п.к. Красава/ -Долно Романци - Горно Романци – PER2016	5,6	0+000-5+600
9	PER3018	/PER2016, Брезник - Завала/ - Ярославци	0,8	0+000-0+800
0	PER3020	/III-811, Брезник - п.к. Велковци/ - Сопица	1,7	0+000-1+700
1	PER3021	/PER2016, Брезник - Завала/ - Брусник	5,6	0+000-5+600
2	PER3022	/III -368, Бабица - Златуша/ - мах.Логатор	2,5	0+000-2+500
3	PER3023	/III - 811, Ракита - Брезник/ - Арзан - /PER3017/	0,8	0+000-0+800
4	PER3024	/II-63/ Брезник-местн."Бърдото"	2,0	0+000-2+000
5	PER3024	/III-8114/ Долна Секирна - мах.Бобово /PER2005/	1,5	0+000-1+500
6	PER3026	/PER2011, Конска - Гърло/ -Гърло - Муртинци - Билинци	4,3	0+000-4+300
7	PER3027	III-605, Гигинци - Манастира	5,664	0+00-5+664
			116,96	

Общинската пътна мрежа се поддържа със средства от Общинския бюджет и чрез спечелени проекти от ПРСР. Основната част от съществуващата общинска пътна мрежа също е в лошо състояние. Асфалтовите настилки са силно деформирани и не отговарят на нарасналите изисквания за съвременен бърз и безопасен транспорт.

По пътните трасета на общинската пътна мрежа има изградени мостове, водостоци, подпорни стени и парапети, които са с влошено състояние, същото се отнася и за банкетните ивици и отводнителните канали. Някои от съоръженията се нуждаят от ремонт вследствие на наводнения след обилните валежи. Липсват необходимите пътни знаци, указателни табели и снегозащитни съоръжения.

Много участъци от общинските пътища са в състояние, което изисква цялостно преасфалтиране, а в други дори е необходимо полагане на нова основа и цялостно преизграждане на пътя. С ежегодните инвестиционно програми, приемани заедно с бюджета на общината се залагат средства за ремонтиране на отделни участъци от по-натоварените общински пътища.

В съответствие с утвърдената транспортна схема на общината, транспортното обслужване на населените места се извършва на две нива:

- *Първо ниво* – Перник-Брезник-Трън, посредством редовни автобусни линии;

- *Второ ниво* – връзки между гр. Брезник и останалите населени места от общината, осъществявани посредством малки бусчета, които се движат по съответните маршрути веднъж дневно.

В гр. Брезник няма изградени линии и маршрути на вътрешноградския транспорт.

Пътищата от републиканската пътна мрежа, както и общинските се нуждаят от ремонт и рехабилитация. Най-спешни са заложените трасета в Общинския план за развитие.

5.4. ДРУГА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

5.4.1. Водоснабдяване и канализация

5.4.1.1. Водоснабдяване

Съществуващо положение.

От общо 35 населени места в общината 32 от тях са с изградена водопроводна мрежа Само селата Гоз, Арзан, Озърновци са без централизирана водопроводна мрежа. Общата дължина на водопроводната мрежа в общината към 2021 г. е 323,7 км. Водопроводната мрежа е изградена основно от етернитови, стоманени и азбестоциментови тръби с диаметри от Ф60 до Ф250. През периода 2020-2021 г. е извършена реконструкция на довеждащи водопроводи за селата и главни клонове в града, с което значително е намалена аварийността и скритите течове, с което е намален размера на загубите на подаваното водно количество.

Основно място във водоснабдителната система на общината заема Водоснабдителния комплекс „Красава“. Това е система, включваща яз. „Красава“, ПСПВ, водохващане „Билинци“. От този основен водоизточник се осигурява питейна вода за гр. Брезник и селата Ноевци, Бегуновци, Велковци, Режанци, Бабица. Водите от яз. „Красава“ са свързани с изградената ПСПВ. Останалите подавани за питейно – битово водоснабдяване природни води не се пречистват (поради липса на ПСПВ), а само се обеззаразяват. Качеството на питейната вода отговаря на всички изисквания на Наредба №9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели по физико-химични, радиологични и микробиологични показатели.

Водоснабдителната система в общината разполага с изградена мрежа от помпени станции, които са общо 6 и са в землищата на селата Слаковци, Бърдо, Бабица, Бегуновци, Видрица и Сопица.

С цел регулиране на подаваните водни количества за питейно – битови нужди, водоснабдителната система на общината е осигурена с необходимия брой резервоари. Те са общо 44 с общ обем 5050 м^3. В гр. Брезник има 3 резервоара, от които 2 са с обем по 1250 м^3. Резервоари с обем 200 м^3 има в с. Сопица, със 140 м^3 – в с. Велковци, а в селата Долна

Секирна, Станьовци, Ноевци, Видрица и др. – водопроводните резервоари са с обем по 100м^3. Останалите резервоари са с обем до 50 м^3.

Оценка на водоснабдителната система

Качеството на питейната вода в община Брезник е на ниво, напълно отговарящо на българския държавен стандарт. Необходима е устойчива инвестиционна политика, свързана с поддръжката на водопроводната мрежа, тъй като това осигурява намаляване на загубите и осигуряване на ефективност и устойчивост на водоснабдителната система. Необходимо е да се обърне специално внимание на санитарно охранителните зони на наличните съоръжения. На някои места липсват такива , а на други те се нуждаят от съответните средства за поддръжка и ремонт. При изграждането или реконструирането на водопроводната система за всички населени места на територията на община Брезник, проектите следва да се съобразяват със състоянието и възможностите на съществуващите съоръжения, както и с перспективата за бъдещо развитие и разширение на урбанизираните територии. В бъдеще се предвижда изграждането на водопроводна мрежа за селата Гоз, Арзан и Озърновци. Извършването на тези и други подобни дейности ще додеве до по-добра свързаност на потребителите, ще бъде подобрено водоподаването и качеството на водата в община Брезник.

5.4.1.2. ***Канализация***

Изградена канализационна мрежа има само в гр.Брезник. Общата ѝ дължина е 17,3 км. Неизградената канализационна мрежа в града възлиза на 330 л.м. Няма изградена пречиствателна станция за отпадни води. Канализационните води са заустени в приток на р.Конска.

Състоянието на изградената канализационна мрежа в гр. Брезник е сравнително добро. Има малки участъци, които подлежат на реконструкция, поради несъответствие на диаметрите. Относителният дял на обслужваното население на гр. Брезник е над 95%.

Липсата на канализационна мрежа в селата и липсата на изградени междуселищни външни колектори и пречиствателни съоръжения за отпадъчните води е сериозен проблем за останалите жители на общината.В селата масово се използват септични ями, които отвеждат битово-фекалните води в почвата.

Оценка на канализационната система

С изключение град Брезник, в общината няма изградена канализационна мрежа. Изграждането на надеждна и отговаряща на съвременните изисквания канализационна система е важно условие за подобряване на качеството на живот на местното население и възможност за повишаване на атрактивността на община Брезник като добро място за инвестиции. При изграждането на канализационна система за всички населени места на територията на община Брезник, проектите следва да се съобразяват с перспективата за бъдещо развитие и разширение на урбанизираните територии. В повечето случаи се използват септични и попивни ями или отпадъчните води свободно се изпускат в деретата и реките, което води до замърсяване на подземните води. Дъждовната вода се оттича по асфалтовото покритие на пътищата и го руши. Като приоритет е необходимо да се изгради ПСОВ в град Брезник, като може да се проучи възможността за изграждане на общи пречиствателни станции , които да обслужват по няколко населени места в общината. Това ще доведе до непосредствено намаляне на замърсяването на почвата и повърхностните водни басейни. Като дългосрочна перспектива трябва да си изградят отводнителни канали за дъждовни води.

5.4.2. Енергийна система. Електроразпределение.

5.4.2.1. Изграждане и развитие на системата

Енергийната система за захранване на Община Брезник е част от Републиканската мрежа. Основното захранване е на 110 kV и разпределителна мрежа от въздушни електропроводи /ВЕЛ/ 20kV. В експлоатация е подстанция „Брезник”110/20 kV, С електропроводи 110 kV „Габър” и „Бърдо” се осъществява и връзката между подстанциите и

електро разпределителните мрежи на съседните Общини, а с ВЕЛ „Ерма" прави връзка с енергийната система на Сърбия.

5.4.1.2. Източници от регионално и Републиканско ниво

На територията на Общината има изградени източници за възобновяема ел. енергия с обща мощност 3,34 MVA, която е източник от регионално ниво.

Основен източник на захранване на Общината е Републиканската енергийна мрежа на 110 kV.

Източниците на ел. енергия за задоволяване потребностите на Общината е трансформаторна подстанция „Брезник" 110/20 kV.

5.4.2. Преносна и разпределителна мрежа

- **Електропроводи 110 kV**

Захранващите електропроводи са:

- ВЕЛ „„„Габър", 110 kV
- ВЕЛ „Бърдо" 110 kV
- ВЕЛ „Ерма" 110 kV

Основните магистрални и захранващи електропроводи са собственост на ЕСО ЕАД и състоянието им е много добро.

Има предвидени трасета със сервитути за обслужване на електропроводите, които следва да се запазят.

Сервитути на електропроводите са пренесени на плана от картите на възстановената собственост.

Сервитутите на електропроводит се изчисляват за всчко междустълбие в зависимост от максималното отклонение на проводниците.

Терените под електропроводите не се застрояват за обитаване или извършване на дейности.

- **Подстанции 110/20/ kV**

За ел. захранване на територията на Община Брезник се използва подстанция „Брезник" 110/20 kV собственост на ЕСО ЕАД, която едновременно е разпределителна на 20 kV.

Подстанцията е в мн. добро техническо състояние и задоволява потребностите на района. При възникване на необходимост от захранване на нови консуматори съгласно Наредбата за присъединяване на потребители и производители Електроразпределителното дружество изгражда нови съоръжения съобразно ЗУТ.

Съществуващата подстанция „Брезник" има възможност за развитие на мрежа средно напрежение с използване на кабелни или въздушни линии.

За предвижданото дългосрочно развитие на Община Брезник не се налага изграждане на нова ел. подстанция 110/20 kV.

Разпределителна мрежа 20 kV

– **Електропроводи и кабелни линии 20 kV**

Електропроводите /въздушни и кабелни/ 20 kV за захранване на селищата в Община „Брезник, около и в гр. Брезник са изградени така, че да се реализират пръстени с цел резервираност, както на битовите потребители така също и на промишлените. За отдалечените селищни системи електропроводите са лъчеви. В по-голямата си част електропроводите са собственост на Електроразпределителното дружество, като всички се управляват от градската диспечерска служба.

Електропроводите 20 kV са съставени от въздушни линии основно в крайградските зони и селищата и частично кабели с химически омрежен полиетилен тип САХЕкТ.

Въздушните електропроводи 20 kV създават ограничения със сервитутите си в урегулираните територии и подлежат на постепенно кабелиране.

Като цяло електроразпределителната мрежа 20 kV не е в добро състояние особено за отдалечените райони.

Авариите по електропроводните линии 20 kV основно се дължат на остаряла изолация, амортизирани стълбове и проводници.

Развитието на мрежа средно напрежение да се предвижда с използване на кабели 20 kV. Трасетата на кабелните и въздушни линии се определят с техническите проекти по реда на ЗУТ.

Трансформаторни постове и Възлови станции

На територията на гр. Брезник и околностите са изградени зидани трафопостове в самостоятелни УПИ,- вградени трафопостове, КТП, БКТП и мачтови трафопостове – общо 95 броя.

В по-голямата си част трафопостовете са собственост на Електроразпределителното дружество и се управляват от градската диспечерска служба.

Една част от трафопостовете в промишлените зони и крайградските индустриални и вилни зони са частна собственост, което затруднява тяхното управление и не дава възможност за пълното им натоварване за присъединяване на нови консуматори.

Голяма част от трасформаторните постове са с остаряла морално и технически апаратура, което води до смущения в електроснабдяването на Общината.

Ел. мрежа 0,4 kV

Електрическата мрежа ниско напрежение в населените места в по-голямата си част е въздушна. Кабелни линии НН има в гр. Брезник. За разлика от останалите нива на мрежите, мрежа 0,4 kV е с най-голям обем като дължини и брой съоръжения. Това е и причината тя да бъде изключително морално и физически остаряла и изисква огромни инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация. Недоброто състояние на мрежа НН води до влошаване качеството на доставената ел. енергия.

Като разпределителни табла се използват метални шкафове, които подлежат на корозия. В тази връзка напоследък навлязоха в експлоатация полимерните разпределителни кутии.

През 2013 г. е реализиран проект за модернизиране и изграждане на улично осветление със светлодиоден източник в населените места в общината, с което е постигната по- ниска консумацията на ел. енергия и е подобрено състоянието на улична осветителна мрежа на територията на общината.

6. ОЦЕНКА НА РИСКА.

Оценката на риска е част от процеса на управление на риска и включва конкретни стъпки:

- идентификация и първоначално описание на риска;
- анализ и преценяване на риска.

6.1. Идентифициране на риска.

В този етап от оценката на риска се определят опасностите и се описват рисковете. На територията на община Брезник съществува риск от бедствия вследствие на природни явления, инциденти, промишлени или други аварии.

6.1.1. Природни явления.

Природните явления, които могат да възникнат на територията на общината са:

- земетресение;
- речни наводнения;
- силни бури;
- градушки;
- снегонавявания;
- поледици;
- свлачища;
- горски пожари;
- високи температури;
- Продължителни суши;
- пожари в земеделски територии;
- животинска епидемия;
- човешка пандемия;

6.1.2. Инциденти

Инцидентите, които е възможно да се случат това са:

- разлив на опасни вещества;
- големи транспортни проишествия;
-

6.1.3. Аварии.

Възможни са аварии свързани със:

- скъсването на язовирна стена;
- завишен радиационен фон вследствие на авария в АЕЦ
- промишлени аварии.

6.2. Описване на риска - области на вредни последствия.

За целите на оценката на риска са дефинирани четири области на вредните последствия:

- Социални последствия - последствия за хората и прекъсване на нормалната социална функция – потенциалният брой на загиналите, на сериозно пострадалите или заболелите, както и броят на непосредствено засегнатите хора – евакуирани/преместени и временно настанени лица;
- Последствия за инфраструктурата - поражения на сгради, съоръжения, прекъсване на доставките на основни стоки/услуги;
- Икономически загуби - общите загуби в лева за всички категории, включително разходите за лечение, разходите за незабавни или дългосрочни мерки за възстановяване, разходите от прекъсване на икономическата дейност, косвени социални разходи и други преки и косвени разходи;
- Последствия за околната среда - въздействие върху географията на района с последствия за околната среда, релефа, природните ресурси - разходите за възстановяване на околната среда или щетите върху околната среда.

6.2.1. Описание на сценариите.

6.2.1.1. Земетресения

Общината попада в зона с висока сеизмичана активност и е сред класифицираните като „Втори ранг земетръсно – опасни участъци” по Земята. Попада под въздействието както на вътрешни, така и на външни за територията и сеизмогенни райони с очакван магнитут до 8 степен по скалата на Рихтер с интензитет VII – IX степен по скалата на Медведев-Шпонхоиер- Карник /МШК/ .

При силни земетресения с магнитут над 7-ма стпен и интензивност 9-та степен в епицентралната област се наблюдават смесени ефекти от земетръсното въздействие върху хора, сгради и природната среда.

Съгласно картата на сеизмично райониране на Република България за период 1000 години към Наредба РД-02-20-2 от 27.01.2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони, общината попада в райони с интензивност 9 –та степен по МШК.

При сеизмичното въздействие по разглеждания сценарий е възможно да възникване сложна обстановка, последствията от която за територията на общината може да се изразят в:

- паника и наранявания на хора. Увеличаване интензивността на движението на пътни – превозни средства на входно – изходните артерии.

- част от сградния фонд ще получи пълни и силни разрушения, а друга частични и слаби;

- човешки жертви, затрупани хора, нуждаещи се от спасяване. По-голяма част от населението ще остане без подслон и ще се нуждае от настаняване и всестранно осигуряване;

- необходимост от медицинско обслужване, от подслон, завивки, дрехи храна и вода, осветителни и отоплителни източници;

- нарушаване системата на електроснабдяване. Може да възникнат прекъсване на далекопроводи с мошност 110 kV и 20 kV електроповоди/въздушни и кабелни/ както и сериозни повреди в подстанция „Брезник” 110/20 kV.

- активизиране на свлачища;

- затрудняване снабдяването на населението с питейна вода поради нарушаване на водоснабдителната мрежа, повреди във водопроводните мрежи на административни и жилишни сгради, водещо до наводнения.;

- активизиране на свлачища;

- част от обектите от промишлеността ще излязат от строя.Възможно е спиране на някои,поради нарушаване на технологичните процеси, недостиг на вода за технологични нужди и др.;

- създаване на сложна пожарна обстановка;

- повишен риск от автопроизшествия;

- Разрушаване на земно – насипни стени на микроязовирите, при което ще се създаде опасност от заливане на земеделски земи и пътища, което ги прави неизползваеми. Може да възникне опасност и от скъсване на 2-те големи язовирни стени – яз. Красава/ за питейни нужди/ и яз. Бегуновци, последиците от което ще бъдат катастрофални.

- Нарушаване на транспортната инфраструктура, предизвикано от разрушения на пътните съоръжения, мостове и др. – неизползваеми транспортни артерии;

- нарушаване на съобщителната система в общината;

- възможно е възникването на епидемии;

- значителни загуби ще понесе животновъдството. Ще възникне голям обем от ветеринарно-санитарни и екарисажни работи и клане на животни по необходимост;

Последствията от земетресението:

Социални: Може да има загинали хора, хоспитализирани и такива с леки наранявания;

Ще има много семейства останали без жилища, които ще се нуждаят от настаняване и подслон и всестранно осигуряване.

Последствия за инфраструктурата

- поражения върху жилища. До началото на 1958 г. сградите и съоръженията в България не са осигурени срещу земетръсни въздействия. Първият действащ правилник за проектиране и строеж на сгради и инженерни съоръжения е въведен през 1957 г. и от 1987 г. е въведен нов Правилник основан на сеизмичното райониране в България . Изхождайки от това и на база данните на НСИ за жилищата по периоди на построяване близо 40% от жилищния фонд (жилища) в общината изграден в периода до 1960 г. -3216 сгради (37.8% относителен дял спрямо построените 8515 сгради към 31.12.2017 г.) не е осигурен срещу земетръсно въздействие, т.е. те могат да бъдат най- тежко засегнати. 55.9%. или 4764 сгради са изградени в периода 1960-1990 г., Възпроизводството на жилищата в периода 1990-2000 г. е значително по-малко (4.7%) След 2000 г., към фонда са добавени 1.6%., което означава , че много малка част от сградния фонд отговоря на съвременните правила и норми на проектиране и строеж на сгради и съоръжения в земетръсни райони.

В селата ситуацията е по-различна, т.е жилищният фонд е по-стар. 44.2% от жилищата са изградени до 1960 г., 49.2% са изградени в периода 1960-1990 г., 5.2% през 1990-2000 г. и 1.5% от жилищата в селата са изградени след 2000 г. Въпреки това, поради обезлюдяването на селата се очаква социалните последствия да са по- малки.

Етажността на сградите и тяхната конструкция също са от значение за последствията върху сградния фонд. Повечето от жилищните сгради в общината са едноетажни (3980 бр. – 46.8%) и двуетажни (3610 бр. – 42.5%) Високо строителство има само в град Брезник – четири осеметажни жил. блока.

Вида на конструкцията е представен в четири обобщени категории – панели, стомано-бетон, тухлени с бетонна плоча и тухлени с гредоред. Панелните жилища са 3.1% (268 бр.), по-голяма част от тях (232 бр.) са изградени в град Брезник. Стоманобетонните са 3.9% (336 бр.). Категорията „тухлени с бетонна плоча” са най-масовият вид сгради (48.7%) от всички жилищни сгради. Тухлените жилищни сгради с гредоред са 22.8% от жилищните сгради в общината, като техният дял е по-висок в селата (25.7%), докато в град Брезник той е 13.8%.

Поражения върху обществени сгради, транспортна, инженерна и друга инфраструктура.

Икономически загуби: милиони лв.

Последствия за околната среда: Контаминация, причинена от опасни вещества или материали в отделни територии.

6.2.1.2. Речни наводнения

На територията на община Брезник няма определени зони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.143 г от ЗВ.

Основната хидроложка единица тук се явява река Конска. Въздействие върху естествения отток на реката оказват язовирите, изградени на територията на община Брезник. Средногодишно разпределение на оттока на р. Конска е 0, 452 куб.м./сек. Водосборът й представлява горски територии, земеделски земи и в по-малка степен урбанизирани територии. Нейни леви притоци, преминаващи през урбанизираната територия на гр. Брезник се явяват реките „Бабешка", „Гоздовска", „Мала река" и „Романска". Други реки преминаващи през или в близост до населени места са р.„Светля", р.„Ръждица", р. „Непразнешка" и други по малки дерета. Националния институт по метрология и хидрология не извършва хидроложки наблюдения на въпросните реки. Съществуват хидрометрични станции само на р. Конска, но в близост до притоците и няма пункт със сходни хидрографни и хидроложки параметри.

Съгласно чл.106, ал.2 на Норми за проектиране на хидромелиоративни системи, корекциите на реки и съоръжения за защита от наводнение на населени места, индустриални зони се оразмеряват за обезпеченост на нормалното водно количество 1% (вероятност на повторение за 100 години) и се проверяват за повторение на максималното водно количество 0,1 % (вероятност на повторение за 1000 години). Изхождайки от тези норми е необходимо да се разгледа сценарий за по- високия риск, при който при по-продължителни и проливни валежи, както и при бързо снеготопене на територията на гр.Брезник и селата, могат да възникнат наводнения в населените места по поречията на гореспоменатите реки.При този сценарий е възможно да възникне обстановка при която да се наблюдават:

- Речни разливи, поради излизането на реките от коритата им, причинено от драстичното нарастване на речния отток, вследствие на интензивни валежи с рядка повторяемост и снеготопене, подприщвания от различен характер – обрасли речни корита, задръстени водостоци от отложени наноси и влачен дървен материал, подприщвания от ледоход или от ветрово въздействие.
- Невъзможност падналите водни маси от продължителни валежи да се поемат от дъждоприемните оттоци.
- Невъзможност съществуващите отводнителни и охранителни канали в отделните райони на общината и наличните сухи дерета да поемат по-големи количества повърхностни води, тъй като са предназначени за приемане на по-умерени количества повърхностни води, ако същите са насочени в техните корита.
- Пълноводните потоци от интензивни дъждове могат да се насочат по улици, да препълнят канализацията за повърхностни води и водата да излезе над нивото на бордюрите.Възможно е наводняване на отделни райони от територията на общината. При такива обстоятелства се наводняват приземните етажи,мазетата, сутерените и други помещения, намиращи се под нивото на уличните платна.
- Разрушаване на пътни и тротоарни платна, повдигане и изнасяне на асфалтовите и тротоарните настилки, извличане на земни маси с кал, тиня, инертни материали, строителни и битови отпадъци и запушване на канализационната мрежа за повърхностни води.
- Затлачване на деретата и каналите и заприщване на водостоците, при което ще се затрудни отвеждането на водата и тя ще излезе извън коритата и ще наводни ниските територии на града.

Последствия от наводнение:

Социални:Няма

Последствия за инфраструктурата: Разрушаване на пътища, мостове, наводняване на приземни етажи и мазета, сутерени, разрушаване на паянтови постройки.

Икономически загуби: стотици хиляди лв.

Последствия за околната среда:Няма

6.2.1.3. Скъсване на язовирна стена.

На територията на общината има изградени 9 бр. язовири: яз. „Бегуновци”, яз.”Красава -2”, яз. „Брезнишки извор”, яз. „Слаковци” и микроязовири : яз. „Красава” и яз. „Завала”. яз. „Конска”, яз. „Кошарево” и яз. „Брезник”.

За всеки един от язовирите е разработен авариен план на основание чл.138 а, ал.1 от Закона за водите по реда на чл.35, ал.1 от ЗЗБ и съгласно чл.163, ал.1 от Наредбата по чл.141 от Закона за водите. В тези планове са разгледани възможните аварийни и екстремни ситуации като:

- формиране на висока вълна с обезпеченост по голяма от проектната, застрашаваща целостта и функционирането на ХТС.
- формиране на висока вълна в следствие на разрушаване на язовирната стена и съоръженията към нея при – земетресение, военни конфликти, терористични действия, неправилна експлоатация на ХТС,
- настъпване на извънредни събития при експлоатация на язовирната стена и съоръженията към нея,;
- наводнения по поречието на реките след язовирната стена и др.

Описани са действията при различните ситуации, мерките за защита на населението, отговорните институции и длъжностни лица, средствата и ресурсите за изпълнение на предвидените мерки , реда за оповестяване и др.

Най – големи язовири на територията на общината са: яз. „Красава-2” с общ завирен обем 2 970 000 куб. м. и яз. „Бегуновци” с завирен обем 1 550 000 куб. м.Останалите язовири са с обем както следва:

- я.Завала – 75 000 куб. м., я.Красава-1 – 95 000 куб. м. , я.Бр.Извор – 131 417 куб. м., я.Брезник – 56 000 куб. м., я.Слаковски” – 330 000 куб. м. и я.Конска - 76 000 куб. м.

Застрашено е населението, попадащо в заливната зона на големите язовири, а именно населението на село Гърло при евентуална авария на язовирната стена на язовир Красава-2 и част от населението на село Ноевци при евентуална авария на стената на язовир Бегуновци.

№ по ред	Язовир	Населено място, попадащо в залив-ната зона	Брой населе-ние в залив-ната зона
1	**2**	**4**	**5**
19.	**Язовир “Красава” 2 970 000 m3** Община Брезник	с. Гърло - Гинина махала и Калайд-жийска махала	62
20.	**Яз. “Бегуновци” 1 550 000 m3** Община Брезник	с. Ноевци	50
		ВСИЧКО ЗА ОБЩИНА БРЕЗНИК:	**112**

Последствия от скъсване на язовирна стена:

Социални: Може да има загинали хора, хоспитализирани и такива с леки наранявания;

Ще има много семейства останали без жилища, които ще се нуждаят от настаняване и подслон и всестранно осигуряване.

Последствия за инфраструктурата: Разрушаване на пътища, мостове, съоръжения на електроснабдителната и водоснабдетелната система. В различна степен може да пострада сградния фонд – част от сградите могат да бъдат напълно или частично разрушени, наводнени етажи, мазета, сутерени, разрушаване на паянтови постройки.

Икономически загуби: милиони лв.

Последствия за околната среда:Няма

6.2.1.4. Пожари

- ***Горски пожари и пожари в земеделски територи.***

Община Брезник попада в район със среден риск от пожарна опасност, съгласно извършената оценка и картографиране на риска от горски пожари на територията на страната.

Горски и полски пожари могат да възникнат през периода от май до септември (октомври). Високите температури, продължително засушаване (липса на валежи) и изсъхване на сухата растителност в съчетание с човешка небрежност при боравене с огън и/или преднамерена дейност - палене на стърнища и суха растителност в пасища, мери и горски фонд създават условия за възникване на горски и полски пожари. Причините за възникване на горските пожари са най-често свързани с неправилно боравене с огън /човешка дейност/, природни фактори /мълнии/ и др.

Съществува опасност от възникване на горски пожари в трудно достъпни горски масиви в района на Бърдото, Гребен планина и селата Долна Секирна, Банище, Завала, Садовик, Брусник, Озърновци и други залесени с иглолистни и широколистни гори.

Особено опасни са пожарите в земеделски земи, граничещи с горски фонд, тъй като могат да се разраснат в горски пожар.

И при двата вида пожари – горски и полски съществува риск от разрастване на пожара. При усложняване на метеорологична обстановка - наличие на силен вятър могат да възникнат нови огнища на горене на голямо разстояние от основното огнище на пожара, причинени от падащи искри и въглени. Пожарът може да обхване значителна територия и да засегне населени места, стопански постройки, трайни насаждения (гори), сечища . При разпространение на пожара в населени места може да е необходимо да се предприемат извънредни защитни мерки: извеждане и/или евакуиране на хора към съседни населени места в общината, поради заплаха за живота и здравето им (наличието на вредни газове във въздуха, отделяни при горенето.

При възникване на пожар ще се създаде сложна обстановка в резултат, на която последствия ще са:

Социални последствия:Няма

Последствия за инфраструктурата:Може да има засегнати съоръжения, намиращи се в горски територии на електроразпределителните и др. дружества.

Икономически загуби: Стотици хиляди левове.

Последствия за околната среда: При пожар в горския фонд ще бъде унищожена ценна дървесина, флора и фауна. Ще има дълъг период на възстановяване вкл.и на екологичното равновесие.

- Пожар в градски условия.

Рискът от възникване на пожари в обществени и жилищни сгради, и в други закрити помещения се увеличава през зимния сезон, следствие от използването на отоплителни уреди.

Най-често източниците за възникване на пожар са: късо съединение, запалване в резултат на претоварване на ел.верига /искри от ел.произход/; топлинно действие на нагревателни ел.уреди; на лампи с нажежаема жичка; искри с механичен произход; горене на твърди вещества и материали; нагряване при триене и тлеещи цигари; топлинно действие от химични реакции на техническо оборудване; самозапалване на вещества и материали, действие на открит пламък от различен произход.

Не само откритият огън може да бъде източник на запалване, а и нагрети предмети над температурата на запалване на дадено вещество и/или материал, които чрез процеса на топлопренасяне могат да предизвикат запалване на място (помещение), което не е в съседство с източника на топлина.

Опасните въздействия на пожара върху човешкия организъм често се подценяват. Те са резултат не само от високата температура, но и отделяните токсични продукти при горенето на синтетични материали, използвани в бита.

През отоплителния сезон съществува висок риск от възникване на пожар в публични и частни жилищни сгради - опасност за живота и здравето на възрастни, инвалиди и неподвижни хора, както и за малки деца /заключени или оставени сами вкъщи/; загуба на движимо и недвижимо имущество; обгазяване на хора с вредни газове, отделяни в процеса на горене.

При пожар в бензиностанции с газ-станции и в промишлени обекти, работещи със съдове под налягане има риск от взрив и нанасяне на значителни щети на сгради, съоръжения.

Обектите, в както има риска от възникване на пожари, са, както следва:

- бензиностанция и газ-станция – 2 бр.;
- производствените предприятия по чл.35 от ЗЗБ;
- дървопреработвателните предприятия.
- сгради на земеделски кооперации, в които местодомуват селскостопански машини и се съхраняват горива за МПС и др. леснозапалими вещества;
- публични сгради с обществено предназначение - административни сгради, сгради на образователни /училища, детски градини/, културни /читалища/, социални /дом за стари хора/ и здравни институции, търговски обекти, жилищни и стопански постройки на граждани.
- Фирмите упражняващи шивашка дейност също крият риск поради боравенето с леснозапалими и отделящи токсични вещества материали. Това са „Брезина стил-2000”-ЕООД, ”ТЕХ– МА” ООД и „МО-Сизърс” ЕООД. Всички те са в близост до жилищни и обществени сгради.

Последствията от пожари в градски условия са:

Социални:може да има загинали и хоспитализирани хора.

Последствия за инфраструктурата:Изгорели и разрушени сгради, затворени и непроходими улици, прекъснати електропроводи, запушена канализация.

Икономически загуби: Стотици хиляди левове

Последствия за околната среда: Замърсяване на въздуха и околната среда, причинено от горенето и отделяне на опасни вещества.

6.2.1.5. Снегонавяване и обледяване

Територията на общината се обслужва от пътища от Републиканската пътна мрежа, които са основно от II и III клас. Участъци от пътищата от Републиканската пътна мрежа, които са в границите на община Брезник са

- Път II - 63 -Перник-Брезник-Трън – Стрезимировци - обща дължина - 15,8км.
- Път III- 605 – (Радомир - Перник)- Батановци - Пали лула - Ноевии - Мурено - Враня стена; Брезник-Батановци; Палилула-Горна Секирна; Брезник-Ракита и Брезник-Делян.
- Път III – 638 - (Мещица - Брезник)- Бабица - Гр. Сф Божурище;
- Път III – 811 - Гр. София -Арзан - Брезник - Пали лула;
- Път III -8114 - Брезник - Бегуновци - Долна Секирна - Горна Секирна - Горочевци - / Стайчовци - Пали лула /;

III –класните пътища са с обща дължина 82,772 км.

Всички останали пътища са част от общинската пътна мрежа, чиято общата дължина 117 км.

При обилен снеговалеж, спадане на температурите и силен вятър на територията на общината е възможно да възникне сложна обстановка и сериозно да бъде затруднено движението по пътищата.

По Републикански път Перник-Брезник-Трън, Брезник-Батановци, Брезник-Ракита, Брезник-Делян и Палилула-Горна Секирна може да има снегонавявания.

Може да се образуват снегонавявания и обледяване на общинската пътна мрежа водеща до селата Душинци, Горна Секирна, махала Логатор, Завала, Видрица, Бр.Извор, Кривонос и други. Поради това ще бъде затруднено снабдяването с хляб и други потребности от първа необходимост на засегнатите села.

Може да има закъсали и затрупани със сняг автомобили, автобуси и камиони.

Продължителните валежи и силни ветрове могат да доведат до обледяване на електропроводната мрежа. Вследствие на получената тежест са възможни прекъсвания на далекопроводната мрежа от 20кV и 110кV което ще наруши електроснабдяваннето за промишлени и битови нужди. Ще бъде нарушено и водоснабдяването. Редица населени места могат да се окажат в бедствено положение.

Социални:Премръзнали хора, нуждаещи се от медицинска и социална помощ.

Последствия за инфраструктурата: Прекъсване на електроснабдяването и водоснабдяването.

Икономически загуби: стотици хиляди левове.

Последствия за околната среда: Няма

6.2.1.6. Градушки, гръмотевични и ветрови бури.

На територията на общината могат да възникнат **градушки, силни гръмотевични и ветрови бури** и други, които ще нанесат значителни материални щети. Тези явления са с относително прогнозируем характер и при предстояща опасност в общината постъпват данни от МЕТЕО АЛАРМ –НИМХ чрез ОЦ на ГДПБЗН.

Природните явления нанасят големи щети на селското стопанство.

На територията на общината липсват ракетни площадки за борба с **градушките** и при такава с големи размери ще бъдат нанесени щети не само на селското стопанство, но и върху сградния фонд – върху покриви на сгради (счупени керемиди,счупени стъкла на прозорци и др. Също така ще пострадат автомобили, възможно е да пострадат и хора.

Силните бурии с ураганен порив на вятъра нанасят значителни щети когато преминават над населени места, стопански обекти, горски и залесени масиви, като нанасят поражения върху жилищни постройки, животни и могат да доведат и до загуба на човешки живот.

Последствията са:

Социални:Може да има пострадали хора с малки или по- сериозни наранявания.

Последствия за инфраструктурата:Прекъсване на електроснабдяването. Щети върху сградния фонд.

Икономически загуби: стотици хиляди левове.

Последствия за околната среда: Няма

6.2.1.7. Високи температури и засушавания.

Засушаване означава деградация на земята в сухите, полусухите и малко влажните зони в резултат на въздействието на различни фактори, включително изменението на климата и дейността на човека.

Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо

Почвеното засушаване настъпва при продължителен безвалежен период, който може да настъпи през всеки месец или сезон. Почвеното засушаване представлява продължителен период, при който се нарушава водния баланс в почвата и на растителните екосистеми, влошава се физиологичното състояние на растенията и добивите рязко спадат. При атмосферната суша, освен ниските валежи се наблюдават високи температури и ниска влажност на въздуха. Чести явления са сухите и горещи ветрове и вследствие на голямата евапотранспирация се нарушава водния баланс на растенията. Растенията се намират в най-неблагоприятни условия при настъпване на почвено-атмосферно засушаване. Комплексът от почвени и метеорологични условия се характеризира с много малки запаси от почвена влага, ниски количества валеж, високи температури, ниска влажност на въздуха и силни горещи ветрове. Под хидрологично засушаване обикновено се приема достатъчен дълъг период със сухо време, предизвикващ недостиг от вода поради намаление на водните количества в реките под нормалните и понижение на влагата в почвата или нивото на грунтовите води.

Намалените водни ресурси през засушливите периоди, заедно с недоброто състояние на водоснабдителната и канализационна система увеличават предпоставките за влошаване на качеството на водата.

Засушаването може да има значително въздействие върху екосистемите и селското стопанство на общината и да навреди на местната икономика. То води до негативен икономически и социален ефект и ефект върху околната среда.

6.2.1.8. Свлачища, срутвания и ерозия.

Свлачищата, срутванията и ерозионните процеси са неблагоприятни геодинамични процеси, които нарушават нормалното функциониране на инфраструктурата, състоянието на поземления и сграден фонд, тяхната цялост и експлоатация. Те носят не само материален, но и социален риск, свързан с катастрофалните последици от тях. На територията на общината са регистрирани и наблюдавани от "Геозащита" ЕООД пет свлачища, от които 3 бр. са потенциални и 2 бр. стабилизирани. Три от тях се намират в регулацията на селата Банище, Брусник и Завала, четвъртото е в близост до с. Станьовци на път PER – 2005. и петото свлачище на път PER 3013/II-63, п.к. Гърло - Трън/- Конска -/ PER 2011/

В зависимост от площта и дълбочината си, свлачищата се разделят на класове от I до IV. Четири от свлачищата в община Брезник са от най-лекия клас – IV. Свлачището в с. Брусник е III клас.

В таблица 28, Приложение 13 са показани идентификаторите, местоположенията, данните и характеристиките на тези свлачища според „Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие – 2015 ÷ 2020 г."

При разширяване на регистрираните свлачищни процеси или при възникването на нови свлачища от по- висок клас последствията ще са:

Социални: човешки жертви и затрупани хора, нуждаещи се от спасяване

Последствия за инфраструктурата: Частично разрушени, напукани сгради, нарушена пътна инфраструктура, пропадане на пътното платно, прекъснати електропроводи и водопроводи.

Икономически загуби:Стотици хиляди левове.

Последствия за околната среда:Няма

6.2.1.9. Завишен радиационен фон вследствие на авария в АЕЦ

При възникване на радиационна авария в АЕЦ "Козлодуй"или извън пределите на страната в зависимост от посоката и скоростта на вятъра, територията на общината може да попадне в зона на повишена радиация, изразяваща се в многократно превишаване на допустимите норми на радиационния фон и степента на радиоактивно замърсяване на почвата, селскостопанските култури, растителността, водата и въздуха. Това ще наложи провеждането на мероприятия за защита на населението и обектите от националното стопанство, насочени главно към предотвратяване или намаляване външното и вътрешно облъчване. Комплекса от мероприятия в тази насока предвижда защита на кожата и дихателните пътища от прякото или вторично въздействие на високите фонови стойности на йонизираща радиация и сравнително широкия спектър от радионуклиди –продукт на радиационната авария.

При авария в атомна електроцентрала, намираща се извън територията на страната, свързана с изхвърляне на радиоактивни вещества в атмосферата и при неблагоприятна за Р. България метеорологична обстановка е възможно част от замърсените радиоактивни въздушни маси да достигнат и замърсят територията на общината.

Отделни райони от общината могат да бъдат замърсени при нелегален трафик или преместване на ядрен материал или радиоактивни вещества.

Радиационни аварии могат да възникнат по време на превоз на свежо и отработено ядрено гориво и при аварии и инциденти с технологични източници на йонизиращи лъчения. При тях ще възникнат локални огнища, създаващи непосредствена опасност за обслужващия ги персонал.

Същите не представляват непосредствена опасност за населението, но могат да станат обект на посегателство, криминален трафик и радиационен тероризъм.

Значителен по обем работи ще представляват мероприятията по защита на храните, фуражите, водите, елементите на жизнената и околната среда, осигуряването на индивидуални защитни средства по предварителни разчети, йодна профилактика, извършването на евентуална евакуация или временно извеждане от опасните зони на население, животни и материални ценности. Ще бъде наложено провеждането на непрекъснат или режимен радиационен контрол и наблюдение.

Социални:облъчване на населението с дози над допустимите норми.

Последствия за инфраструктурата: Няма

Икономически загуби:Неясни.

Последствия за околната среда: Радиоактивно замърсяване на почвата, селскостопанските култури, растителността, водата и въздуха.

6.2.1.10. Промишлени аварии, свързани с отделяне на опасни химически вещества

Промишлени аварии с отделяне на опасни химически вещества могат да възникнат във фирми работещи с рискови вещества и материали.

Съгласно ЕО на ОУПО Брезник, одобрена със Становище № 2-2/06.11.2017 г. на РИОСВ Перник, на територията на община Брезник няма съществуващи предприятия, класифицирани като предприятия с нисък или висок потенциален риск (База данни на предприятия/съоръжения с висок рисков потенциал (ПСВРП) и нисък рисков потенциал (МОСВ - актуален към 24.07.2017), съгласно § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях (Наредбата), съдържаща информация по чл. 15, ал. 1 от Наредбата и писмо с изх.№ 08-00-238-1/16.06.2016 г на РИОСВ Перник).

Не са идентифицирани и групи от предприятия/ съоръжения с нисък и висок рисков потенциал, за които съществува риск от аварии и опасност от възникване на ефекта на доминото, предвид близостта им и наличните количества опасни химически вещества

Няма съществуващи предприятия и съоръжения, съхраняващи големи количества леснозапалими течности- ЛЗТ, или експлозивни, оксидиращиаерозоли, течности и др.

С ОУП се регламентира площадката за обект: Добив и преработка на подземни богатства по чл.2, ал.1 от ЗПБ– метални полезни изкопаеми – златосъдържащи руди от площ „Брезник", находище „Милинкамък", землище на гр. Брезник, община Брезник, област Перник", за който има издададено Решение по ОВОС ПЕ - 01-01/2013 г.На фирмата възложител „Трейс Рисорсиз" ЕООД, РИОСВ Перник е издала предписание с писмо изх.№ 04-01-161/13.06.2016 г. да извърши класификация на предприятието като ПСВРП или ПСНРП.

Съгласно извършената класификация с подадено уведомление(вх.№ 26-00-858-1/13.07.2016 г на РИОСВ Перник) на площадката на „ ТрейсРисорсиз" ЕООД няма предприятия/съоръжения с нисък и/или висок рисков потенциал.

Може да възникне сложна обстановка със сериозни последсвия в обекти, работещи с текстил и други вещества и материали, които при пожари предизвикват отделяне на токсични газове, Това са:

- „Брезина стил-2000"-ООД, „ТЕХ-МА" ООД, заимаващи се с производство на шивашки изделия;
- „Водоснабдяване ЕООД", съхраняваща хлор в неголеми количества – мах. 800 л. в стоманени бутилки за нуждите на ПСПВ и бензиностанциите с газостанции работещи на територията на общината. За тези обекти са разработени аварийни планове за действие при бедствия. Реално там ще се разглежда сценарий при пожар и последствията от него ще са както при пожар в градски условия.

6.2.1.11. Големи автотранспортни произшествия

Според определенията, залегнали в Закона за движението по пътищата и Инструкцията на Министерството на вътрешните работи за регистриране, отчитане и анализ на пътнотранспортните произшествия „Пътнотранспортно произшествие" (ПТП) е събитие, възникнало в процеса на движението на пътно превозно средство (ППС) и предизвикало нараняване или смърт на хора, повреда на пътно превозно средство, път, пътно съоръжение, товар или други материални щети.

Проучванията на пътнотранспортните произшествия показват, че те се дължат на комбинация от следните фактори: геометрия на пътния участък, характеристики на водачите и превозните средства, и на околната среда. Произшествията обикновено се дължат на

взаимодействието на повече от два от тези фактори. Най - честите причини за ПТП, с най-голям дял за пътните инциденти по вина на водачите са несъобразената и превишена скорост.

Други причини за тежки произшествия е нарушението “отнемане на предимство”, навлизането в лентите за насрещно движение, неправилни маневри, неправилно изпреварване, употреба на алкохол или друго упойващо вещество и др. , т.е. човешкият фактор има по-голямо влияние от състоянието на пътната инфраструктура.

Данни за пътнотранспортни произшествия, загинали и ранени в област Перник по общини за 2016 и 2017 г. са дадени в табл. №28

табл. №28

Брой

Област Общини	2016			2017		
	ПТП	Загинали	Ранени	ПТП	Загинали	Ранени

Година	Номер на пътя	Вид на преброителния пункт (Главен, Допълнителен или Автоматичен)	Номер на преброителния пункт	Местоположение на преброителния пункт (км)	Начало на преброителния участък (от км)	Край на преброителния участък (до км)	Леки автомобили	Автобуси	Леки товарни автомобили	Средни товарни автомобили	Тежки товарни автомобили	Товарни автомобили с ремарке и влекачи с полуприцепи	Общ брой товарни автомобили	Общ брой превозни средства	Единици леки автомобили	Оразмерителни автомобили на денонощие

Вероятността от възникване на големи автотранспортни произшествия е обусловена от гъстотата на пътната мрежа, интензивността на автомобилното движение, наличието на участъци с концентрация на пътнотранспортни произшествия (УКПТП) и др. През територията на общината не преминават автомагистрали и първи клас пътища. Няма и УКПТП. Гъстотата на пътната мрежа в община Брезник по клас на пътя показва, че за второкласните пътища тя е значително по-ниска от тази за област Перник и за Югозападния район. Причината е в твърде малката дължина на участъка от път II 63, пресичащ територията. По отношение на третокласните пътища стойностите за гъстота на пътната мрежа са по-добри от средните за област Перник и за района. Част от населените места в общината са транспортно обвързани чрез мрежата от общински пътища.

Съгласно действащите нормативни документи общо профилно преброяване на републиканската пътна мрежа се извършва на всеки пет години. В следващата таблица са показани данни за средноденонощна годишна интензивност на автомобилното движение през 2015 г**.** **Тр1**

2015	63	Д	1915	19.400	10.865	21.000	2749	5	210	100	25	32	367	**3121**	3544	84
2015	63	Д	1186	25.400	21.000	25.485	1520	1	119	69	32	43	263	**1784**	2113	103
2015	63	Д	1188	38.300	25.485	47.639	1241	20	84	54	26	37	201	**1462**	1749	98
2015	605	Д	1181	9.000	5.600	9.100	1591	6	144	51	17	37	249	**1846**	2160	73
2015	605	Д	1345	14.200	9.100	14.400	1110	4	75	17	12	4	108	**1222**	1342	25
2015	605	Д	1346	20.400	14.400	21.100	735	1	88	19	12	2	121	**857**	983	21
2015	811	Д	1183	35.430	32.430	38.130	952	3	121	27	16	15	179	**1134**	1340	42
2015	811	Д	1182	39.730	38.130	44.330	905	4	119	44	38	28	229	**1138**	1415	82

Видно от данните е налице неголяма интензивност на движение с много малък брой транспортни произшествия, при които има загинали или ранени с материални щети – най-вече върху автомобилите участващи в ПТП и върху елементи на пътната инфраструктура – предпазни огради, знаци, табели и др.

6.2.2. Анализ на вредните последствия.

На територията на общината е възможно възникване на различни по вид бедствия, идентифицирани в т. 6.1., които могат да предизвикат значителни загуби в човешки живот и материални ресурси. Идентифициране на областите на вредните последствия за всяка от разгледаните опасности са дадени в Табл.1 – Рискове и области на вредни последствия /Приложение №14 /

6.3. Анализ на риска

Анализът на риска има за цел да раздели приемливите рискове от значителните рискове. Той включва разглеждане на източниците на рискове, последствията от тях и вероятността за възникване на тези последствия.

За представяне на качествената оценка на риска използваме матрица за анализ на риска, определена от два фактора: вероятност и последствия.(табл.4 Приложение №14)

На база комбинацията между критериите за последствия /табл.2 Приложение №14/ и критериите за вероятност /табл.3 Приложение №14/ с Качествената матрица за анализ на риска, по БДС ISO 31010: „Управление на риска – методи за оценяване на риска определяме **нивата на риска**. (т.2 от Приложение №14)

На база извършения анализ на риска и определените нива на риск, ОбщСНРБ взе решение за по-нататъшно преценяване на рисковете с нива „Умерено“ и „Високо“.

В процеса на „преценяване на риска“ се определя ниво за последствията по критерий „Сериозност” (т.3, Приложение №14) и съответните числови стойности за критериите „Управляемост“ и „Нарастване“(табл.5, Приложение №14)

Оценката на риска чрез определяне на съответното ниво на риск, преценяването на риска със съответните числови стойности за трите критерия (Сериозност“, „Управляемост“ и „Нарастване“) и крайната числова стойност за всяка идентифицирана опасност са дадени в общия шаблон за оценката на риска от „Указания за разработването и готовността за изпълнението на плановете за защита при бедствия“ на Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет. /табл.№ 29, приложение №15./

На база на тези оценки опасностите идентифицирани на територията на общината са подредени в низходящ ред в таблица 30.

Таблица №30

№	Опасности	Крайна числова стойност от таблица 29
1.	Земетресения	14.2
2.	Скъсване на язовирна стена	12.9
3.	Високи температури	7.3
4.	Градушки, бурии	7.1
5.	Засушавания	6.5
6.	Горски пожари и пожари в земеделски територии	6.2
7.	Завишен радиационен фон вследствие на авария в АЕЦ	6.2

8.	Пожар в градски условия	6.1
9.	Свлачища	6.1
10.	Автотранспортни катастрофи	6,1
11.	Снегонавявания, обледявания и поледици	5.9
12.	Речни наводнения	5.6

III. ПРЕВЕНЦИЯ.

1. Цел на раздела.

Основната цел на превенцията е предотвратяването и/или намаляването на неблагоприятните последици, които могат да настъпят и засегнат живота и здравето на населението, околната среда и водите, както и за опазване на държавната, общинската и частната собственост вследствие на бедствия предизвикани от природни и/или човешки дейности.

Раздела представя рамката, насоките на СНВРБ, структурите, ролите, отговорностите и процесите, които могат да бъдат приложени за въздействие върху рисковете и постигане на дългосрочно намаляване на риска от бедствия.

За овладяването на бедствени ситуации и намаляването на загубите при ликвидиране на последствията е необходимо планиране и съгласуване на мероприятията по защитата на населението и собствеността.

Изключително важно значение за успешната защита на населението имат превантивните дейности и особено такива, които позволяват да се прогнозира появата или развитието на бедствените явления.

Възможните последствия за населението при възникване на бедствия налагат непрекъснато и целенасочено обучение по способите за защита и самозащита и своевременно информиране.

За осигуряване провеждането на спасителни и аварийно-възстановителни работи и условия за живот в бедстващи райони е необходимо създаването на запаси от материално-технически и финансови средства и регламентиране на реда и начините за използването им.

Съгласно изискванията на ЗЗБ за изпълнение на целите на областната програма за намаляване на риска от бедствия и във връзка с намаляване на рисковете, определени с настоящия ПЗБ се разработва **Общинска програма за намаляване на риска от бедствия.**

Съветът за намаляване на риска от бедствия разработва и координира изпълнението на общинската програма за намаляване на рисковете от бедствия (чл. 65а ЗЗБ).

Необходимо е да се осигури цялостен и интегриран подход за управление на риска, който не просто води до справяне със съществуващите, а и до недопускане създаването на нови рискове. Този подход трябва успешно да отговаря и на потребностите на отделните уязвими групи от населението. Прилагането му изисква спазването на принципите залегнали в НСНРБ, а именно:

- Отговорност и подготвеност на всеки гражданин-формиране на чувство на отговорност в отделния гражданин, за осигуряване на собствената безопасност и подготвеност, за адекватни действия при бедствия;
- Прозрачен подход при управлението на риска от бедствия–осигуряване на информираност на обществото, относно въведените мерки за управление на риска. Установяване на систематичен подход, осигуряващ възможност за участие на обществото, последван от реализиране на адекватни мерки за намаляване на риска от бедствия;
- Цялостно и интегрирано управление на риска от бедствия-справяне с всички рискове, произтичащи от големия брой опасности, на които сме изложени при преминаване през отделните фази –превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

Въвеждане на управлението на риска от бедствия в провежданите секторни политики от компетентните министерства и ведомства;

- Съобразяване с последиците от бедствия-фокусиране върху негативните последици от бедствията за адекватно планиране и устройство на територията, информирано вземане на решения, по-добро приоритизиране и разпределение на наличните ресурси. Осигуряване на ясни и надеждни източници на финансиране;
- Използване по най-добрия начин на информация, експертиза, наука и технологии-осигуряване ефективното използване на информационни системи и прилагането на научни изследвания и постижения, е жизнено важно в процеса на управление на риска от бедствия. Изграждане във всеки един сектор на капацитет и системи, които да подпомагат процеса на вземане на решения.

2. Основни компоненти на раздела.

2.1. Принципи и критерии за намаляване на риска от бедствия чрез превенция:

- специфичност – дейностите по изпълнение на мерките, определени в раздела е насочена към конкретна област за подобрение;
- измеримост – резултатите от изпълнението на дейностите може да бъде количествено измерен;
- отговорност – ясно определени отговорни институции за изпълнението на дейностите;
- реалистичност – резултатите от изпълнението на дейностите следва да са постижими с наличните ресурси;
- времева обвързаност – ясно е посочено кога ще бъдат изпълнена дейностите.
- наблюдение и контрол по изпълнението на дейностите за намаляване на риска от бедствия.

2.2. Определяне на мерки за превенция.

Мерките за превенция имат за цел намаляване на рисковете, приоритизирани в раздел ПРОФИЛ НА РИСКА.(таблица №30)

2.2.1. Земетресение.

- спазване изискването на Наредба № РД-02-20-2 от 27 януари 2012 г. за проектиране на сгради и съоръжения в земетръсни райони (Обн. ДВ. бр.13 от 14 Февруари 2012 г.), проектирането на сгради, съоръжения, комуникации и други обекти да се осъществява със съответния сеизмичен коефициент Кс за населеното място;
- включване в подробните устройствени планове на застрашените територии, съгласно картите за сеизмичен риск, след изготвянето им по реда на Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия (Обн. ДВ. бр. 84 от 2 ноември 2012 г.);
- подготовка на населението за реагиране при земетресение - организира се от кметовете на общините чрез предоставяне на информация по подходящ начин и се подпомага от органите на изпълнителната власт в рамките на своята компетентност чрез поддържане на информация на интернет страницата си за намаляване на риска от бедствия и за начините на поведение, и за защитните мерки, съгласно изискването на чл. 17 от Закона за защита при бедствия (Обн. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г.)
- обучение в системата на предучилищното и училищното образование и в системата на висшето образование, съгласно изискването на чл. 16 от Закона за защита при бедствия;
- подготовка на съставните части на единната спасителна система чрез провеждане на тренировки и учения.

2.2.2. Речни наводнения

На територията на община Брезник няма определени зони със значителен потенциален риск от наводнения по чл.143 г от ЗВ. В Плана за управление на риска от наводнения в Западнобеломорски район 2016-2021 г. не са моделирани географски райони, които може да бъдат наводнени при 20 г., 100 г. и 1000 г. (вероятен период за повторно настъпване) за територията на общината. Въпреки това в раздел ПРОФИЛ НА РИСКА от настоящия план за

тази опасност е определено умерено ниво на риск и могат да се приложат планираните в ПУРН на ЗБР (Приложение 4. Програма от мерки) общи мерки за района на басейново управление (РБУ) както и мерки за намаляване на риска от наводнения, които следва да бъдат изпълнявани, в съответствие с Глава девета от Закона за водите (Защита от вредното въздействие на водите) Това са:

- Разширяване на „тесните места" като мостове и др., които водят до подприщване на речния отток;
- Разработване и изпълнение на общинска програма за намаляване на риска от бедствия вкл. наводнения, която адекватно да отразява управлението на риска от наводнения;
- Организация и информиране на заинтересованите страни надолу по речното течение;
- Информиране и осигуряване на широк достъп до информация на населението чрез използването на съвременни способи и технологии
- Организиране обследване на техническото и експлоатационното състояние на мостовете;
- Повишаване готовността на населението за реагиране при наводнения
- постоянен мониторинг на застрояването в близост до заливаемите зони;
- поддържане проводимостта на речните легла, вкл. в 500-метровата зона след язовирите;
- поддържане и експлоатация на диги, корекции на реки и дерета и други хидротехнически и защитни съоръжения, отводнителни системи и полета, отводнителни помпени станции (ОПС);
- премахване на незаконни постройки, подприщващи съоръжения, огради, складирани материали и други намиращи се в границите на речните легла или дерета;
- изграждане и поддържане на дъждовна канализация.
- навременни предупреждения и прогнози;

2.2.3. **Наводнения от скъсване на язовирна стена:**

- ежегодни пролетни и есенни технически прегледи на хидротехническите съоръжения, приключващи с изготвяне на протоколи, в които се набелязват ремонтните и инвестиционни работи за следващата година;
- изготвяне на анализ на техническото състояние на всяка язовирна стена веднъж на три години;
- изготвяне, своевременно актуализиране на аварийните планове и проиграване на аварийни планове на язовирни райони и обособяване на аварийни складове, оборудвани с необходимите техника и материали;
- изграждане на съвременни системи за оповестяване ;
- ликвидиране на потенциално опасни язовири, чието техническо състояние не позволява по-нататъшната им експлоатация.
- повишаване на подготвеността на населението и познаване на опасността;

2.2.4. **Горски пожари и пожари в земеделски територии.**

- провеждане на кампании за пожарна безопасност в горските територии и земеделските земи;

- информационно–разяснителна дейност чрез използване на подходящи средства;

- изграждане и поддържане на противопожарни депа;

- засилване бдителността на населението, тяхната лична отговорност и бързата и адекватна реакция при възникване на пожар;

- изграждане на пожароизвестителни системи.

2.2.5. **Пожар в градски условия.**

- поддържане на актуални аварийни планове на обектите по чл.35 от ЗЗБ – бензиностанции и газ- станции; лечебни заведения за болнична помощ, училища и детски градини;

- спазване на противопожарните изисквания в обекти, работещи с текстил и други вещества и материали, които при пожари предизвикват отделяне на токсични газове;

- обучение на служителите и провеждане на тренировки и учения.

- провеждане на информационно- разяснителна кампания през отоплителния сезон с приоритетна насоченост към инвалиди, трудно подвижни възрастни и самотни хора.

2.2.6. **Снегонавявания и обледявания, силните бури и градушки, високи температури, и засушавания** са природни явления с относително прогнозируем характер. При предстояща опасност в общината постъпват данни от МЕТЕО АЛАРМ –НИМХ чрез ОЦ на ГДПБЗН, а населението се информира чрез национални и регионални медии, което определя високо текущото ниво на превенция на риска и позволява предприемането на превантивни мерки.

2.2.7. **Свлачища, срутвания, ерозии.**

Тъй като свлачищата имат висок рисков потенциал в населените места, където биха нанесли поражения върху населението и инфраструктурата е необходимо мерките за превантивна защита да се насочат в зони с установени свлачищни процеси в жилищна зона:

- Преди издаване на виза за проектиране, за всеки конкретен обект да се изисква геоложки доклад;

- Сградите да се ситуират с дългите си страни успоредно на хоризонталите

- При стръмни склонове сградите се разполагат върху терасиран участък от терена, в ниската част на склона, където свлачищният натиск е минимален или където земният масив след сградата е стабилен;

- Сградите в план да имат опростени форми, като отношението на дългата към късата страна да не е по-голямо от 2; при невъзможност сградите в план се разделят на прости геометрични форми с дилатационни фуги, пресичащи и фундаментите на отделните тела; дилатационните фуги се конструират като противоземетръсни;

- По височина сградите се проектират с опростена геометрична форма и с еднаква коравина, като се избягва или се свежда до минимум използването на конзолни елементи- архитектурно-планировъчни, конструктивни и инсталационни изисквания при проектиране на сгради и съоръжения в свлачищни райони- Наредба № 12 от 3.07 2001 г. за проектиране на геозащитни строежи, сгради и съоръжения в свлачищни райони (ДВ бр.68/2001, обн. 2005 г.).

Освен това е необходимо:

- Поддържане на изградени дренажни съоръжения за отводняване на свлачищни райони и изграждане на нови и поддържане на съществуващи контролно-измервателни системи, необходими за оценка на динамичното поведение на свлачищните райони и ефективността на изградените противосвлачищни съоръжения;
- Планиране, възлагане и изработване на проекто-проучвателни разработки, осигуряващи проектна готовност за обекти и дейности, свързани с предотвратяване на риска от бъдещи аварии и щети.

2.2.8. **Завишен радиационен фон вследствие на авария в АЕЦ**

- познаването на опасността от страна на компетентните органи и населението;
- обучение на населението за действие при повишена радиация;
- познаване на външния авариен план на АЕЦ „Козлодуй“, разработен съгласно изискването на Глава осма „Аварийно планиране и аварийна готовност“ от Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ЗБИЯЕ)(Обн. ДВ. бр. 63 от 28 Юни 2002 г.);

- разработване и поддържане на план за защита при ядрена или радиационна авария като приложение към общинския план за защита при бедствия по чл. 9 от ЗЗБ;
- провеждане на учения и тренировки на общинския щаб за изпълнение на плана;
- непрекъснат контрол на радиационния гама-фон на територията на общината чрез ежедневен мониторинг, посредством измерване с уред РР -51 М от оперативните дежурни.

2.2.9. **Автотранспортни катастрофи**

Мерките за превенция на автотранспортните произшествия трябва да са насочени към постигане на целите на Национална стратегия за подобряване безопасността на движението по пътищата на Република България за периода 2011 - 2020 г.:Намаляване броя на убитите и броя на тежко ранените при ПТП.

В тази връзка е необходимо:

- Поддържане и рехабилитация на транспортната инфраструктура
- Поддържане и подобряване на пътната маркировка
- предприемане на своевременни действия за обезопасяване на „крайпътното пространство“ и осигуряване на „свободна от препятствия крайпътна зона“, чрез премахване на препятствия или обезопасяването им, с цел намаляване на последствията при пътно-транспортни произшествия от типа „напускане на пътното платно“.
- полагане на постоянни грижи за поддържане на зелените площи, дървесната и храстовата растителност в обхвата на уличните и пътните платна, с цел осигуряване на достатъчна видимост на пътните знаци.
- прилагане на средства и механизми за повишаване културата по безопасността на движението, информираност на населението, обучителни програми за деца и ученици, свързани с безопасността на движение.
-

IV. ГОТОВНОСТ

1. Цел и основни компоненти на раздел „Готовност“.

1.1. **Цел на раздела** - да се извърши преглед на текущите нива на организационна готовност на съставните части на ЕСС и готовността на населението.

Съгласно ЗЗБ, "Готовност" са знанията и способностите на държавни структури, организации, общности и хора, които спомагат за предвиждането, реагирането и ликвидирането на последствията от вероятни, неизбежни, случващи се или случили се бедствия, постигнати в резултат на предварително предприети действия.

В раздела е описана готовността за справяне с бедствия, включваща планиране, обучение, тренировки на съставните части на ЕСС и населението.

1.2. Основни компоненти:

1.2.1. Текущи нива на готовност на съставните части на ЕСС и готовността на населението (Таблица 31), въз основа на получените резултати за „Готовност“ в раздел II „Профил на риска“.

Основните съставни части на единната спасителна система (ГДПБЗН - МВР, ОДМВР, БЧК и центровете за СМП) осигуряват непрекъсната готовност за приемане на съобщения при възникване на бедствия, тяхната оценка и незабавни действия

Готовността на държавни структури и организации и др. се изразява в разработването и поддържането на свои планове и процедури за действие при бедствени ситуации и поддържането на постоянна съобщителна връзка.

Таблица 31. Описание на текущите нива на готовност на съставните части на ЕСС и готовността на населението.

Опасности	Текущо ниво на готовност на съставните части на	Текущо ниво на готовност на населението

	ЕСС	
Земетресения	средно	средно
Речни наводнения	Високо	средно
Скъсване на язовирна стена	високо	средно
Горски пожари и пожари в земеделски територии	високо	средно
Пожар в градски условия	високо	средно
Снегонавявания и обледявания	високо	средно
Високи температури	високо	средно
Засушавания	високо	средно
Градушки, бури	високо	средно
Свлачища	високо	средно
Завишен радиационен фон вследствие на авария в АЕЦ	високо	средно
Автотранспортни катастрофи	високо	средно
Човешка пандемия	високо	средно

1.2.2. Проблемите, които възникват от текущите нива на готовност, свързани със спецификата на района на действие на СНРБ.

1.2.2.1.Готовност на съставните части на ЕСС – проблеми:

- Липса на достатъчно сили и средства за адекватна намеса при бедствия (сили и средства на ЕСС, доброволци и др.);
- Персоналът за координация при реагиране и възстановяване не е подходящо обучен за ефективно изпълнение на задълженията си;
- Липса на информация за достъпни ресурси и начина на привличането им;
- Координацията между съставните части на ЕСС в случай на бедствия не е на необходимото ниво;

1.2.2.2.Готовност на населението – проблеми:

- Ниско ниво на обществена информираност за опасностите, възможните последствия и необходимите действия на населението, което не може да осигури ефективна готовност;
- Нужда от повишаване на осведомеността на населението, с цел адекватно реагиране при ранно предупреждение и оповестяване при бедствия;
- Липса на ключови показатели за готовността на населението (като съотношението на хората запасили се с достатъчно вода, храна, приспособления за готвене и подслон при бедствия).

1.2.3. Мерки за готовност, свързани с поддържането и подобряването на готовността, включващи планиране, обучение и тренировки:

- Осигуряване на достатъчно сили и средства за справяне с възникналото бедствие;
- Постигане на изискващото се ниво на взаимодействие и координация между участниците в реагирането и възстановяването при бедствия;
- Осигуряване посрещането на първоначалните нужди на населението и участниците;
- Повишаване информираността на населението.

1.2.4. Описание на методите и средствата, необходими за изпълнение на мерките:

- Разработване на максимално-вероятни и тежки сценарии за бедствия в зависимост от определените рискове и преценка на необходимите сили и средства за справяне с тях;
- Провеждане на обучения, тренировки и учения за подобряване на готовността за реагиране при бедствия, взаимодействието и координацията на органите на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС;

- Провеждане на обучение на населението за рисковете от бедствия, начините на поведение и действие и за изпълнението на необходимите защитни мерки;
- Подобряване информираността на населението и действията, които следва да предприемат според съответната опасност.

1.2.5. Задължения подпомагащи планирането на готовността.

При възникване на бедствия съставните части на единната спасителна система организират и изпълняват дейностите съгласно плановете за защита при бедствия.

Планирането на защитата при бедствия се извършва на общинско, областно и национално ниво.

Учения се планират и провеждат за подобряване на взаимодействието и координацията на съставните части на единната спасителна система и органите на изпълнителната власт за реагиране при бедствия. Тренировките и ученията се провеждат по заповед на министъра на вътрешните работи, областния управител или на кмета на общината.

Органите на централната изпълнителна власт и съставните части на единната спасителна система разработват планове за защита при бедствия за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво. Плановете се утвърждават със заповед на съответния ръководител след съгласуване съответно с председателя на СНРБ към МС, ОСНРБ или Общ.СНРБ.

Юридически лица и еднолични търговци, собственици и ползватели, осъществяващи дейност в обекти, представляващи строежи по чл. 137, ал. 1, т. 1, буква "г" или "д" от Закона за устройство на територията (Приложение № 16), която представлява опасност за възникване на бедствие:

- разработват авариен план на обекта, в който е описано времето за готовност за реагиране на структурите и лицата от обекта за изпълнение на предвидените мерки;
- организират провеждането на тренировки по изпълнение на аварийния план най-малко веднъж годишно;
- изграждат и поддържат локални системи за оповестяване за осигуряване на ранно предупреждение на персонала, компетентните органи и населението;
- създават, подготвят и поддържат в готовност силите и средствата от обекта и средства за защита на работещите на територията на обекта;
- провеждат обучение на работещите за защита при бедствия.

Юридическите лица и едноличните търговци, осъществяващи дейност в сгради за обществено обслужване, представляващи строежи по чл. 137, ал. 1, т. 2, буква "д" от Закона за устройство на територията, както и в лечебни заведения за болнична помощ, училища и детски градини, независимо от тяхната категория по чл. 137 от Закона за устройство на територията (Приложение № 17):

- изготвят план за защита при бедствия на пребиваващите, който съдържа времето за готовност за реагиране на лицата от обекта за изпълнение на предвидените мерки;
- организират провеждането на тренировки за изпълнение на плана най-малко веднъж годишно;
- провеждат обучение на персонала за защита при бедствия.

1.2.6. Дейности свързани с готовността (Таблица 32).

Дейностите свързани с готовността за справяне с бедствия, включват планиране, обучение, тренировки на съставните части на ЕСС и населението.

Таблица 32.

Дейности, които са предвидени за изпълнение	Отговорни структури за изпълнението на всяка от дейностите (водещи и подпомагащи)	Времевата рамка за изпълнение на всяка от дейностите
1. Планиране:		
1.1. ОПЗБ	ОСНРБ	3 години от влизане в сила

		на ЗИДЗЗБ
1.2. Общински ПЗБ	Общински СНРБ	3 години от влизане в сила на ЗИДЗЗБ
1.3. ПЗБ за изпълнение на задачите, произтичащи от НПЗБ и плановете на областно и общинско ниво.	Териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС	След разработване на плановете на областно и общинско ниво.
1.4. Планове за защита при бедствия на пребиваващи в обекти	ЮЛ и ЕТ, осъществяващи дейност в сгради и съоръжения за обществено обслужване с капацитет над 1000 места за посетители, както и в лечебни заведения за болнична помощ, училища и детски градини.	Постоянна
1.5. Аварийни планове на обекти	ЮЛ и ЕТ, собственици и ползватели, осъществяващи дейност в обекти, която представлява опасност за възникване на бедствие.	Постоянна
2. Обучение		
2.1. Обучение на органите на изпълнителната власт и другите държавни органи	Ръководителите организират обучение на служителите от подчинените им звена, служби и други оперативни структури за изпълнение на дейности по защитата.	Съгласно планове и програми
2.2. Обучение на населението за защита при бедствия	Организира се от кметовете на общините чрез предоставяне на информация по подходящ начин. Органите на изпълнителната власт в рамките на своята компетентност подпомагат обучението чрез поддържане на информация на интернет страницата си за намаляване на риска от бедствия и за начините на поведение и за защитните мерки.	Ежегодно
2.2.1. Обучение в системата на предучилищното, училищното образование за защита при бедствия	Водеща - РУО Подпомагащи – РДПБЗН, Обл.С на БЧК, неправителствени организации (Органите на изпълнителната власт в рамките на своята компетентност подпомагат обучението чрез поддържане на информация на интернет страницата си за намаляване на риска от бедствия и за начините на поведение и за защитните мерки).	Съгласно учебните програми
3. Тренировки		
3.1. Тренировки и учения на щаба за изпълнение на задачите на ОбщПЗБ	Провеждат се на областно и общинско ниво по заповед на областния управител на област Перник и/или на кмета на общината	Тренировки - най-малко веднъж годишно

		Учения - най-малко веднъж на 2 години
3.2. Тренировки и учения за изпълнение на задачите от плановете на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС	Териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС	Съгласно плановете на съответните структури
3.3. Тренировки по изпълнение на аварийни планове на обекти	ЮЛ и ЕТ, собственици и ползватели, осъществяващи дейност в обекти, която представлява опасност за възникване на бедствие.	Най-малко веднъж годишно
3.4. Тренировки по изпълнение на планове за защита при бедствия на пребиваващи в обекти	ЮЛ и ЕТ, осъществяващи дейност в сгради и съоръжения за обществено обслужване с капацитет над 1000 места за посетители, както и в лечебни заведения за болнична помощ, училища и детски градини.	Най-малко веднъж годишно

V. РЕАГИРАНЕ

1. **Цел на раздел „Реагиране“** - да регламентира принципите за реагиране, приоритетите, системите, организационната рамка, функциите и задачите на съставните части на ЕСС (структурите и организациите на съответното областно/общинско ниво, партньорски организации), които ще бъдат задействани, развърнати и координирани по време на бедствие.

Съгласно §1, т. 24 от Допълнителните разпоредби към ЗЗБ, "Реагиране" са действията, които са предприети по време на или непосредствено след бедствието с цел спасяване на човешки живот, намаляване на въздействията върху здравето, осигуряване на обществената безопасност и на основните потребности на засегнатите хора.

В раздел „Реагиране“ се определят оперативните мерки, структурите на ЕСС, процесите и отговорностите при възникване на бедствие.

2. Основни компоненти на раздела

2.1. Управление при бедствия. Обявяване на бедствено положение.

- Кметът организира и ръководи защитата при бедствия на територията на общината. Създава със заповед (Приложение № 2) щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия и за взаимодействие с националния и с областния щаб.

Контактите с членовете на щаба за изпълнение на ОбщПЗБ са посочени в Приложение № 3. При свикване на щаба при тренировка или при възникване на бедствие данните за отговорните длъжностни лица - имена и телефони за контакт се попълват във формата за организационна структура за управление при бедствие, която е неразделна част от плана - Приложение №7

Общинският щаб извършва следните основни дейности:

- анализ и оценка на обстановката при бедствие;
- предлага за одобрение решения относно необходимия обем и ресурсно осигуряване на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи за предотвратяване,

ограничаване и ликвидиране на последствията от бедствието и за подпомагането на засегнатото население;

- осъществява контрол по изпълнението на задачите и мерките за овладяване на бедствието;
- информира чрез медиите населението за развитието на бедствието, за предприетите действия за неговото ограничаване и овладяване и за необходимите предпазни мерки и действия;
- докладва за хода на провежданите защитни мероприятия.

В щаба за изпълнение на общинския план за защита при бедствия са включени представители на всички структури, участващи в реагирането. Кметът със заповед определят ръководител на операциите, който притежава необходимата експертиза и опит в зависимост от характера на бедствието (чл.31, ал.2 ЗЗБ). Ръководителят на операциите организира и контролира изпълнението на одобрените решения на общинския щаб по чл. 65, ал. 1, т. 7 от ЗЗБ, осъществява взаимодействието и координацията между частите на ЕСС, участващи в изпълнението на дейностите по чл. 19, ал. 1 ЗЗБ в района на бедствието (чл.31, ал.1 ЗЗБ).

Обявяване на „бедствено положение“ от кмета на общината за цялата или за част от територията на общината: въвежда се общинския план за защита при бедствия. Когато мащабът на бедствието надхвърля възможностите за справяне с наличните сили и средства на ЕСС на общинско ниво и са необходими допълнителни ресурси, кметът на община Брезник може да поиска от Областния управител помощ и обявяване на „бедствено положение“ чрез Оперативния център на РДПБЗН-Перник. При въвеждане на областния план за защита при бедствия управлението преминава на областно ниво. Общинският щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия на община Брезник продължава да изпълнява своите функции и задължения, като координацията и управлението на силите и средствата на ЕСС се осъществява на областно ниво от областния управител и щабът за изпълнение на областния план за защита при бедствия.

При обявяване на „бедствено положение“ ръководителят (кмета) възлага на членове на щаба изпълнението на определени функции (планиране, операции, логистика), като сформира съответни секции и техни ръководители, показани на Фиг.1. Той определя и следните подпомагащи го позиции:

- отговорник за публичната информация – разглежда всички въпроси, свързани с медиите и координира разпространяването на информация до тях;
- отговорник за взаимодействието (лице/а за връзка с органи и организации) – поддържа контакт със структурите, участващи в реагирането при бедствие;
- отговорник за безопасността – следи за безопасните условия и предлага мерки за осигуряване на безопасност на персонала, включен в операциите.

Конкретни ръководители на секции и подпомагащи отговорници са посочени в Приложения № № 8, 9, 10, 11 и 12.

Фиг.1.

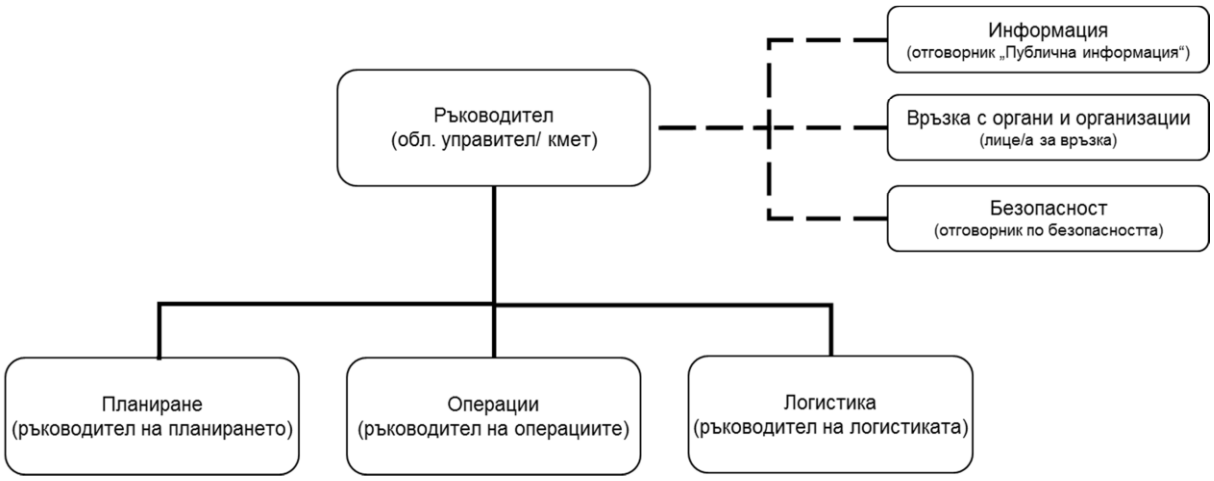

При обявяване на „бедствено положение“ и въвеждане на Общ.ПЗБ, секция „Планиране“ попълва форми Приложения №№ 6 и 7.

2.2. Принципи за реагиране в района на действие на Общинския СНРБ:

- отговорност – ясно определени отговорни институции за изпълнението на дейностите;
- ангажираност от всички институции за изпълнението на дейностите;
- реалистичност – резултатите от изпълнението на дейностите следва да са постижими с наличните ресурси;
- адекватност.

2.3. Идентифицирани в практиката проблеми при реагиране, целящи подобряване на организацията:

2.3.1. Подобряване на взаимодействието между съставните части на ЕСС:

- Повишаването на готовността, оперативната координация и капацитета за реагиране на основните съставни части на ЕСС, чрез участия в провеждането на учения, тренировки и други обучения на съставните й части и усъвършенстване на нормативната уредба;
- поддържане в готовност на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване при бедствия (НСРПО);
- Провеждане на тренировки за проверка готовността на системите за ранно предупреждение, оповестяване и информиране;
- Поддържане на актуална база данни за длъжностните лица в различните нива за управление на Единната спасителна система;
- Познаване на Общинския ПЗБ от всички участници на СНРБ и ЕСС, с цел подобряване на координацията при реагиране при бедствие.

2.3.2. Подобряване на организацията за оповестяване на населението:

2.3.3. Повишаване на административния капацитет на съставните части на ЕСС за реагиране при бедствия.

2.3.4. Осигуряване на ключови ресурси в помощ на усилията при реагиране, като специализирана техника, специализирано оборудване, средства за комуникации.

2.3.5. Засилване на мотивацията за включване и участие в доброволното формирование на общината.

2.4. Описание на ролите, функциите и отговорностите при реагиране (Таблица 33):

Таблица 33

Рискове, съгласно таблица 30	Функции/задачи	Отговорни структури
Земетресения	Оповестяване на щаба за изпълнение на общинския план за защита при бедствия	Дежурен по ОбСС
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -спиране на електроподаването, водоснабдяването -спиране на движението по застрашени пътни участъци	ЕРМ Запад ЕАД, ЕСО ЕАД-МЕПР- Перник, ВиК-Брезник, РПС-Брезник, община и РУ на МВР- Брезник
	Спасителни операции: -издирване и изваждане на пострадали под развалини (извеждане на пострадали от трудно проходими, опасни и недостъпни места, осигуряване на въздух на затрупани	РСПБЗН, РУ на МВР, ДФ

	хора, осветяване зоната за извършване на спасителни дейности) -гасене на пожари -устройване на проходи -оказване на първа помощ на място на пострадали. - транспортирането на пострадалите до лечебни заведения -осигуряване на обществения ред, регулиране на движението, отцепване на мястото за намеса	 РСПБЗН, ДФ РСПБЗН, община, ЮЛ съгласно сключените споразумения по ЗЗБ РСПБЗН, ЦСМП, подпомагани от Обл.С на БЧК Структурите на МЗ и МВР РУ на МВР
	Евакуация на населението останало без подслон	ОбщА, кметове на населени места, ЮЛ съгласно сключените споразумения по ЗЗБ
	Разсредоточаване на културни и материални ценности	Ръководители на институции
	РХБЗ при инциденти и аварии с опасни вещества и материали вследствие на земетресение: -разузнаване, спасяване на пострадали, локализиране на разливи, вземане на проби, извършване на анализи и ликвидиране на аварии -извършване деконтаминация на хора, техника и оборудване	 РСПБЗН, РЗИ, РИОСВ, ЦСМП РСПБЗН, РЗИ
	Ограничаване на разпространението и ликвидиране на възникнали епидемични взривове, епидемии и епизоотии от заразни и паразитни болести: - изолиране на района на епидемията/пандемията; - вземане и анализ на проби; - локализиране и ликвидиране на заразите.	 РУ на МВР РЗИ, ОДБХ РЗИ, ОДБХ, РСПБЗН
Речни наводнения и скъсване на язовирна стена	Предупреждение	НИМХ, МОСВ, БДЗБР, РДПБЗН, ДАМТН
	Получаване на информация за мястото на наводнението и има ли пострадали.	РСПБЗН, ОбщА, ЦСМП, РУ на МВР
	Оповестяване	РДПБЗН
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -наблюдение в районите на заливните зони -предприемане на мерки за намаляване на	 Кмет на община, кметове на населени места, РСПБЗН, концесионери на язовири РСПБЗН, кмет на община,

	вредното въздействие на водите (възстановяване и надграждане на диги, ограничаване притока на вода, аварийно изпускане на водохранилища и отклоняване на водни потоци).	концесионери на язовири, ЮЛ съгласно сключените споразумения
	-спиране на движението по застрашени пътища -осигуряване на обществения ред, регулиране на движението, ограничаване достъпа до залетите места.	РУ на МВР, РПС - Брезник,ОбщА РУ на МВР
	Спасителни операции: -извеждане на застрашеното население на безопасно място -извършване на разсредоточаване на културни и материални ценности -провеждане на операции по издирване и спасяване -оказване на първа помощ на място на пострадали -транспортирането им до лечебни заведения.	РСПБЗН, РУ на МВР, ОбщА, кметове на населени места Ръководители на институциите РСПБЗН, РУМВР, ДФ ЦСМП, подпомагани от Обл.С на БЧК Стректурите на МЗ и МВР
	Ограничаване на разпространението и ликвидиране на възникнали епидемични взривове, епидемии и епизоотии от заразни и паразитни болести: - изолиране на района на епидемията/пандемията; - вземане и анализ на проби; - локализиране и ликвидиране на заразите.	 РУ на МВР РЗИ, ОДБХ РЗИ, ОДБХ, РСПБЗН
авария в АЕЦ	Получаване на информация за инцидента или аварията	РДПБЗН, ЦСМП, ОДМВР
	Привеждане в готовност на силите и средствата на ЕСС.	РСПБЗН, РУМВР,РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, ВиК,
	Оповестяване	дежурен по ОбСС
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -първоначална оценка на радиационната обстановка; -определяне на зоните за сигурност и контролиран достъп на основа на резултатите от радиационния мониторинг; -дозиметричен контрол, използване на ИСЗ; -временно извеждане или евакуация на населението при необходимост -радиационен мониторинг и вземане на	 РСПБЗН, РУ на МВР РСПБЗН,РУМВР РДПБЗН, РЗИ, ОбщА кмет на община, кметове на населени места РЗИ, РИОСВ, ОДБХ,

	проби за анализ (почва, вода, храна и др.). -организиране на контролни пунктове за дозиметричен контрол и деконтаминация	РСПБЗН, ОД ”Земеделие” Водоснабдяване ЕООД РСПБЗН, РУ на МВР, кмет на община
	-осигуряване на обществения ред и регулиране на движението -извършване деконтаминация на хора, техника и оборудване -временно извеждане или евакуация на население	РУ на МВР РСПБЗН РСПБЗН, РУ на МВР, ОбщА, кметове на населени места
Автотранспортни катастрофи	Получаване на информация за мястото и вида на катастрофата, и за състоянието на пострадалите.	РДПБЗН, РУ на МВР
	Оповестяване	Дежурен по ОбСС
	Привеждане в готовност на силите и средствата на ЕСС.	РСПБЗН, РУ на МВР
	Оповестяване на кмета и на щаба за координиране на спасителните и неотложните аварийно-възстановителни работи (НАВР).	Дежурен по ОбСС
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието; -спиране на трафика по прилежащият пътен участък. -пренасочване на движението по алтернативни маршрути.	 РУ на МВР, РУ на МВР
	Спасителни операции : -изваждане на пострадали, осветяване зоната за извършване на спасителни дейности.	РСПБЗН
	-гасене на пожари. -оказване на първа помощ на място на пострадали и транспортирането им в лечебни заведения -регулиране на движението, отцепване на мястото за намеса	РСПБЗН, ДФ РСПБЗН,ЦСМП, РУ на МВР
Обилни снеговалежи, снежни бури и заледяване	Информация за обстановката на място	РСПБЗН,РУ на МВР, кмет на община, кметове на населени места
	Оповестяване	РДПБЗН
	Привеждане в готовност на силите и средствата на ЕСС.	РСПБЗН,РУ на МВР,ЦСМП, кмет на община
	Оповестяване на кмета и на щабовете за изпълнение на плана за защита при бедствия	Дежурен по ОбСС

	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -спиране на движението по затрупани пътни участъци; -организиране почистването на републиканската пътна мрежа; -организиране почистването на общинската пътна мрежа	 РУ на МВР РПС - Брезник Кмет на община, фирма по почистването
	Издирване и извличане на пострадали (извеждане на пострадали от трудно проходими, опасни и недостъпни места, осигуряване на въздух на затрупани хора	РСПБЗН, РУМВР, ЦСМП, кмет на община
Горски пожар	Получаване на информация за мястото и развитието на пожара	РСПБЗН, ДГС - Брезник
	Привеждане в готовност на силите и средствата на ЕСС.	РСПБЗН, РУМВР, ДГС – Брезник, ДФ
	Оповестяване	РДПБЗН, дежурен по ОбСС
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -ограничаване на електроподаването в района на пожара. -спиране на движението по застрашени пътища в района на пожара	 Електроразпределителни дружества, кмет на общини РУМВР,РПС – Брезник, кмет на община
	Пожарогасителни и спасителни операции: -издирване и извеждане на пострадали или на застрашени хора -оказване на първа помощ на място на пострадали - транспортирането им до лечебни заведения; - осигуряване на обществения ред, регулиране на движението, отцепване на мястото за намеса; -пожарогасене	 РСПБЗН, ДГС - Брезник, ДФ РСПБЗН, ЦСМП, подпомагани от Обл.С на БЧК, ДФ Структури на МЗ и МВР РУ на МВР РСПБЗН, ДГС - Брезник, ДФ,
	Извършване на въздушно наблюдение и координация.	РСПБЗН
	Извършване на пожарогасене от въздуха и медицинска евакуация.	Външна помощ
	Евакуация на населението	РСПБЗН,кмет на община, кметове на населени места
	Разсредоточаване на културни и материални ценности	Ръководите на институции

Пожар в градски условия	Получаване на информация за мястото, мащаба на инцидента, жертви и застрашено население	РСПБЗН, РУ на МВР
	Оповестяване	дежурен по ОбСС
	Неотложни мерки за намаляване на въздействието: -отцепване на мястото на инцидента, определяне на зоните на безопасност и евакуация или временно извеждане на застрашено население при необходимост; -ограничаване на електроподаването в района на пожара. Пожарогасителни и спасителни операции: -издирване и извеждане на пострадали или на застрашени хора от зоната на пожара,	РСПБЗН, РУ на МВР Електроразпределителни дружества, кмет на общини РСПБЗН, ЦСМП, ДФ
	- оказване на първа помощ на място на пострадали и транспортирането им до лечебни заведения; -гасене на пожари	РСПБЗН, ЦСМП, ДФ РСПБЗН

Описанието на ролите, функциите и отговорностите при реагиране е направено въз основа на СОП по чл.29, ал. 2, т. 2 от ЗЗБ (Приложение № 5) като ролите и отговорностите на ЕСС в община Брезник са дадени в отделно приложение №41

Рисковете снегонавявания, обледявания, бури, градушки, свлачища и горски пожари и пожари в земеделски земи се случват като отделни инциденти на териториите на общината и се реагира в съответствие с разработените планове за специфични конкретни опасности, които са приложения към основния план (Приложение №11и № 12)

Ограничаване на разпространението и ликвидиране на възникнали епидемии и епизоотии се извършва по указания на РЗИ-Перник и ОДБХ-Перник съгласно техните планове.

2.5. Средства и ресурси, необходими за изпълнение на дейностите:

За изпълнение на задачите за ликвидиране на последствията от бедствия се използват ресурсите посочени в Приложение № 4.

2.6. Ред за наблюдение, ранно предупреждение и оповестяване.

2.6.1. Наблюдението се основава на:

- информация и данни, предоставени от физически лица, организации и институции;
- информация и данни от системи за мониторинг на метеорологични, хидрологични, сеизмологични, химически, биологични, радиологични, ядрени, екологични и други обекти и явления;
- информация и данни, получени в центровете на Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112;
- хидрометеорологична прогностична информация за опасни явления от Националния институт по метеорология и хидрология.

2.6.2. Ранното предупреждение изисква:

- осъществяване на наблюдение за наличието на признаци за предстоящо бедствие;
- анализ на данните от наблюдението;

- вземане на решение от страна на компетентните органи;
- разпространение на предупредителна информация за предстоящо бедствие;
- предприемане на подходящи действия.

Ранното предупреждение се извършва по разпореждане на областния управител, на кметовете на общини, на кметовете на населени места, на кметските наместници или на упълномощени от тях служители.

VI. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ

1. Цел на раздела – да се определят мерките, включително ролите, отговорностите, структурите и дейностите, които могат да бъдат изпълнени в помощ на общността за възстановяване от бедствия.

2. Основни компоненти.

2.1 Оценки на първоначалните нужди и щетите:

- подслоняване/ настаняване;
- състояние на общността – включващо както степента на персоналните загуби на собственост, така и нивото на прекъсване на социалните функции;
- инфраструктура – услуги като електричество, вода, транспорт и др.
- здравеопазване;
- поражения за икономиката – прекъсване на нормалната стопанска дейност;
- околна среда – оценка на безопасността и статуса.

Оценката се извършва на база събраната информация от ръководителя на операциите в процеса на реагирането, дежурните по ОбСС, ОЦ на РДПБЗН, членовете на щаба за изпълнение на общинския план за защита при бедствия, проверени сигнали от населението на ЕЕНСП 112, комисии за оценка на щетите и др.

Организирането и координирането на дейността се осъществява от ресорния заместник кмет, подпомаган от група от представители на общинската администрация, РСПБЗН-Брезник, РУП – Брезник и служители от Дирекция социално подпомагане – Перник към Регионална дирекция – Перник.

2.2 Организация на дейностите по възстановяване и подпомагане.

Съгласно чл. 55 от ЗЗБ подпомагането и възстановяването при бедствие включва предоставянето на неотложна и възстановителна помощ на пострадалите (засегнатите) лица и извършване на неотложни възстановителни работи след бедствие.

Неотложната помощ се организира, осигурява и предоставя от кмета на общината и включва: изхранване и временно настаняване на пострадалите (засегнатите) лица и животни; раздаване на облекло и битово имущество на пострадалите (засегнатите) лица.

Определянето на места за настаняване на пострадалите (засегнатите) лица и неотложната помощ се извършва съгласно общинския план за защита при бедствия.

При необходимост и по заявка/искане от кмета на общината чрез областния управител се предоставят фургони за живеене, сглобяеми къщи или палатки от централните и териториалните органи на изпълнителната власт, юридически и физически лица.

Възстановителната помощ се предоставя на физически лица при необходимост от основен ремонт на жилищата им, засегнати от бедствие, ако лицата отговарят на критерии, определени в правилника по чл. 54, ал. 6 от ЗЗБ, наличието на които се установява въз основа на анкета, извършена от органите на Агенцията за социално подпомагане. Възстановителната помощ се предоставя при условия и по ред, определени с правилника по чл. 54, ал. 6 от ЗЗБ, и не може да превишава стойността на данъчната оценка на жилището.

Възстановителната помощ се предоставя за:

- частичното възстановяване и/или частичната замяна на конструктивни елементи на строежа, както и за строително-монтажни работи, с които първоначално изпълнени, но

увредени конструкции и конструктивни елементи, се заменят с други видове или се извършват нови видове работи, с които се възстановява експлоатационната им годност, след издаване на разрешение за строеж;

- премахване на строежи, за които е издадена заповед от кмета на общината съгласно чл. 195, ал. 6 ЗУТ, които поради природно явление с геоложки или хидрометеорологичен произход са станали опасни за здравето и живота на гражданите, негодни са за използване, застрашени са от самосрутване и не могат да се поправят или заздравят.

Предоставянето на възстановителна помощ на пострадали (засегнати) от бедствието лица се организира от кметовете на общини в съответствие с изискването на ЗЗБ и общинските планове за защита при бедствия.

Неотложните възстановителни работи след бедствие за обектите, общинска собственост, се организират от кметовете на общини, съгласно общинските планове за защита при бедствия, а за обектите, държавна собственост – от областния управител и териториалните структури на министерства и ведомства.

Щабът за изпълнение на общинския план за защита при бедствия на база направената оценка на щетите от групата по т. 2.1 от раздела предлага решения за възстановяване на жизнено важни услуги за населението.

Приемането и обобщаването на заявката/исканията от кметове и кметски наместници на населени места за външно подпомагане по реагирането и възстановяването се координират от директора на дирекция „АПНО и ФСД" в общинска администрация, подпомаган от група от представители на общинска администрация.

Заявките се приемат чрез деловодството на общинската администрация; факс - на заместник кмет и дежурен по ОбСС; електронната поща.

Заявките/исканията за външно подпомагане на общината по реагирането и възстановяването се изготвят от същата група и се изпращат до областен управител, институции и организации.

Организирането и съхранението на дарения и помощи се извършва от областната структура на Обл.С на БЧК. Разпределението, раздаването и отчитане на дарения и помощи се организира и ръководи от директора на дирекция „АПНО и ФСД", подпомаган от работна група " в общинска администрация, подпомаган от група от представители на общинската администрация, Обл.С на БЧК и ОДСП.

2.3 Функции и отговорности при възстановяване и подпомагане

Функции/задачи	Отговорни структури
Настаняване на население, останало без подслон в резервен сграден фонд	Кмет на община, кметове и кметски наместници
Осигуряване на палатки, фургони и сглобяеми къщи за останалите без подслон.	кмет на община,
Осигуряване на сграден фонд за държавни структури, включително за щабове за изпълнение на съответния план за защита при бедствия.	кмет на община, ОбшА,
Осигуряване на продукти от първа необходимост, лекарства и осигуряване на питейна вода	ОбщА, кметове на населени места, РЗИ, , ЮЛ съгласно сключени споразумения.
Осигуряване на резервно водоснабдяване.	ОбщА, ВиК, кметове на населени места
Отстраняване на аварии по преноса и снабдяването с ел. енергия, вода.	Електроразпределителни дружества, , ВиК, кметове на населени места
Отстраняване на аварии по комунално-битовите мрежи.	ОА, кметове на общини
Определяне степента на разрушения на сградите и	ОбщА, кметове на населени

съоръженията и укрепване или разрушаване на повредени сгради	места, ръководители на институции и ЮЛ
Възстановяване на пътна инфраструктура	РПС - Брезник, кмет на община
Разчистване на пътища и извличане на аварирала техника.	РПС - Брезник, кмет на община, РСПБЗН, кметове на населени места, ЮЛ съгласно сключените споразумения
Временно възстановяване на повредени мостове.	РПС-Брезник, кмет на община, ЮЛ съгласно сключените споразумения
Раздаване на помощи на пострадалото население.	Обл.С на БЧК, кметове на населени места, ОбщА
Оказване на психологична помощ и психосоциална подкрепа на пострадалите и на спасителните екипи.	Обл.С на БЧК, психолози от структурите на МВР

Описанието на ролите, функциите и отговорностите при възстановяване и подпомагане е направено въз основа на СОП по чл.29, ал. 2, т.2 от ЗЗБ (Приложение № 5).

2.4. Финансово осигуряване.

- бюджетите на министерствата и ведомствата;
- общинските бюджети;
- търговските дружества и едноличните търговци - за обектите им;
- структурните фондове на Европейския съюз.

VII. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

1. Цел и основни компоненти на раздел „Мониторинг и оценка“.

1.1. Цел - да осигури основа за наблюдение и оценка на ОбщПЗБ и дейностите по неговото изпълнение.

1.2. Основни компоненти на раздела:

1.2.1. Принципи и критерии за мониторинг и оценка на ОбщПЗБ;

Мониторингът и оценката са стандартни части от всички ефективни политики или процеси за управление на риска. Същите осигуряват „обратна връзка“ в рамките на тези процеси, позволяващи сравнение между действителните и желаните състояния. Това дава възможност за текущ анализ, с цел подобряване на резултатите и усъвършенстване на решенията и изпълняване на процесите.

Оценката може да се извърши по време на прегледа на плана, също така може да се извърши в ключови етапи като средство за оценка на напредъка към целта. Като добра практика е извършването на периодичен преглед не само на напредъка, но също така и на актуалността и приложимостта на всеки един раздел от ОбщПЗБ.

1.2.2. Процеса за мониторинг и оценка на ОбщПЗБ за изпълнението на функциите, дейностите и задачите, възложени с него.

При оценяването дали ОбщПЗБ е адекватен, следва да се преценява дали същият:

- е точен;
- е практически приложим;
- обхваща всички необходими функции;
- осигурява необходимата координация между организациите и институциите включени в ОПЗБ.

Точността се оценява чрез проверка дали:

- съществуват съответстващи, пълни и актуални приложения в плана;
- връзките към организациите и определените функции и ресурси са пълни и актуални;

➢ структурирането на частите на ЕСС и щаба за изпълнение на плана съответстват на тяхното описание в ОбщПЗБ.

Практическата приложимост се оценява като се вземе предвид дали:

➢ местните власти и партньорски организации включени в ПЗБ са в състояние да осъществят определените им функции, описани в плана;

➢ организациите представени в СНРБ и съставните части на ЕСС на местно ниво разполагат с необходимите ресурси, за да бъдат в състояние да изпълняват техните функциите описани в ОбщПЗБ.

Обхватът се оценява чрез:

➢ проверка за наличието на опасности, които не са разгледани в ОбщПЗБ;

➢ разглеждане на механизмите за въздействие чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване по отношение на разгледаните рискове;

➢ оценка на адекватността на съществуващите връзки между ОбщПЗБ и плановете на участващите организации и институции.

Координацията се оценява като се вземе предвид дали:

➢ ролите и отговорностите са ясно дефинирани;

➢ описанието на това как институциите ще работят заедно в случай на бедствие е недвусмислено;

➢ функциите в ОбщПЗБ са ясно описани;

➢ целите и задачите на ОбщПЗБ са в съответствие с целите и задачите на Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия;

➢ заложените мерки в Общинския ПЗБ са в съответствие с тези в Националния план за защита при бедствия.

1.2.3. Процес за актуализация и преразглеждане на Общинския план за защита при бедствия, включително за поддържане на актуални процедури и списъци с ресурси.

Актуализация и преразглеждане на плана се извършва по реда описан в т. 8 от Раздел I.

Актуализации на плана задължително се правят при организационни промени или промени в процедурите, както и при други събития, които оказват въздействие по изпълнението на плана и процедурите. ОбщПЗБ може да се преразглежда по всяко време от Общинския СНРБ, като може да бъде изменен, допълнен, отменен или заменен по реда на ЗЗБ.

За поддържане актуалността на ОбщПЗБ, включително и на списъците на ресурсите, периодичността за преразглеждане и актуализиране на плана и начина за осъществяване на координацията, отговаря гл. спец. по ОМП, той и секретар на ОбщСНПБ

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение № 1	Термини и определения - **3 листа.**
Приложение № 2	Копие от Заповед на Кмета на община за създаване на щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия – **1 листа**.
Приложение № 3	Схема за оповестяване членовете на щаба за изпълнение на Общински ПЗБ – **1 лист.**
Приложение № 4	Ресурси за изпълнение на задачите при бедствия – **3 листа.**
Приложение № 5	Стандартни оперативни процедури по чл. 29, ал. 2, т. 2 от ЗЗБ - **15 листа.**
Приложение № 5 а	Процедура за действие при установяване на незаконно преместване/пренасяне/ превозване на ядрен материал или радиоактивни вещества и инцидент с безстопанствен източник“ – **28 лист.**

Приложение № 6	Форма на „План за действие – **1 лист.**
Приложение № 7	Форма на „Организационна структура за управление при бедствия“
Приложение № 8	План за защита при наводнение – **14 листа.**
Приложение № 9	План за защита при земетресение - **14 листа.**
Приложение № 10	План за защита при ядрена или радиационна авария - **18 листа.**
Приложение № 11	План за защита при пожари в горски и земеделски територии и в градски условия -**13 листа.**
Приложение № 12	План за защита при снегонавявания, обледявания, бури, градушки и свлачища- **13 листа**
Приложение № 13	Списък на регистрираните свлачища на територията на община Брезник, съгласно регистъра на свлачищата на „Геозащита“ ЕООД - Перник - **1 лист.**
Приложение № 14	Етапи при оценката на риска – **9 листа**
Приложение № 15	Таблица № 29 „Оценка на риска“ - **2 листа.**
Приложение № 16	Списък на обекти, представляващи строежи по чл. 137, ал. 1, т. 1, буква "г" или "д" от Закона за устройство на територията - **1 лист.**
Приложение № 17	Списък на сгради и съоръжения за обществено обслужване с капацитет над 1000 места за посетители и лечебни заведения за болнична помощ, училища и детски градини, независимо от тяхната категория по чл. 137 от Закона за устройство на територията – **1 лист.**
Приложение №18	Списък сгради общинска собственост- **1 лист.**
Приложение №19	Заповед за определяне ръководител на операциите - **2 листа.**
Приложение №20	Схема за оповестяване на основните части на ЕСС - **1 лист.**
Приложение №21	Схема за оповестяване доброволци- **1 лист.**
Приложение №22	Примерна Заповед за обявяване на „Бедствено положение”- **3 листа.**
Приложение №23	указания за предприемане на мерки за защита и поведение на населението при пожар - **3 лист.**
Приложение №24	указания за предприемане на мерки за защита и поведение на населението при земетресение -**2 лист.**
Приложение №25	указания за предприемане на мерки за защита и поведение на населението при наводнение - **2 листа.**
Приложение №26	указания за предприемане на мерки за защита и поведение на населението при снегонавявания, бури и свлачища - **3 листа.**
Приложение №27	разчет за провеждане на евакуация и разсредоточаване при наводнение-**10 листа.**
Приложение №28	разчет за провеждане на евакуация и разсредоточаване при земетресение -**14 листа.**
Приложение №29	разчет за провеждане на евакуация и разсредоточаване при пожар - **14 листа**
Приложение №30	Копие от Споразумения с ЮЛ – **10 листа.**
Приложение №31	Рисковите категории ядрени обекти, съоръжения и дейности - **2 листа.**
Приложение №32	Класификацията на авариите в ядрени обекти и съоръжения - **1**

	лист.
Приложение №33	Схема на обособяване на зони за аварийно планиране при възникване на авария - **1 лист.**
Приложение №34	Разчети за раздаване на ИСЗ - **2 листа.**
Приложение №35	Копие от Заповед №РД- 2_343/20.05.2019 г.за определяне на пунктове и отговорни длъжностни лица за раздаване на ИСЗ - **1 лист.**
Приложение №36	Указания за провеждане на йодна профилактика - **3 листа**
Приложение №37	Указания към населението за поведение и действие при радиационна авария - **3 листа.**
Приложение №38	Лабораторно-аналитична дейност при радиационнааварийна ситуация- **1 лист**
Приложение №39	Дозови критерии за вземане на решение за защита на населението и нива на намеса **-3 листа**
Приложение №40	Разпределение на необходимите препарати за йодна профилактика на населението на община Брезник - таблетки калиев йодид – **2 лист**
Приложение №41	Роли и отговорности на структурите на ЕСС в община Брезник **– 8 листа**
Приложение №42	Заявка/ искане за ресурсно осигуряване при бедствие – **1 лист**

ИЗПОЛЗВАНИ ДОКУМЕНТИ:

1. Закон за защита при бедствия.
2. Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия.
3. Указания за разработването и готовността за изпълнението на плановете за защита при бедствия – издадени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет.
4. Стратегия за развитие на община Брезник 2014-2020 г.
5. Общ устройствен план на община Брезник
6. БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“.
7. БДС ISO 31010: „Управление на риска – методи за оценяване на риска“.